

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

ISSN 1301-7608
192297 SAYI: 2008/11 FİYATI: 3 YTL

Bütün Dünya

1 KASIM 2008
2000

Atatürk
Saldırıları
Karşısında
Subayını
Koruyor

Evvel Zaman
İçinde,
Bir Kennedy
Vardı

Şiirleri
için
yaşadı

Şimdi Şiirlerinde Yaşıyor

Kıbrıs'ın Temelinde
Dağın Tepesinde Bir Tank Var

Bir Dostumuz
Nobel Barış Ödülü Aldı

Etnografya'dan
Anıtkabir'e Son Yolculuk

Müzesinde
Yepyeni Bir
Orhan Pamuk

Sağlıkta öncelikli kalite.

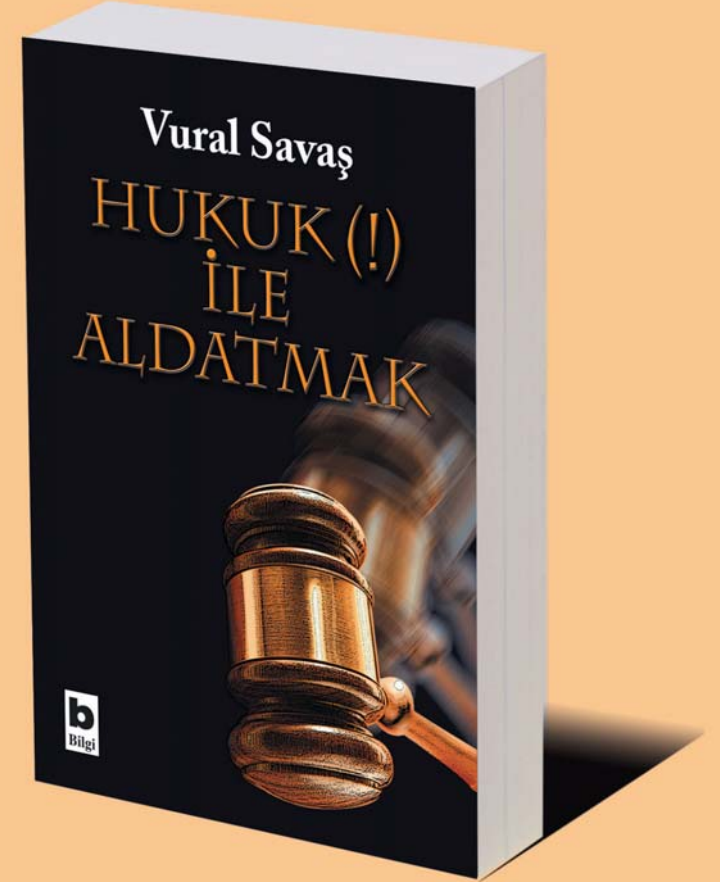
Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarınca güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Mehmet Muhsinoğlu

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu,
Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu, Necmi Tanyolaç,
Haluk Cansın, İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Metin Atamer, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Sadi Bülbül,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar, İlker İnal,
Muzaffer İzgü, Serdar Kalkan, Özüm Larçın,
Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,
Saniye Özden, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, İzlen Şen, Cheryl Tanrıverdi,
İzmir Tolga, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhr, Orhan Velidedeoğlu,
Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Mimmoza 4/9, D: 1, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

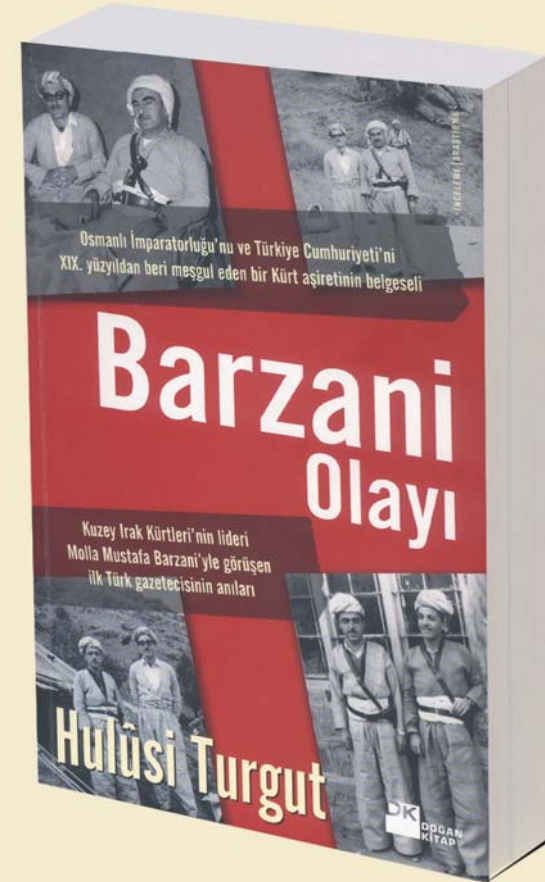
Abone Hizmetleri:

(0212) 314 0888

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayrımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 31. 10. 2008

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

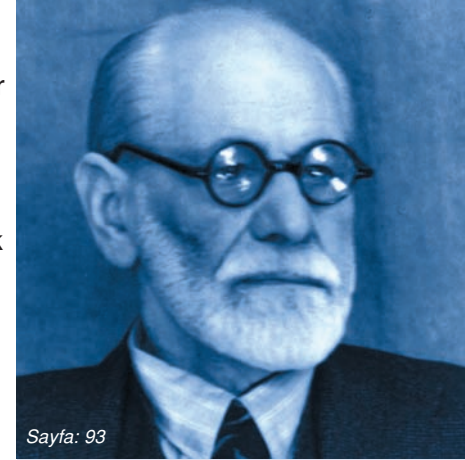
www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

İ Ç İ N D E K İ L E R

- 6** İnanmayın "O Öldü"
Diyenlere...
METE AKYOL
- 10** Şeker Bayramı ve Arefe...
ORHAN VELİDEDEOĞLU
- 15** Mustafa Kemal'le 90 Yıl
Önce Yapılan İki Görüşme
YAŞAR ÖZTÜRK
- 21** Düşman, Önce Türk
Subayını Aşağılamak İster
KAYA KARAN
- 27** Atatürk'ün Tabutunun
Açıldığı Gün
SEMRA ATAY
- 32** Anıtkabir'den
Gönderilen İletiler
METİN GÖREN
- 36** Fazıl Hüsnü Dağlarca
Uzun Yaşamını Tümüyle
Şiire Adamıştı
KONUR ERTOP
- 42** Nobel Barış Ödülü
Türk Dostunun Oldu
İZMİR TOLGA
- 46** "Masumiyet Müzesi"
ve Orhan Pamuk
DEMİR AYTAÇ
- 51** Potomac Kıyısında
Sonsuza Değın...
MEHMET MUHSİNOĞLU
- 58** Oyun Gençlere de
Yaşlılara da İyi Geliyor
CHERYL TANRIVERDİ
- 64** Adalet Hanım
- 70** Beşparmak Dağları'na
Tırmanan Tank
MESUT GÜNSEV
- 75** Komşuluk İlişkileri Üzerine...
GÜRBÜZ EVREN
- 80** O Günlerde Herşey
Ne Kadar da Masumdu!
HULÜSİ TURGUT
- 83** Türkçe'nin Sesli
Kılavuzu Geliyor!
RÜŞTÜ ERATA
- 86** Sabo
MUZAFFER İZGÜ

- 93** Kansere Meydan Okuyan
Bilim Adamı: Sigmund Freud
YÜCEL AKSOY
- 96** Anımsayan Kaldı mı?
MEHMET ÜNVER
- 103** "Alea lacta Est"
SONGÜL SAYDAM
- 106** 5000 Yıl Önce Düşen Yaprak
ECE ORALCA
- 111** Sırtlan Avlarını Akıllıca Yakalar
ERDOĞAN SAKMAN
- 117** Mars Dakikaları
ALİ MURAT ERKORKMAZ
- 122** Mutluluk İçin On Sihirli Sözcük
NÜKHET ALİCİKOĞLU
- 127** Ben Her Yıl Yeniden
Başlarım Okula...
ERSİN KÖSEOĞLU
- 129** Beynimde Kalan Kadın
BÜLENT AKKURT
- 133** Devlet Adamı Olmak
ENGİN ÜNSAL
- 137** İmece
METİN ATAMER
- 140** Theodore Kassappis Hoca
İLYAS HALİL
- 143** "Ölenle Ölümez" Diyenler
SADİ BÜLBÜL
- 148** Nemrut'ta Yine Güneş Doğdu
GÜLSEREN HAYOĞLU

- Sizden Bize* 8
- İlk Dersimiz Türkçe* 13
- Kasım SuDokuları* 92
- 1001 Güzel Söz* 110
- Bilginizi Denetleyin* 115
- Mankafa Poldi* 145

Sayfa: 93

SIGMUND FREUD

- Anne ve Babalardan* 146
- Kareler ve Rakamlar* 152
- Mantık Bilmecesi* 153
- Satranç* 154
- Bulmaca* 156
- Ayın Kitapları* 158
- Bir Fotoğraf Bin Sözcük* 160

ANITKABİR'DEN
GÖNDERİLEN İLETİLER

Bütün Dünya'DAN SİZE
Mete Akyol

İNANMAYIN “O ÖLDÜ” DİYENLERE...

Tüm gazetelerin, radyoların, televizyonların geçen ayın sonlarında verdikleri bir haberi düzeltiyoruz: “Fazıl Hüsni Dağlarca ölmemiştir, yaşamaktadır.” Bilerek ve söylediğimizin doğru olduğuna inanarak, bir kez daha yineliyoruz düzeltmemizi:

“Fazıl Hüsni Dağlarca ölmemiştir, yaşamını tüm canlılığıyla sürdürmektedir.”

Karşısında Azrail'in çaresiz kaldığı ve gücüne yenik düştüğü göklerce, denizlerce, ovalarca, dağlarca devliğiyle Dağlarca, dün yaşadığı gürül gürül coşkusuyla, bugünde de yaşamaktadır, yarında da yaşayacaktır, yarını izleyen her yarında da yaşayacaktır.

Azrail'in, onun yalnızca canını almaya yetebilen gücü çünkü, onun şiirlerinin gücü karşısında yenik düşmüştür, onu ölümlün ıssızlığına gönderememiştir.

Yaşamının özellikle son sekiz yılını Fazıl Hüsni Dağlarca, yaşamındaki tek düşmanıya savaşarak geçirdi.

Bedeniydi o düşmanı...

Sırtının altından böbrekleri, böğrüne bir hainin hançeri örneği saplanıyor; gözleri, yüzyıla yaklaşan ferlerini giderek kısıyor; cefakâr bacakları, kendilerinden beklenmedik bir tembellikle kımıldamaya bile üşeniyorlardı.

İşte o anlarında kucağına aldı onu, kanatsız meleği...

O melek, Dağlarca cepesinde bir yandan düşmanın saldırılarına karşı koyuyor, bir yandan da, o düşmanın asla ulaşamadığı Dağlarca yüreğinde ve Dağlarca beyinde yeni yeni olgunlaşan meyveleri topluyordu.

“2000 yılı Nisan'ında Bilkent Üniversitesi'nde düzenlenen ‘Fazıl Hüsni Dağlarca Sempozyumu’na katılmak için eşimle birlikte onu biz götürmüştük Ankara'ya. O yolculuğumuzda ‘insan’ Dağlarca'yı yakından tanımaya başladım. Sonra bütün günlerini, Kadıköy'de adını taşıyan sokakta, evinin yanındaki bir kahvehanede geçirdiğini gördüm. Burada yiyip içiyor,

evine ancak, akşamları yatmak için gidiyordu. Bacaklarındaki ilerlemiş rahatsızlığı yüzünden yürüyemiyordu. Gözleri çok az görüyordu. Sanat yolundaki yetmiş yıllık deneyimi, ona dikkatle düşünüp tasarladıktan sonra doğaçtan şiir söyleme yetisi kazandırmıştı. Onun söylediği şiirleri kağıda geçirmeye başladım. Defterler doldu. Hastalığı ilerleyince onu birkaç kez hastaneye götürdüm, refakatçi olarak yanında kaldım. Hastanede de şiirler söylüyor, bana yazdırıyordu. Hastanelerden sonraki bir yıl boyunca Fazıl Ağabey'im bizim Levent'teki evimizde, Silivri'deki yazlığımızda konuk oldu. Şimdi basılmakta olan ‘Kaçan Uykular Ülkesi’, ‘Su Yıkamak’ gibi kitapları ve benim için söylediği şiirlerden oluşan ‘Ağarmış Ağacın Kızı’, ‘Çiçek Ağız Seslendire-Şarkılar’ kitapları böyle ortaya çıktı.

“Zamanla kendi evinin eksiklerini giderip, yaşama koşullarını düzenledim. Yanında yalnızca gündüzleri kalacak bir bakıcı bulundu. Gerektiği geceler ben kalıyordum yanında. Hastaneye kaldırılması gerektiğinde de refakatçisi oluyordum. Tedavilerinin son aşaması Marmara, Acıbadem ve Başkent Hastaneleri'nde gerçekleşti.”

Bu kanatsız meleğin kim olduğunu da söyleyelim:

Ünlü edebiyat uzmanı ve yazarımız Sayın Konur Ertop'un saygıdeğer eşi, Sayın Ruhan Ertop.

Doğru olduğunu tüm içtenliğimizle bilerek ve doğru olduğuna tüm içtenliğimizle inanarak bir kez daha söylüyoruz:

“Fazıl Hüsni Dağlarca, her zamanki göklerce, denizlerce, ovalarca, dağlarca devliğiyle ve her zamanki gürül gürül coşkusuyla, bugünde de yaşamaktadır, yarında da yaşayacaktır, yarını izleyen her yarında da yaşayacaktır.

“İnanmayın siz, ‘Fazıl Hüsni Dağlarca öldü’ diyenlere...”•

SİZDEN BİZE MEKTUPLAR BİZDEN SİZE YANITLAR

Bütün Dünya, Mimoza 4/9, D: 1, Ataşebir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216-456 2729

Sayın Ali Naili Erdem, 2008 Ekim sayısının 7'nci sayfasındaki Mete Akyol'un hakkınızdaki yazısını okudum. Kırgınlığınızı anlamakla birlikte kararınızı anlamamadım, anlamam da mümkün değil. Çünkü, çok yoğun yaşadığınız yılların birikimini yoğurarak bizlere aktardıklarınızla ne denli ışık ve güç aldığımızı ve bizleri bu ışıktan mahrum bırakma hakkınız olmadığını düşünüyorum. Ülkemizin selameti için çabalayanların hatırına kararınızı değiştirmenizi dilerim. Saygılarımla,

Erkan Yüksel,
İstanbul.

Sayın Mete Akyol'un "Hak Vermenin Acı Yanı..." başlıklı yazısı beni çok etkiledi. Kendisini ve Sayın Ali Naili Erdem'i kutlamak ve alkışlamak istiyorum, yaşadıklarını ve hissettiklerini gayet güzel ifade ettikleri için... Saygı duyuyorum davranışlarına... Saygılarımla,

Namık Kemal Nomak.

Derginizi okumak için gerçek bir vesile... Yazarınız Sayın Metin Gören, yine olağanüstü yazılarıyla harikalar yaratıyor. Sayın Gören'in "Devşirmeler" yazısı bir ders niteliğindedir. Tebrikler.

Ayhan Ölmezoglu,
TBBDF Dart Merkez
Hakem Kurulu Başkanı.

Sayın İzmir Tolga, "Kuşların En Akıllısı: Karga" adlı yazınızı okuduktan sonra kargalara daha çok dikkat etmeye başladım. Gerçekten de çok haklısınız.

Heybeliada'da bu kargaların martılarla olan sosyal ilişkilerini seyrederken neler izlediğimi anlatsam şaşarsınız. Hele bu kargaların bir çam kozasını ağaçtan koparması, içini açıp çamfistüğünü yuvasından elemesi görülecek bir sahnedir. Karga kabuklu çamfistüğünü ufak taş sekinin alt köşesine sıkıştırıp gagası ile vura vura fıstığı kırıp içini yemesi gerçekten bir tiyatro gibi seyredilecek sahnedir.

Bir de cevizin içi dolu olanını

alır, yukarıdan taşın üzerine bırakır. Kırılan cevizi afiyetle yemesi seyredilecek öteki bir sahnedir. Fakat kuluçkadaki yumurtaları çalmada kargadan iyisi yoktur.

Yeni yazılarınızda buluşmak üzere, saygılarımla,

Ayşegül Çakmak,
İstanbul.

Merhaba Nuray Hanım, "Bütün Dünya" dergisini muhakkak alırım; fakat düzensiz okurum. Bu bazen uzun süreci kapsayabiliyor, tıpkı bugün olduğu gibi...

Mayıs ayındaki yazınızı okudum ve müzikle ilgili duygu ve hayalinizi paylaşan biri olarak da yazmak istedim. Doğrudur, sevgi inanç ve azimdir sizi o zor dönemden bugüne erdiren... Umut ederim ki, değerli hocanız Erich Radermacher de en kısa zamanda iyileşir ve hayata kaldığı yerden devam eder, acil şifalar diliyorum. Umut insanın herşeyidir, umut edilmeli, inanmalı ve başarmalı... En içten dileklerle,

Figen Kenir.

YAZARIMIZIN YANITI:

Merhaba Figen Hanım, öncelikle ilginiz ve iyi dilekeleriniz için çok teşekkür ederim. Sık sık okurlarımızdan piyano öğretmenim Erich'in durumunu soran iletler alıyorum.

Erich aylar önce felç geçirdiğinde iyileşeceğine olan inancımı ve umudumu asla yitirmesem de, içten içe bir korku ve endişe duyumsuyordum. Bir güzel haber, Erich şimdi yürüyebiliyor, ellerini hareket ettirebiliyor, kendi işini kendisi görebiliyor. Parmaklarını oynatabilse ve biraz piyano çalabilse de, bir profesyonel olarak eskisi kadar mükemmel çaladığı için çok üzülüyor. İşin en zor yanı ise hâlâ konuşmasının düzelmemiş olması. Bir çocuk gibi sabırla yeniden konuşmayı öğrenmesi gerekiyor. Kısa süreli Türkiye ziyaretinden sonra şimdi yine Almanya'da terapilere devam edecek. Sizlerden gelen iletleri ben de ona iletirim ve inanın gözleri doluyor. Hepimizin iyi dilekeleri, umutları, inancı, Erich'in sabırlı uğraşı ile birleşince, sizlere Erich'le ilgili daha güzel haberler verebilmeyi umuyorum. Sevgi, selam ve saygılarımla,

Nuray Bartoschek.

Ben Ayşe Göçer, Okçumusa İlköğretim Okulu, 6-A sınıftanım. Bugün Türkçe öğretmenimiz sizin dergilerinizden bahsetti ve "1001 Güzel Söz"ü okudu. Çok beğendim ve derginizi almayı düşünüyorum. Bir de sizlerden bir isteğim olacak. Lütfen bizler için çocuk kitapları yapar mısınız? Şimdiden teşekkürler ve başarılar dilerim.

Ayşe Göçer,
İstanbul.

TÜRK DİLİ
Orhan Velidedeoğlu

Şeker Bayramı ve Arefe...

Yurttaşın -haklı/haksız- soruları karşısında kızıp köpüren, hoş olmayan sözlerle onları aşağılayan Sayın Başbakanımız; bu çıkışmalarını çok **edebî** buluyorlar ki, toplumun tepkisi karşısında “Benim sözlerimin atasözleri ve deyimlerle ilgili sözlüklerde yeri vardır” diyerek savunmaya geçiyor. Bençileyin saf yurttaşlar da “Başbakanımız söylüyorsa doğrudur” diyerek onun kendine özgü sözlerini, her türlü sözlükte araştırıyor ama bulamıyor. Demek ki bu sözcüklerin edebiyatımızda yeri olmaması bir yana, “argo sözler” sözlüklerine bile girememiş...(!)

Geçen Şeker bayramı öncesinde gazetelerde yayımlandığına göre Başbakanımız bu kez de “Bayram tebriki” konuşmasında diyesiymiş ki, “Ne oldu bu bayramın adı? Adını bir başka türlü değiştirmişler; şimdi Şeker bayramı!.. Bu dört dörtlük bir Ramazan bayramı! Ne Şeker bayramı?.. Buna kültür erozyonu denir!”

Sayın Başbakan haklıdır; ülkemiz gerçekten çok ciddi bir kültür erozyonuyla karşı karşıyadır...

Şuna inanıyorum: Başbakanımız, bu konudaki savını ulemaya danışıp öyle konuşmuştur. Ancak, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu’nu ulemadan saymamış olacak ki, ona sormamış. Ama gazeteciler sormuş. Bakın, Sayın Bardakoğlu ne diyor:

Bu konu dini değil, kültürel bir konudur... O yüzden kültürümüzde her iki isim de vardır; ama daha çok Ramazan Bayramı olarak biliniyor, biz de öyle diyoruz.

Konu benim de ilgimi çektii ve yazılı kaynaklara başvurdum:

Hz. Muhammed, Mekke’den Medine’ye göç ettiğinde görüyor ki Medine halkı, bir arada yaşadıkları İran asıllılardan öğrendiği iki Mecûsî bayramını; ilkbaharın başlangıcı nev-ruz (yeni gün) ile mihr-gâh’ı (mihrican/sonbahar) kutluyorlar. Ayrıca, şehirde bulunan Hıristiyan ve Yahudiler-

den etkilenerek onların yevmü’s seb, yevmü’s-sebasib gibi bayramlarına katılanlar da var.

Bu uygulamaları hoş görmeyen ve ümmetin birliğinin bozulmasından endişe eden Hz. Muhammed, Medine’ye gelişinin ikinci yılında Mecûsî bayramlarını ve diğerlerini, “Allah o bayramları, sizin için daha hayırlı olan İdü’l-fitr (ramazan) ve İdü’l-adhâ (kurban) bayramlarıyla değiştirmiştir” anlamındaki bir hadisiyle yasaklıyor.

Ramazan ayında oruç tutulması da ilk kez bu yıl farz kılınıyor. Bu bir ay boyunca oruç tutup sabır sınavı veren müminler, sonraki şevval ayının ilk üç gününü bayram olarak kutluyorlar. Ramazan ayı sonunda, bayramdan önce, yardıma gereksinimi olan kimselere fitre verilmesi zorunluğuna da getirildiğinden, bu bayrama **İdü’l-fitr** (fitre bayramı) deniyor.

Bu bayrama “Ramazan bayramı” adı kimler tarafından ve ne zaman veriliyor?..

Yüce Peygamberimiz, daha o zamanlar, Ramazan bayramında namazdan önce hurma, şeker gibi tatlı yiyecekler; Kurban bayramında ise ilk önce kurban eti yenilmesini önermiş.

Nitekim, kendisi de Ramazan bayramında, namazdan önce hurma yer, Kurban bayramında ise kestiği kurban etinden yeyinceye kadar ağzına bir şey koymaz.

Fatih Sultan Mehmet döne-

minde kanunlaştırılan bayramlaşma kurallarına göre, padişahlar bayram namazlarını kılıp gerekli törenleri tamamladıktan sonra saraya döndüğünde “Has oda” önüne kurulan tahtına oturur, yakınlarıyla söyleşirken altın ve gümüş tepsilerle getirilen helva ve tatlılar yenir.

Evlerde ise, bayram namazından dönüldükten sonra büyükler arasında kutlamalar yapılır, bu arada küçüklere de bayram harçlığı yanında lokum, şeker, şekerleme vb. verilir.

Mahalle bekçilerinin ve davulcuların evlerden bahşiş isteyişlerinin de ayrı bir güzelliği var; bahşişlerini çeşitli manilerle isterler:

“Buna bayram ayı derler / **Bal ile şeker yerler** / Eskiden âdet olmuş / Bizlere bahşiş verirler...”

Anlaşıyor ki, Ramazan bayramı ile şeker ya da tatlı yiyecekler arasında hem dinsel, hem geleksel (belki de sağlık yönünden) sıkı bir bağ var.

Kurban bayramına nasıl kurban eti yiyerek başlanıyorsa, Ramazan ayındaki otuz günlük oruçtan sonra bu ayın adıyla anılan “Ramazan bayramı”na da herhangi bir tatlı (şeker) yiyerek başlanması nedeniyle Türk halkının yüzyıllardan beri bu bayrama “Ramazan Bayramı” yanında “Şeker bayramı” da demesinde dine aykırı nasıl bir sarkınca görülebilir ki?..

Bir yanlış düzeltilecekse, Sayın Başbakan'dan beklerdim ki doğruları yanlışlayacağına yanlışları doğrulasın: **Arefe** mi, **Arife** mi?..

Arefe: Kurban Bayramı'ndan bir gün önce (zi'l-hicce ayının 9. günü) Haccın en önemli farzı olan vakfenin (durma, duraklama) yapıldığı **Arafat**'ın diğer adıdır. Bilme, anlama, tanıma anlamlarındaki **arafat** ile **arefe** aynı kökten türetilmiştir. Dünyanın her yöresinden gelen hacı adayları arafatta bir araya gelir; birbirleriyle tanışıp görüşürken bir yandan da dualarını yaparlar.

Yevm-i arefe denilen bu güne Türkçede **arefe günü**, ya da kısaca **arefe** denir.

Bir zamanlar yalnız **Kurban bayramı**'ndan önceki gün için kullanılan bu söz, zamanla Ramazan

bayramından bir önceki gün için de kullanılmakla kalınmamış, anlam genişlemesiyle başka önemli günlerin, olayların bir önceki günü için de kullanılmaya başlanmıştır.

Görülüyor ki **Arefe**'nin anlamını ve nereden geldiğini bilmeyen halk, bunu **arife**'ye dönüştürmüştü ve sözcük "Deme kalburra kallebur, lûgat-ı fasihten yeğdir galat-ı meşhur" uyarısına yeni bir örnek oluşturmuştur.

Ancak, deyimlere giren sözcükler kolay unutulmuyor. Örneğin: Bayramlık giysilerini arefeden giyip süslenenler için alay yollu söylenen **Arefe çiçeği**... Bu deyim, çok süslenerek gezenler için de kullanılır.

Yazık ki **arefe**, pek çok sözlük ve yazım kılavuzunda artık **arife**'dir. •

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

Genç bir bayan, önünden geçmekte olduğu evin balkonunda, sallanan koltuğuna gömülmüş yaşlı adamı görünce onu selamlamadan geçmek istemedi.

Ayaküstü selamlaşmadan sonra genç bayan, yaşlı adamla biraz konuşmak istedi.

"Ne kadar huzurlu ve mutlu bir ifade var yüzünüzde" dedi. "Söyler misiniz lütfen, böylesi bir uzun ömrü neye borçlusunuz?"

Koltuktaki yaşlı adam güldü:

"Günde üç paket sigara, her hafta bir kasa viski içerim" dedi. "Etin kırmızısını ve yağlısını yerim, spor da yapmam, yürüyüş de yapmam."

Genç bayan şaşırды:

"Ne denli ilginç" dedi. "Kaç yaşınızdasınız?"

Karşıdan kısa bir yanıt geldi:

"Yirmialtı..." •

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE

Saniye Özden

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 14'üncü sayfamıza bakınız

1. **adaptasyon** (fransızca) –
a) kopyalamak b) nüfusuna geçirmek c) canlının çevreye uyması ç) çevre uyumsuzluğu
2. **cüz'iyet** (arapça) –
a) hastalık b) azlık c) dinsel ç) cinsel
3. **diktafon** (fransızca) –
a) teyp b) kamera c) telefon ç) video
4. **andrenalin** (fransızca) –
a) amiral b) hormon c) tayfa ç) sinir
5. **dimne** (farsça) –
a) çakal b) tilki c) kurt ç) domuz
6. **eblec** (arapça) –
a) ahmak b) oğlan c) açık kaşlı ç) kız
7. **adud** (arapça) –
a) kol b) parmak c) ayak ç) tırnak
8. **cüst** (farsça) –
a) yavaş b) ılımlı c) küstah ç) hareketli
9. **güzir** (farsça) –
a) hastalık b) derman c) ameliyat ç) pansuman
10. **afâfet** (arapça) –
a) kibarlık b) kabalık c) temizlik ç) kirlilik
11. **kalibre** (fransızca) –
a) çap b) daire c) kare ç) dikdörtgen
12. **cüzeyre** (arapça) –
a) güllük b) bahçe c) bayır ç) adacık
13. **mâkiyân** (farsça) –
a) tavuk b) köşk c) horoz ç) yalı
14. **afif** (arapça) –
a) zayıf b) namuslu c) şişman ç) eli açık
15. **ebonit** (ingilizce) –
a) tel b) sicim c) kükürtlü kauçuk ç) lâstik

İLK DERSİMİZ TÜRKÇE YANITLAR

13'üncü sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **adaptasyon** (fransızca) –
c) canlının çevreye uyması.
2. **cüz'iyet** (arapça) –
b) azlık.
3. **diktafon** (fransızca) –
a) teyp.
4. **andrenalin** (fransızca) –
b) hormon.
5. **dimne** (farsça) –
b) tilki.
6. **eblec** (arapça) –
c) açık kaşlı.
7. **adud** (arapça) –
a) kol.
8. **cüst** (farsça) –
ç) hareketli.
9. **güzir** (farsça) –
b) derman.
10. **afâfet** (arapça) –
c) temizlik.
11. **kalibre** (fransızca) –
a) çap.
12. **cüzeyre** (arapça) –
ç) adacık.
13. **mâkiyân** (farsça) –
a) tavuk.
14. **afif** (arapça) –
b) namuslu.
15. **ebonit** (ingilizce) –
c) kükürtlü kauçuk.

Bir uçak kazasından sağ kurtulan iki kişi, yalnız başlarına kaldıkları ormanda bir kaplanın kendilerine doğru koştuğunu gördüler. Kazazedelerden biri hemen çöktü ve ayakkabılarının bağcıklarını bağlamaya başladı. Onun kaplandan kaçmak için koşmaya hazırlandığını gören öteki kazazede, üzerlerine gelmekte olan tehlikeye karşın arkadaşıyla alay etti:

“Galiba kaplandan bızlı koşacağına inanmıyorsun?” dedi.

Bağcıklarını bağlamayı bitiren kazazede, koşmaya başlarken bir yandan da arkadaşını yanıtladı:

“Hayır, senden bızlı koşmam yeterli.”•

YAKIN TARİHİMİZ Yaşar Öztürk

MUSTAFA KEMAL'LE 90 yıl önce yapılan İKİ GÖRÜŞME

Mondros Ateşkes Anlaşması gündeme geldiğinde cephede bulunan Mustafa Kemal yoğun biçimde İstanbul'u, hükümeti telgraflarına uyarıp durdu. Uyarılarının etkisi olmadı. Adana'ya geldiğinde Ali Fuat (Cebesoy)'a şunları söyledi:

“Artık ulusun bundan sonra kendi haklarını kendisinin araması ve koruması, bizlerin de mümkün olduğu kadar bu yolu göstermemiz ve bütün ordu ile beraber yardım etmemiz gerekir.”

Umutsuz değildi.

Sadrızam İzzet Paşa hükümetten çekilince Mustafa Kemal'e “Bir an önce İstanbul'a gelmelisiniz. Sizinle görüşmeye gereksinimim var!” diye telgraf çekti. İstanbul'a çağrılan Mustafa Kemal ne tür gelişmelerin olacağını seziyordu, durumun farkın-

daydı. Yakın arkadaşı İçişleri Bakanlığı görevini yürüten Fethi Okyar'a bir öneride bulundu:

“İzzet Paşa iktidarda kalsa bile muhaliflerin baskısına dayanamayacak. Padişah kabinedeki İttihatçıları kesinlikle tasfiye ettirecektir. Ülkeyi, memleketi darmadağın eden ve muhalefet adı altında yapılan yiyicilik, saldırı ve yıkımlar da daha çok gazeteler aracılığıyla oluyor. Bunlara karşı ulusu uyandırmak için en iyi araç, karışılık vermek, yani bir gazete çıkarmaktır. Benim maaşlarımdan biriktirdiğim biraz param var. Onu koymaya hazırım. Ben askerim. İmtiyaz alamam. Sen, bugün genellikle haklı eleştirinin dışında kaldın, hatta bunlarla savaşın. Gerçekleri halka, hatta düşmanlarımıza anlatabilmek için gel, beraberce bir gazete çıkaralım.”

Mustafa Kemal'in maddi kat-

kıları ile “Minber” gazetesi yayım yaşamına başladı.

Istanbul'a vardığında deniz ortasında demirlemiş düşman donanmasını görünce Mustafa Kemal'in yüreği burkuldu. Bu manzara karşısında “Geldikleri gibi giderler!” sözünü söyleyen Mustafa Kemal'le yapılan bir görüşme dört gün sonra 17 Kasım 1918 tarihli “Minber” gazetesinde yayımlandı. Mustafa Kemal'in yurt ve ulus sevgisi o denli engindi ki, herkesin kendi kendini kurtarmaya çalıştığı bir ortamda o “ne yapabiliriz”in peşindeydi. Bugüne de ışık tutan bu görüşmeyi 90 yıl sonra yeniden Bütün Dünya okurlarıyla paylaşıyoruz:

“Siyasal durumumuz hakkında yüksek görüşlerinizi öğrenebilir miyim?”

“Ben siyasetle yalnız 1913-1914 yılında Sofya ve aynı zamanda Belgrad ve Çetine ateşemiliterliklerini üstlendiğim bir yıl içinde uğraştım. Uğraşma biçimim de yalnız siyasi değildi. Askeri-siyasal bir uğraşmaydı. Bu görevim süresi bir yana bırakılırsa bütün yaşamım Trablusgarp'ta, Balkan Savaşları'nın son evresinde ve bugünkü savaşta (Birinci Dünya Savaşı) savaş alanlarında askerlik işleriyle uğraşmakla geçmiştir. Bu nedenle kendimde ordudan, savaşlardan, askeri konulardan söz etmek için çok geniş yetki görüyorsam da

siyasetten söz etmek yönünü siyasetçilere bırakmayı uygun bulurum. Bununla birlikte ilgisi dolayısıyla devletimizin benim de içinde bulunduğum dönemin çeşitli evrelerinde genel siyaset uyumuna bir biçimde katılmayı düşünmemiş olduğumu söylemek istemiyorum. Bu konuda çeşitli zamanlarla ilgili derin düşüncelerimin ve bu düşüncelerin gerektirdiği incelemelerin özetini ve sonucunu söylemem gerekirse diyebilirim ki, ben en iyi siyasetin her türlü anlamıyla ‘en güçlü olmakta bulunduğumu’ kabul ederim. ‘En güçlü olmak’ deyiminden amacım yalnız silah gücü olduğunu sanmayınız. Tam tersine asker olmama karşın bu bence güç bileşkesini oluşturan etmenlerin sonucudur.

“Benim demek istediğim, manevi bakımdan bilimsel olarak, ahlak açısından ve teknik açıdan güçlü olmaktır. Çünkü bu saydığım yaratılış özelliklerinden yoksun bir ulusun, bütün bireylerinin en son silahlarla donatılmış olduğunu varsaysak bile güçlü olduğunu kabul etmek doğru olamaz. Bugünkü insan toplumu içinde insan olarak yer alabilmek için elbette silahlanmak yeterli değildir. Benim inanışıma göre güçlü bir ordu denildiği zaman anlaşılması gerekli anlam her bireyi özellikle

subayı, komutanı, tekniğin ve uygarlığın gereklerini kavramış ve ona göre eylemini ve davranışlarını uygulayan yüksek ahlakta bir kuruldur. Kuşkusuz ki, tek amacı, görevi, düşüncesi ve hazırlığı yurdunu savunmakla sınırlı olan bu kurul ülkenin siyasetini yönetenlerin en sonunda verecekleri kararla eyleme geçer. İşte ben orduya ve komutanlara komuta etmiş bir asker olarak, bu bakış açısından siyasetle bağlantı kurmuş olabilirim.

“Yurdumu ve ulusumu çok iyi tanıdığım, gereksinme duyduğu ilerlemeye ulaşabilmek için huzurlu ve sessiz, ama her halde özgürlük ve bağımsızlığı koruyarak, sürekli çalışmak gerekliliği kanısında olduğum için bu kanımı sağlayacak, yani bize huzur ve güvenle çalışma zamanı verecek ilişkileri oluşturacak dostlukların, gerçekten yanlısıyım.”

“İngilizler'e karşı beslediğiniz

Mustafa Kemal, arkadaşı Gazeteci Yazar Ruşen Eşref Ünaydın'a armağan ettiği bu fotoğrafın altına yazdığı tümcelerinde vatanın kurtuluşu için beslediği umutları dile getirmekte ve “Herşeye rağmen, muhakkak bir nura doğru yürümekteyiz” demektedir.

gelerde öteki uluslarla da yaptığım savaşlara hep yurdumun savunulması olan temel görevimi yerine getirdim. Bu nedenle yüreğimde kin ve düşmanlık duyguları yer bulmamıştır. İngilizler'in Osmanlı ulusunun özgürlüğüne ve devletimizin bağımsızlığına uymada gösterecekleri saygı ve insanlık karşısında yalnız benim değil bütün Osmanlı ulusunun İngilizler'den daha yararlı bir dost olamayacağı kanısıyla etkilenmeleri çok doğaldır.”

“Yurtta en son düşünce akımlarını nasıl buluyorsunuz?”

“Savaş cephesinden İstanbul'a döneli iki gün oldu. Karargahımın bulunduğu Adana'da düşünce akımlarını izlemeye zaman bulamadım. Bu nedenle bu konuda bir şey söyleyemem!”

Bir gün sonra ise "Vakit" gazetesinde Ahmet Emin (Yalman)'ın yaptığı bir görüşme yayımlandı.

"Dört yıl süren genel savaş içinde ulusumuzun gösterdiği azim, metanet ve olağanüstü özverilere göre bugün imzaladığımız ateşkestten sonra İtilaf Devletleri'nin Osmanlı bağımsızlığına bağlı kalacaklarına kuşku edilemez ise de, ateşkes metni bizim tahmin edemediğimiz bir şekilde yorumlanıp uygulanmaktadır. İtilaf kumandaları bu tarz hareketine ne anlam vermek gerekir?"

"Hükümetimizle ateşkes anlaşması imza eden devletlerin ve bu devletler adına ateşkes koşullarını saptayan Britanya Hükümeti'nin Osmanlılar'a karşı olan iyi niyetinden kuşkuya düşmek istemem. Eğer sözkonusu koşulların hükümlerinde yanlış anlamayı gerektiren yanlışlar görülüyorsa bunun nedenini derhal anlamak ve karşımızdakilerle anlaşmak gerekir. Elbette bu görev hükümetlere düşer. Benim bildiğime göre hükümetler bu konuda gereken girişimlerde bulunmuş ve bulunmaktadırlar. Yalnız benim anlamadığım bir yan varsa bu girişimler neden ulusa inandırıcı sonuçlar vermemektedir? Buna neden olarak şimdi hatırıma gelen nokta şudur: İki hükümetin önde gelenleri arasında

görüşülerek kararlaştırıldıktan sonra uygulama buyruğu verilmesi gereken konular, askeri komutanlara bırakılıyor. Oysa bu konularda askerlerin değil, diplomatların çalışması gerektir."

"Bu konuda ulusa düşen görev nedir?"

"Bildiginiz gibi ulus doğrudan doğruya devlet işlerine karışmaz. Vekilleri olan milletvekilleri kurulunun güvenini kazanmış bir hükümetin yürütmelerinin sonuçlarını bekler. O halde bu konuda ulusun en büyük görevi milletvekilleri aracılığıyla her bakımdan güvenilir bir hükümetin güvenilir bir gücünü oluşturmaktır."

"Bugünkü Meclis-i Mebusan'ın ulusu bütünüyle temsil etmediği hakkında dedikodular vardır. Bu konuda yüce düşünceleriniz ne merkezdedir?"

"Bence özellikle içinde bulunduğumuz bu güç ve nazik zamanda dedikodulara kesinlikle izin verilemez. Bu dedikodular meşrutiyet yaşamı için de çok zararlıdır. Bundan her meşrutiyetsever Osmanlı'nın kesinlikle kaçınması en büyük yurt ödevidir. Bugünkü milletvekillerinin bir takım etkiler altında seçilmiş olduğu hakkında dedikodu yapanlara şunu hatırlatmak gerekir. Öncelikle, yapılan dedikodulara zaman ve ortam hiçbir biçimde

uygun değildir. Sonra genellikle her ülkede bu çeşit seçimler yapılırken araya bir takım etkilerin karıştığı yadsınamaz. Bunlar bir yana Osmanlı ulusunun meşrutiyet temsilcisi bugünkü Meclis-i Mebusan'ımızdır. Bu topluluğu oluşturan üyelerin seçildikleri çevrede bir kesimi şimdi yeni bir seçim yapılmasına elverişli olmayan bir olağanüstü durum içinde bulunmaktadır. Dolayısıyla sadece bu noktayı düşünmek bu soru-

nu daha fazla deşmekten dolayı doğabilecek kötülükleri gösterir. Her halde ulusun ve yurdun pek çok gereksinime duyduğu barışı gerçekleştirecek hükümetin bugünkü Meclis-i Mebusan'a dayanması bir zorunluluk olmaktadır."

Akıp giden zaman karşısında Mustafa Kemal'in ışığı ondan yararlanmak isteyenleri aydınlatmayı sürdürüyor. •

YasarOzturk@butundunya.com.tr

Uçak bavalandıktan onbeş dakika sonra pilot, yolculara bir duyuru yaptı:

"Bayanlar, baylar, uçağımızın motorlarından biri bozulmuştur. Fakat korkacak bir durum yoktur. Uçuşumuzu üç motorumuzla sürdüreceğiz. Yalnızca yolculuğumuz bir saat kadar uzayacaktır."

Yarım saat sonra pilot yeni bir duyuru yaptı:

"Baylar ve bayanlar, bir motorumuz daha bozuldu; ama yine de korkacak bir durum yok. Uçuşumuzu iki motorumuzla güvenli bir biçimde sürdürebiliriz. Yalnız uçuş süremiz bir saat daha uzayacaktır."

Bir saat sonra pilotun sesi yine duyuldu:

"Baylar ve bayanlar, üçüncü motorumuz da arızalandı. Fakat yine de ortada korkacak bir durum yok. Çünkü uçuşumuzu sağlam kalan tek motorumuzla sürdürebiliriz. Yalnız uçuş süremizin bir saat kadar daha uzadığını söylemek zorundayım."

Yolculardan biri hostesi çağırdı ve "Sağlam kalan tek motorumuz da arızalanırsa" dedi. "Tüm günümüzü havada geçirmek zorunda mı kalacağız?" •

Öğrenci hocasına "Hocam, kültürlü olmak için ne yapmak gerekir?" diye sordu.

"Üç tane üniversite bitirmek gerekir."

Öğrenci, üç üniversite bitirdikten sonra tekrar hocasına gitti:

"Hocam, üç üniversite bitirdim, ben şimdi kültürlü oldum mu?"

Hoca "Hepsini sen bitirmeyecektin" diye söze başladı:

"Birini deden, birini baban, birini de sen bitirecektin!.. •

Düşman, Önce **T**ürk Subayını Aşağılamak İster.

31 Temmuz 1920 günü, Afyonkarahisar Kolordu Dairesi'nde subaylara hitaben bir konuşma yapan Atatürk, son yıllarda iç ve dış çevrelerin Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yönelik saldırılarını, 88 yıl önceden sezmiş gibi, "Türk milletine taarruz eden düşman, önce Türk subayını aşağılamak ister" diyordu.

O günkü şartlar içinde, "milletimizin ordusundan yoksun bırakılma girişimiyle karşı karşıya" olduğunu belirten Atatürk, İngilizler'in çabasına dikkat çekiyor ve şöyle devam ediyordu:

"Millet bağımsızlığının korunmasını ordudan, ordunun ruhunu teşkil eden subaylardan bekler. İşte subayların yüce olan vazifesi budur. Milletin bağımsızlığı ihlâl edilirse, bunun vebali subaylara ait olacaktır.

"Orduyu imha etmek için mutlaka subayını mahvetmek, aşağılamak lâzımdır. Kumandanlarımıza ve subaylarımıza tecavüz ve taarruza başladılar. Askerlik izzetinesini yok etmeye gayret ettiler."

YAZAN: KAYA KARAN

Mustafa Kemal, öncelikle komutanlarını hedef aldıkları orduyu halkının gözünden ve gönlünden düşürmek amacıyla planlı bir saldırı girişiminde bulunan kimi “dost görünümü”, kimi “bizden biri görünümü” çeşitli kimlikli ve çeşitli amaçlı düşmanlara yanıtını, Afyon’da yaptığı konuşmasıyla, her birinin ayrı ayrı hak ettiği sertlikle verdi.

Düşmanlarımızın, ülkeye yönelik son aylardaki saldırılarına değinen Mustafa Kemal, “Ordu, düşmanlarımızın birinci taarruz hedefi oldu” dedi ve düşmanın bu girişiminin ikinci aşamasının, “milleti koyun sürüsü gibi boğazlamak” olduğu uyarısında bulundu.

Mustafa Kemal bu konuda şöyle dedi:

“Orduyu imha etmek için mutlaka subayını mahvetmek, aşağılamak lâzımdır. Buna da teşebbüs ettiler. Bundan sonra, milleti koyun sürüsü gibi boğazlamakta engeller ve müşkülât kalmaz.

“Bu hakikat karşısında ve içinde bulunduğumuz vaziyete göre, subaylar heyetimize düşen vazifenin mahiyeti, ehemmiyeti ve kıymeti kendiliğinden meydana çıkar.

“O halde subaylarımız, düşmanlarımız tarafından yıkılmak istenilen ordumuzu tamir edecek ve canlandıracak ve ordu ve milletimizin bağımsızlığını muhafaza edecektir.”

31 Temmuz 1920 günü Afyonkarahisar’ı ziyaret eden Mustafa Kemal, Kolordu Dairesi’ndeki bu sert konuşmasında düşmanlarımızın sinsi planlarını yüzlerine vururken, ordunun özellikle subaylarına kutsal görevlerini bir kez daha anımsattı.

Mustafa Kemal, “Türk milletine taarruz eden düşmanın, önce Türk subayını aşağılamak istediğine” dikkat çekti ve “Bir orduyu imha etmek için önce mutlaka, o ordunun subayını mahvetmek, aşağılamak lâzımdır” dedi ve sözü, son aylarda Türk ordusunun komuta kademesine karşı girişilen saldırıların amacına getirdi:

“İşte bu amaçla, kumandanlarımızın ve subaylarımıza tecavüz ve taarruza başladılar, askerlik izzetinefsini yok etmek gayreti içine girdiler.”

Mustafa Kemal, düşmanın bu saldırısını püskürtecek en etkili silahın, Türk subayının şerefini olduğunu anımsattı:

“Hayatında bir an olsa bile subaylık yapmış, subaylık izzetinefsini, şerefini duymuş, ölümü küçümsememiş bir insan, hayatta iken, düşmanın tasarladığı ve reva gördüğü bu muamelelere katlanamaz.”

Ordudan ve onun subaylarından ulusun beklentilerini “Millet bağımsızlığının korunmasını ordudan, ordunun ruhunu teşkil

eden subaylardan bekler. İşte subayların yüce olan vazifesi budur” sözleriyle işaret eden Mustafa Kemal, “Milletimiz, ordusundan yoksun bırakılma girişimiyle karşı karşıyadır. Milletten bağımsızlığı ihlâl edilirse, bunun vebali subaylara ait olacaktır” diyerek subaylara görevlerini bir kez daha anımsattı ve aynı zamanda bir akademik ders niteliğindeki konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Kuvveti olmayan, dolayısıyla mücadele edemeyen bir millet, mahkûm ve esir vaziyettedir. Böyle bir milletin bağımsızlığı gasp olunur.

“Dünyada hayat için, insanca yaşamak için bağımsızlık lâzımdır. Bağımsızlık sahibi olmak için kuvvet sahibi olmak ve bunun için mevcudiyetini ispat etmek icap eder. Kuvvet ordudur.”

Mustafa Kemal, eski silah arkadaşlarıyla böyle yakından ve samimi temasta bulunmaktan büyük vicdani zevk hissettiğini söyledi ve “Sizinle oturup uzun hasbıhal etmek isterdim. Fakat çoksunuz; müsait yer de yoktur. Bu sebeple hissiyatımı birkaç cümle

ile mülâhaza etmekle yetineceğim” dedikten sonra, görüşlerini şöyle açıkladı:

“Arkadaşlar!

“İngilizler ve yardımcıları, milletimizin bağımsızlığını imhaya karar vermişlerdir.

“Milletler bağımsızlıklarını hiç kimsenin lütuf ve atfetine borçlu değildir. Hiç kimse kimseye, hiçbir millet diğer millete hürri-

yet ve bağımsızlık vermez. Milletlerde tabiaten ve yaratılıştan mevcut olan bu hak, milletlerce kuvvetle, mücadele ile mahfuz bulundurulur.

“Kuvveti olmayan, dolayısıyla mücadele edemeyen bir millet, mahkûm ve esir vaziyettedir. Böyle bir milletin bağımsızlığı

gasp olunur. Dünyada hayat için, insanca yaşamak için bağımsızlık lâzımdır. Bağımsızlık sahibi olmak için kuvvet sahibi olmak ve bunun için mevcudiyetini ispat etmek icap eder.

“Kuvvet ordudur. Ordunun hayat ve saadet kaynağı, bağımsızlığı takdir eden milletin, kuvvetin lüzumuna olan vicdani imanıdır.

“İngilizler, milletimizi bağımsızlıktan mahrum etmek için, pek tabii olarak evvelâ onu ordudan mahrum etmek çarelerine giriştiler. Mütareke şartlarının tatbikati ile silahlarımızı, cephanelerimizi, bütün müdafa vasıtalarımızı elimizden almaya çalıştılar.

“Sonra kumandanlarımıza ve subaylarımıza tecavüz ve taarruza başladılar. Askerlik izzetinefsini yok etmeye gayret ettiler.

“Ordumuzu tamamen lağvederek; milleti, bağımsızlığını muhafaza için muhtaç olduğu dayanak noktasından mahrum etmeye teşebbüs ettiler.

“Bir taraftan da müdafaasız, ordusuz bıraktıklarını zannettikleri milletin de izzetinefsine, her türlü haklarına ve mukaddesatına taarruzla, milleti alçaklığa, boyun eğmeye alıştırmak planını takip ettiler ve ediyorlar.

“Milletimiz hür ve bağımsız yaşamak lüzumuna tam bir iman ile kani olmuş ve buna kati azim ile karar vermiştir.

“Zaman zaman şurada burada üzüntü verici karaktersizliklerin görülmüş olması, hiçbir

vakit milletimizin genel kanaatine, hakiki imasına sekte vurmamıştır ve vuramayacaktır.

“Dolayısıyla kuvvetin, ordunun vücudu için lazım olduğunu söylediğim kaynak –ki milletin vicdanı imandır– mevcuttur.

“Ordu ise arkadaşlar, ancak subaylar heyeti sayesinde vücut bulur.

“Malûm bir askeri hakikat, felsefi hakikattir; “ordunun ruhu subaylardadır”.

“Millet, bağımsızlığının muhafazasından ibaret olan hayati gayesinin teminini ordudan, ordunun ruhunu teşkil eden subaylardan bekler.

“İşte subayların yüce olan vazifesi budur.

“Allah göstermesin, milletin bağımsızlığı ihlal edilirse, bunun

vembali subaylara ait olacaktır. Subaylar, izah ettiğim yüce, mukaddes ve bütün açılardan üzerlerine düşen vazife itibarıyla, bütün mevcudiyetleriyle ve bütün dikkat ve ferasetleriyle, giriştiğimiz bağımsızlık mücadelesinde, birinci derecede faal ve fedakâr olmak mecburiyetindedirler.

“Şahsî ve hususî hayatları itibarıyla de subaylar, fedakârlar

sınıflarının en önünde bulunmak mecburiyetindedirler. Çünkü düşmanlarımız herkesten evvel onları öldürürler. Onları aşağılar ve hor görürler.

“Onun yaşamak için bir çaresi vardır:

“Şerefini korumak!

“Halbuki düşmanlarımızın da

kastettiği, o şerefi ayaklar altına almaktır.

“Dolayısıyla subay için ‘Ya istiklâl, ya ölüm’ vardır.

“Fakat arkadaşlar ölmeyeceğiz, bağımsızlığımızı muhafaza ederek yaşayacağız ve milletimizi daima bağımsız görmekle bahtiyar olacağız!”•

Her cuma akşamüstü bir matematikçi iş çıkışında bir bara giderdi. Barda sondan ikinci tabureye oturup yanındaki boş duran son taburede oturduğunu varsaydığı bir kıza birlikte içki içip içemeyeceklerini sorardı.

Barmen mesleği gereği değişik müşterilerle karşılaşmasına karşın, bu durumu garipsemiş; fakat hiçbir yorumda bulunmamıştı.

Ancak Sevgililer Günü'nde matematikçi yine bara gelip aynı tabureye oturup boş tabureye aşkı ilan etmeye başlayınca, barmen dayanamadı:

“Affedersiniz, merakımı bağışlayın” dedi. “Uzunca bir zamandır buraya geliyorsunuz. Yanınızdaki taburede kimse olmadiğini biliyorsunuz herhalde... Niçin bu kadar ısrarlı davranıyorsunuz?”

Matematikçinin yanıtı matematikseldi:

“Kuantum fiziğine göre, boşluk hiçbir zaman gerçek bir boşluk değildir” dedi. “Görünmeyen parçacıklar biraraya gelebildiği gibi görünenler de bir anda yok olabilir. Hiçbir zaman göremediğimiz bu parçacıkların biraraya gelip bir anda bir kızın karşında oturabileceğini varsayabiliriz.”

Barmen bafifçe gülümseyerek, “Çok ilginç” dedi. “Ancak burada oturup bekleyene değin, her akşamüstü buraya gelen ve arkada yalnız başına size bakarak oturan şu genç hanıma niçin birlikte içki içmeyi önermiyorsunuz? Belki de ‘Evet’ diyecektir.”

Matematikçi biraz düşündükten sonra yanıt verdi:

“Haklı olabilirsiniz; ama” dedi. “Onun ‘Evet’ deme olasılığı ne kadar?”•

A

tatürk'ün tabutunun açıldığı gün

YAZAN: SEMRA ATAY

8 Kasım 1953 Pazar gecesi saat 23:30'da, Prof. Dr. Kâmile Şevki Mutlu'nun ev telefonu çaldı. Prof. Mutlu, Ankara Tıp Fakültesi Histoloji ve Ambriyoloji Kürsüsü başkanıydı. Patalogdu. Arayansa Ankara Valisi Kemal Aygün'dü. Aygün, "Hocam" dedi, "10 Kasım günü Ata'mızın naaşını Anıtkabir'e taşıyacağız. Bunun için bir komite kurduk. Naaşı geleneklere uygun olarak toprağa defnedeceğiz. Ancak bozulmadan korunduğunu belgelemek için muayene etmenizi rica ediyoruz."

Prof. Mutlu önce reddetti. Mutlu, o sırada 40 derece ateşle yatıyordu. Hastalığını gerekçe göstererek, bu görevi bir başka meslektaşının yapmasını rica etti. Ancak Vali Aygün ısrarcıydı: "Ben sizi sarar, sarmalar götürürüm. Bu tarihi bir görev."

Mutlu kabul etti ve 9 Kasım sabahı Etnografya Müzesi'ne gitti. Başbakan Adnan Menderes, Meclis Başkanı Refik Koraltan ve eski Başkan Abdülhalik Renda oradaydılar. Mutlu, görevden affını istemekle ne kadar büyük hata ettiğini o zaman anladı. Gerçekten tarihi bir tanıklıktı bu...

Anıtkabir yapılına değin, Atatürk'ün naaşının korunabilmesi için "tahnit" denilen bir işlem uygulanmıştı.

Gülhane Patolojik Anatomi Profesörü Dr. Lütfi Aksu tarafından gerçekleştirilen bu işlem sırasında naaşa, şırıngayla özel bir formül enjekte edilmiş ve üzerine formüllerin yapıştırıldığı iki küçük ilaç şişesi, Ata'nın koltuk altlarına yerleştirilmişti.

Bu işlemden dolayı Atatürk'ün naaşı o günkü biçimiyle korunabilmişti.

Ancak İslam dini, ölünün defnini şart koştuğundan, geçici tahnitin bozulması koşuldu.

Atatürk'ün Anıtkabir'e naklinde önce bu işlem için bir komite kurulmuş, Başbakan Adnan Menderes'in huzurunda, tahnitin bozulması için Atatürk'ün tabutunun açılması kararlaştırılmıştı.

Tabutun açılma günü gelip de, komite üyeleri toplanınca; Prof. Kâmile Mutlu "Başlayın" talimatını verdi.

Mermer lahid sökülüyor, sonra betonlar kırılıyor ve tabutu kaldıracak olan makaralar, lahid salonunun tavanına yerleştiriliyordu.

Meclis Başkanı Refik Koralan, Başbakan Adnan Menderes ve devletin üst düzey temsilcileri tabutun çevresinde toplan-

mış, soluklar tutulmuştu. Tabut salonun zeminine yerleştirildikten sonra, Başbakan Menderes, "Hanımefendi, buyurunuz" diyerek, Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Atadan'ı tabutun yanına götürüyordu.

Atatürk'ün kız kardeşi başını tabuta dayıyor ve dakikalarca öyle kalıyordu.

Belki çok uzaklarda, Selanik'te kalan günleri anımsıyor, belki de ağabeyinin ruhuna duvarlar gönderiyordu.

Ve tabutun vidaları söküldü. Tahta tabutun içinde madeni bir sanduka bulunuyordu. Bu sandukada gaz birikmiş olma olasılığı düşünülerek, önce bir burğu ile delik açıldı. Gaz ya da koku çıkmadı.

Sanduka talaş doluydu. Koruma solisyonuyla ıslatılmış tahta talaşydı bunlar! Talaş, naaşın ayak yönüne doğru toplandı. Ağzı kapalı ve içi sıvı dolu bir şişe bulundu talaş arasında. Bu, naaşı koruma için kullanılan solisyonun bir örnekti, üzerinde terkibi yazılıydı.

Ata'nın naaşı beyaz kefene sarılmış, sonra kahverengi bir muşambayla kaplanmıştı.

Sargıları açmaya başladılar.

Soluklar tutulmuştu...

Onbeş yıl sonra ilk kez Ata'nın yüzünü göreceklerdi.

Halk arasında, "Naaş çürüyüp bozulmuş", "çıkan gazlar tabutu patlatmış", "Nöbetçi er kokudan bayılmış" gibi, bir yığın söylenti dolaşıyordu.

Kefenin sargıları açılınca, Prof. Kâmile Şevki Mutlu, orada bulunanların yardımıyla katafalka çıktı ve Atatürk'ün yüzüne baktı.

Atatürk'ün derisi kahverengi bir hal almış; ama yüz hatları bozulmamıştı.

Atatürk araştırmacısı Prof. Dr. Utkan Kocatürk'ün, Prof. Dr. Kâmile Şevki Mutlu ile yaptığı sohbetten aktardıklarına göre, Prof. Mutlu, gördüğü tabloyu şöyle anlatıyordu:

"Yüzünü örten ıslak pamuk kitesi kaldırılınca, Ata'nın heykel gibi duran yüzü ile karşılaştım. Uzun sarı saçlarından ince bir tutam, sol göz kapağının üzerine düşmüştü. Atatürk, Dolmabahçe Sarayı'ndaki yatağında uyuyor gibiydi."

Prof. Mutlu, kenarda bekleyen komite üyelerini tabutun başına çağırdı. Onlar da tek tek tabutun içine baktılar.

En başta Başbakan Adnan Menderes vardı.

Koyu renk takım elbisesi içindeki Menderes de, yanındakilerin yardımıyla katafalka çıktı, ürkek bir biçimde aşağı, tabuta doğru baktı.

O an neler olduğunu Prof.

Atatürk, Dolmabahçe Sarayı'nda....

Mutlu şöyle anlatıyor:

"Menderes çok heyecanlandı. Rengi sapsarı oldu. Bir de baktım ki, müzenin kapısına doğru gidiyor. Atatürk'ün yüzüne bakmadı. Tahmin ediyorum, kendinde o kuvveti bulamadı."

En sona Abdülhalik Renda kalmıştı. O da Ata'yla karşı karşıya gelir gelmez, tabutun yanına yığılıverdi.

Salondaki herkes Atatürk'ü tek tek gördükten sonra naaş, tekrar solüsyonla ıslatıldı. Ata'nın başı pamuklarla örtüldü ve vücudu beyaz kefenle sarıldı.

Bu sırada bir komiser, orada görevli adli tıp doçenti Dr. Cahit Özen'in yanına yaklaşmıştı ve avucunda taşıdığı bir kağıdı gösterdi ve şöyle dedi:

Atatürk, 136 askeri öğrencinin çektiği bu top arabasıyla, matem marşı eşliğinde, son durağı olacak Anıtkabir'e taşınıyordu.

"Bu kağıdı Atatürk'ün hemşiresi Makbule Hanım gönderdi. Kefenin içine, Atatürk'ün göğsü üstüne konmasını istiyor."

Doç. Özen kağıda bir göz attı. Eski Türkçe bir şeyler yazılıydı. "Böyle bir kağıdı Atatürk kabul etmez. Bize kızar, darılır" dedi.

Komiser kağıdı katlayıp, cebine koydu ve uzaklaştı.

Tüm işlemler bittikten sonra, salonda bulunanlar naaşın iki yanından geçip hep bir ağızdan besmele çektiler ve naaşı yeni tabuta yerleştirdiler. Bu tabut da, 15 yıl içinde yattığı büyük gül ağacı tabutun içine konuldu.

Üzeri bayrakla örtüldükten sonra, kapağı kapatıldı.

Ve 10 Kasım 1953 sabahı, Ata'nın naaşı 12 askerin omuzları üzerinde, 15 yıl önce onu Dolmabahçe'den Ankara'ya getiren top arabasına yerleştirilip, 136 asteğmenin çektiği bu arabayla, matem marşı eşliğinde, son durağı olacak Anıtkabir'e taşınıyordu.

Etnografya Müzesi'nden Anıtkabir'e doğru yol alan korteji, Atatürk'ün kardeşi Makbule Hanım hıçkırıklar içinde izliyordu.

Bu arada ülkemizdeki tüm din cemaatlerinin temsilcileri de kortejde yerlerini almıştı. Ermeni, Yahudi, Katolik ve Rum tem-

Atatürk, sonsuza değin kalacağı Anıtkabir'e taşınıyor.

silcilerle, dönemin Diyanet İşleri başkanı birlikte yürüyorlardı.

Radyodan yayımlanan o görkemli tören, en az 15 yıl önceki denli hüzünlü geçiyor, başkent cadde ve sokakları, insan yığınlarıyla dolup taşıyordu.

Atatürk, sonsuza değin kalacağı Anıtkabir'e taşınıyordu!..

Osman Ersoy ve Halide İntepe, 10 Kasım 1953'te Etnografya Müzesi'nde asistan olarak çalışıyorlardı. Bu nedenle müzede yapılan töreni ve tabutun içindeki Atatürk'ü son kez görme fırsatını buldular.

Osman Ersoy izlenimlerini şöyle anlatıyor:

"Sağlığında görmemiştim Atatürk'ü... Korkunç heyecanlıydım. Biz çalışanlar, asistanlar, memurlar sırayla katafalka çıktık. Oldukça sararmış ve küçülmüş bir çehre... Bir, iki günlük sakalı vardı. Kaşları fevkalâde iyi şekilde fark ediliyordu."

Halide İntepe ise şunları söylüyor:

"Tabut kapanmadan en son gittim baktım. Başı yana doğru eğikti. Yüzü hiç bozulmamıştı. Azıcık sakalları çıkmıştı. Hani insan hasret giderek ölürse, gözleri aralık kalırmış ya, öyle aralıktı gözleri... Ama bir ölü yüzü yoktu. Uyuyor gibiydi..."•

SPORUN DÜNYASI
Metin Gören

Anıtkabir'den gönderilen iletiler

"Ertesi gün gece yarısına doğru, kriz en yüksek noktasına varmıştı. Artık son anlarını yaşadığı belli oluyordu. Doktorlardan biri ağlıyor, öteki ikisi ayaklarını ovuyorlardı. Hasan Rıza, Kılıç Ali ve İsmail Hakkı, asker gibi yatağın ayak ucunda hazır ol vaziyetinde duruyorlardı. Hasan Rıza, Kılıç Ali'ye, 'Bak' dedi, 'Bir tarih parçası ölüyor.'

"10 Kasım 1938 sabahı, saat dokuzu biraz geçte, gözlerini açtı. Bu gözler, bir an için ve her zamanki mavi ışığıyla parıldadı, sonra kapandı. Baş yastığının üzerine düştü. 'Kemal Atatürk ölmüştü'" tümcesiyle Ata'nın ölümünü böyle anlatıyordu, ünlü İngiliz yazar ve gazeteci Lord Kinross "Atatürk: Bir Milletten Yeniden Doğuşu" adlı kitabında...

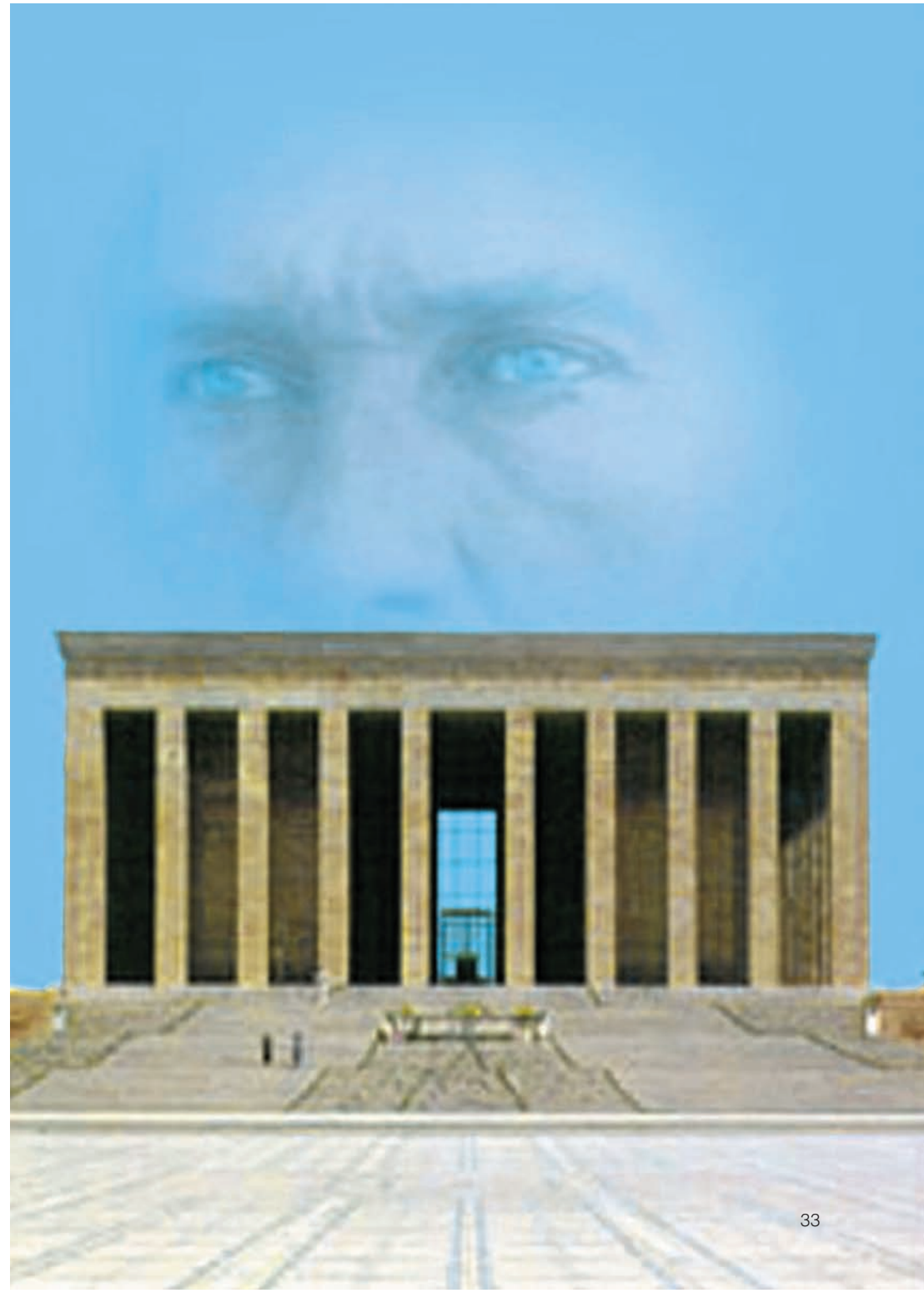
Kuşkusuz, tarihi verilere dayalı ve yıllar süren bir araştırma sonucunda ortaya çıkmıştı, bu yapıt... Kuşkusuz çok değerliydi.

Ancak, yazar ölümün final dizimlerini eksik bırakmıştı, 10 Kasım 1938 sabahını ve saat dokuzu biraz geçte anını... Şu biçimde bir tümce kurgulamalıydı:

"10 Kasım 1938 sabahı, saat dokuzu beş geçte gözlerini açtı. Bu gözler, bir an için ve her zamanki mavi ışığıyla parıldadı ve o ışık giderek büyüdü, büyüdü İstanbul semalarından tüm ülkeye hızla yayıldı. Atatürk'ün o asil yüzünde mavi ışığın bir renk armonisini andıran tonları mutluluk şarkıları söyler gibiydi."

Ben, kasım aylarını hep böyle anımsarım. Yüreğimdeki coşku, milyonlarca Türk'ün beynine kazdığı "Mavi Işık" şarkısının ritmiyle Anıtkabir'in Aslanlı Yol'unda kolkola yürür, 10 Kasım sabahlarında ve saatler dokuzu beş geçte... Anıtkabir iletiler gönderir, bana, ona, size, onlara ve tüm ülke insanına, mavi mavi...

Sevgili Ata'nın sporumuzla ilgili tüm gönderimlerini sanalda olsa büyük bir dikkatle bir kez daha

okurum. Arşivlere düşen söylemlerini arar, bulurum. Geleceği gelmeden yaşayan bir dehanın adını adeta haykırım, "Atatürk" diyerek...

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bir yıl sonra, 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na 53 sporcuyla katılmakla, onüçü devşirme 68 kişilik bir sporcu oluşumuyla Pekin 2008'e katılma arasında asla bir orantı kuramam. Türkiye'nin Olimpiyat Oyunları'na katılabilme adına gösterdiği olağanüstü çabanın kazandığı Atatürk imzalı zaferini, yıllardan buyana Olimpiyat organizasyonu düşü görenler, bunu hayra yoranlar ve Olimpiyat'a götürecek sporcu bulamayanlarla bir kulvara indirip yarıştıramam. Çünkü, zaferle düşler yarışmaz, yarışamaz, yarıştırlamaz. Anıtkabir'den gönderilen iletiler, yani Atatürk'ün söylemleri, her yıl kasım ayında ve özellikle Anıtkabir gibi yüce bir mekandan, sorumlu ya da sorumluları vicdan içerikli bir sanal mahkemeye çıkarıyor ve de sorguluyorsa bir kez daha düşünmeliyiz. Atatürk'ün İdman Cemiyetleri İttifakı toplantısında yaptığı konuşmada, "Efendiler, dünyada spor hayatı ve spor dünyası çok önemlidir. Bunu sizin gibi mütehassıs (uzman) kişilere izah (anlatma) etmeye lüzum yoktur. Bu kadar mühim olan spor hayatı, bizim için daha önemlidir. Çünkü ırk meselesidir. Hatta biraz da medeniyet

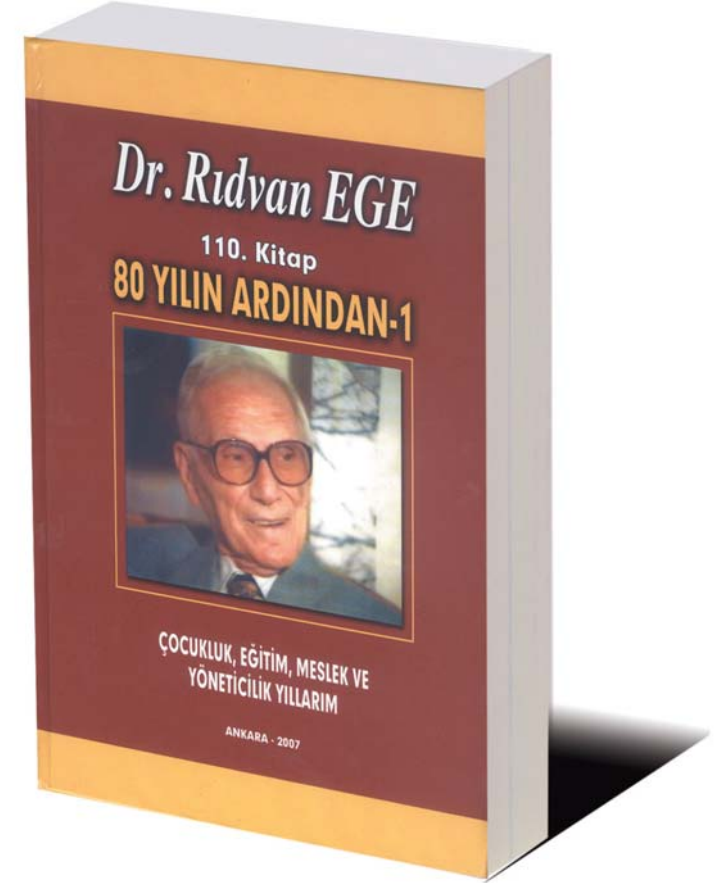
meselesidir" biçiminde çok önemli bir açıklamanın, yetmişiki yıllık bir zaman dilimi içinde, hangi yetkilinin hangi biçimde algıladığını doğrusu merak ederim. Gönderilen bir dolu ve anlamlı iletiler arasında, Türk sporunun bugününü anlatan şu sözleri doğrusu dikkate değer bulurum:

"Spor hareketlerini tanzime (düzenlemeye) yetkili olanlar; Türk çocuklarının spor hayatını düşünürken, sadece gösteriş için, herhangi bir müsabaka kazanmak emeliyle (isteğiyle), bir spor yaptıramazlar. Esas (Asıl) olan; bütün her yaşta Türkiye Türkleri için, beden eğitimi sağlamaktır."

Ben kasım aylarında, Atatürk'ün çok sevdiği halkına ölümünden sonra bile sürdürdüğü iletilerinin çerçeve hapsine girerim. Duygu yüklü binlerce insanın Anıtkabir'e taşınma isteğini ise büyük bir keyifle izlerim. Ve kasım ayında aldığım Atatürk yüklü enerji yıl süresince yolumu aydınlatır. Yürürüm. Anlamlı bir yürüyüştür bu... Yüzümdeki mutluluk, Anıtkabir silüetiyle bütünleşirken, Atatürk'ün artık ulusal söylem litaretürlerine giren şu sözleri aklıma gelir:

"Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim."•

MetinGoren@butundunya.com.tr

BÜYÜK YAPITLARIMIZ
Konur Ertop

Fazıl Hüsnü Dağlarca

uzun yaşamını tümüyle şiire adanmıştı

“Bir ozan her dizesine kendi yaptığı dilden, kendi yaptığı dilbilgisinden kata kata en sonunda hem büyük dilini yaratır; hem okurunu oralara ulaştırır.”

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiire adanmış yaşamı 94 yıl sürdü. Bu yaşamın 70 yılı boyunca ara vermesizin şiir yazdı. Yapıtlarının sayısı 150'ye yaklaştı.

Artık okuyup yazamadığı son yıllarında, şiirlerini yakınlarına söyleyip yazdırıyordu. Bu son dönemde “İçimdeki Şiir Hayvanı”, “Orda Karanlık Olurum”, “Arkası Siz”, “Genç” gibi yeni kitapları birbirini izledi.

Ataç, Fazıl Hüsnü Dağlarca için şunları söylemişti:

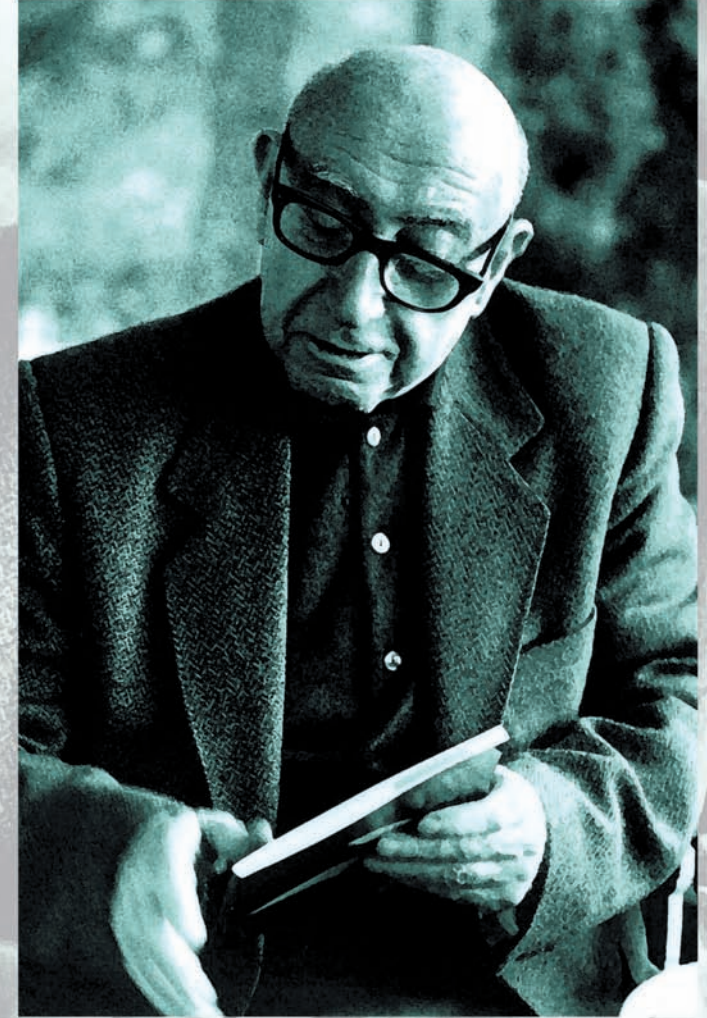
“Bugün Bay Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın adı biliniyor, kitapları okunuyor, ama şiirimizdeki önemi, asıl yeri bilinmiyor. Biz onun neler yaptığını, neler getirdiğini gösteremedik, belirtmedik. Kolay anlaşılır, güzelliği çabuk sezilir birkaç şiiri vardır, en çok onlar üzerinde durduk. Ne

bileyim? Biz Bay Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı öteki şairlerimiz arasında bir şair, öteki şairlerimize benzer bir şair diye tanıttık.

“Oysa öyle değil. O, öteki şairlerimiz arasında bir şair değil, öteki şairlerimize benzer bir şair değil, hepsinden ayrılıyor, eskilere uymadığı gibi yenilere de uymuyor, konuları başka, kalıpları başka, aradığı başka, dili başka. Bunların hepsini de kendi yaptı, daha doğrusu durmadan yapıyor.”

Yarım yüzyıl önce Dağlarca'nın şiirlerinin 2000 yılına kalıp kalmayacağı konuşulurken ozanın kendisi, yeni şiirler yaza yaza bu tarihin de ötesine geçti. Yaşamı noktalanırken yapıtlarının sayısı 150'ye yaklaştı. Geride daha yayımlanmamış yapıtlar da bıraktı.

Dağlarca'ya büyük ün kazan-

dıran “Çocuk ve Allah”, 1940 yılında yayımlanmıştı.

Bu kitabının, daha sonraki tüm yapıtlarının çekirdeğini oluşturduğunu ileri sürer. Son yıllarında tüm çalışmalarını topluca değerlendirdiği “Yapıtlarımla Konuşmalar” kitabında bu kitabına, “Sen en çok okunan yapıtımsın. (...) Seni bütün derinliğine dek inceleyecek birisi çıkarsa, işi çok güç. Diyebilirim ki, ben seni açıklamak için sonraki yazdıklarımına ulaştım. Bitiremedim seni bugün bile” der.

Subay çıktıktan hemen sonraki yılların ürünlerini derleyen bu yapıtıyla ilgili sözlerini, “Doğuda geçen, gökleri doldürmüş kar dağlarıyla baş başlığında, üşümüş ellerimle, mum ışığında yazılmış dizelerimle sende yaşadım, sende yaşayacağım” diye sürdürür.

21-25 yaşlarının ürünü olan bu şiirlerde anıları pek taze olan kendi çocukluk yıllarının olayları, izlenimleri geniş bir yer tutar. Masal, düş, oyun, oyuncaklar, yaramazlık, okul, geceden korku, hastalığın karabasanları, Tanrı’ya yakarış gibi izlekler sıralanır:

“Bu eller miydi kesen
mavi serçeyi
Birkaç damla kan ki zafer
ve kabramanlık.
Yorganın altına saklanarak,
Bu eller miydi sevmeyen
geceyi.”

“Üfleme bana anneciğim
korkuyorum,
Dua edip edip, geceleri.
Hastayım ama ne kadar
güzel
Gidiyor yüzer gibi,
vücudumun bir yeri.”

Artık yetişkinler arasına katılmış genç adamın düşüncesi, çocukların tüm kötülüklerden uzak, yalın, duru dünyasından hiç de kopmamıştır:

“Gelin anneleri, ablaları
unutarak;
Şebzadenin gittiği
memleketi bulalım,

Küçük ellerinizde
masallardan bir bayrak.
Gelin izin vermeseler de buna,
Çocuklar, uyanmış çocuklar,
Koşalım gecelerin sonuna.”

Çocuğun ve yetişkinin Tanrı’yı birbirinden ayrı biçimlerde algılayışları yapıtın ikinci büyük izleğidir.

“Bir an içinde yaşıyorum ki
sahibi yok, Allahı yok,
Hasretini çektiğim bir
dünyaya doğuyorum
benüz şimdi.”

“Ve Allah’tır gönlümün
bütün duyduğu,
Düşüncem, bir el gibi değmekte
şekline, uzakların” diyen genç adamın gündüz yerine geceye, aydınlık yerine karanlığa tutkun olduğu gözlenir:

“Geceyle aramızda mavi
bir şey sallanır
Ki ölüm kadar uzak, ki
ölüm kadar güzel”

“Geceyi avuçlarıma siyah
bir gül gibi duyuyorum”

Kitapta kente neredeyse yer verilmez. Sokaklar, çarşılar bombuş gösterilir:

“Susar şehri dolaşan,
Bütün sokaklar bana.”

İleride bir dizi destan kaleme alacak olan ozanın bu türdeki ilk yapıtı, “Çakırın Destanı”dır. Ancak burada sonrakilere gibi tarihsel olaylar, savaşlar, kahramanlıklar konu edilmez. Çakır, kentte herkes gibi yaşayan sıradan insandır. Kırılarda, çarşıda dolaşır. Lokantalarda “bir iki şey” içer. Kahvelere gidip gelir. Savaşa katılmış, bir zamanlar dilekçe yazarak geçmiştir. “Memnunuz cihandan, hükümetten” dediğine göre kurulu düzenle alıp veremediği yoktur. Gazete okur, yalnızlık çeker, akşamları kahvesini içip düşlere dalar. Tanrı, varlık, yaşam, insan ilişkileri gibi konularda sorular sorar.

Bireyin evren içindeki yeriyle ilgili arayışlar, “Toprak Ana” kitabından başlayarak siyasal bağımsızlık, barış, toplumsal eşitlik konularına yönelir.

Ozanın askerlikte son görev yeri olan Sivas’tan gözlemler, izlenimler getiren bu yapıtı yöre insanının yaşama güçlüklerini göz önüne serer. Elverişsiz doğa koşullarını, toplumsal eşitsizliği, yoksulluğu, hastalıkları anlatır:

“Acım, kara toprak, acım,
duyasın biraz,
Kara öküzle beraber acım
bu gece.

...
Yağmur yağmaz olmuş,
ekin kurumuş,
Nettik ki küsmüş gökler
hepten?”
“Boğmacanın kara eli
uzanmış saat saat,
Almış minnacık yavruları
ana yatağından,
Çepni köyü duman duman
ab eder,
Yüz yirmi yedi baş çocuğa
eyvah eder.”
“Dağdan gelmişim, elim
ayağım aç,
Orak sırtımda günlük
işimi beklerim.
Bir ağa çıkmadı ki ala
götüre beni,
Biçeyim ekinini su gibi
vallah billah.
Dur bele, gözünü seveyim,
Kebabepmek ombeş.”

Ozan “çamı bitmiş, kavağı azalmış” toprakların “gamla örtülü” olduğunu göstermiş, “dertle, sefaletle yüklü” olduğunu ortaya sermiştir. Aydınların gözündeki perdeyi çekip kaldırmış, geçmişle hesaplaşmaktan da çekinmemiştir. Sorumsuzluğun, vurumduymazlığın artık sona ermesini bekler:

“Kardaş, senin dediklerin yok,
Halay çekilen toprak bu
toprak değil.
Çık bele Anadolu’ya,
Kamyonlarla gel, kağınlarla
gel gayrı,
O kadar uzak değil.
...

*Yersin, içersin sofrasından,
üç yüz senedir,
Kuvvetlisin ama kuvvet
bak değil.
Bakımsızlıklarla göçüp
gütmüş bir ciban,
Mevsimler soğumuş,
sular azalmış,
Buğday, Selçuklulardan
kalan başak değil.”*

Toplumsal sorunlar daha sonra en yoğun biçimde ozanın “Karşı Duvar Dergileri”nde yer alacaktır. Bu süreçte kırsal kesimin yaşamında önemli değişiklikler oluşmuştur. Köyden kente göç ve yurtdışına işçi göçü yeni sorunlar doğurmuştur. Dağlarca bu dönemde ülkesinin yaşadığı neredeyse tüm sorunları şiirlerine yansıtmıştır.

Özellikle çok partili siyasal düzene geçildikten sonra Cumhuriyet aydınlanmasından, Atatürk devrimlerinden uzaklaşma hareketleri sürerken Dağlarca, Atatürk için pek çok şiir yazmıştır. Ulusal kahramanı, onun da insanüstü bir varlık, bir destan kişisi olarak canlandırdığı olmuştur. Ancak gerçekte konusu Atatürk’ün düşünceleri, bu düşüncelerle beslenen eylemidir. Atatürk’ü bir bağımsızlık savaşçısı, uygarlaşma yolunun bir önderi olarak görür. Kahramanını nasıl değerlendirdiğini şöyle açıklamaktadır:

“Mustafa Kemal’i Türk ulusunu, Türk yurdunu kurtarmak is-

temiş bütün yurtsever kişilerin bir toplamı gibi görüyorum. Çağımızın bütün akımlarının içindeki kavramı bana özetler o. Kişinin herhangi bir kişiye, herhangi bir iktisadi düzene kul köle olmadan kendi yaşamına ege-men olmasını da özetler.”

Destan kişisi Atatürk ile insan-
noğlunun temel değerlerinden
özgürlüğün temsilcisi Atatürk,
Dağlarca’nın şiirinde birleşmiştir:

*“Özgürlük değil de ne
Yeşili güne doğru yapan.*

...

*Özgürlük değil de ne
Doruklarda bayrağı al yapan.
Özgürlük değil de ne
Seni Mustafa Kemal yapan.”*

Dağlarca’nın şiirlerindeki kimliğiyle Atatürk, tam bağımsızlığı savunan bir halk savaşçısıdır. Halkıyla bütünleşerek Kurtuluş Savaşı’nı kazanmış, ulusuna çağdaş uygarlık yolunu açmıştır.

Dağlarca halkın ortak bilinçaltından beslenmiş, olağanüstülük taşıyan eski destanlarla çağdaş sorunları birleştiren bir dizi destanın sahibidir. Bu yapıtlarda kahramanlar ulusun alın yazısını çizerken kartallar konuşur, böcekler uzun yeraltı yolculuklarına çıkar, dağlar yerinden oynar, şehitler gazilerin omuzbaşıyla savaşa katılır.

“Çocukluk benim kimliğimdir” diyen ozan pek çok çocuk kitabı da yazmıştır. Bu yapıtlarında çocu-

ğun kural tanımaz, renkli, şaşırtıcı dünyasıyla bütünleşir. Zengin düş gücünü yansıtır. Barışı, hoşgörüyü, mutluluğu, sevgiyi dile getirir.

“Türkçem, benim ses bayrağım” diyen Dağlarca, ülkenin bağımsızlığının, özgürlüğünün ancak bağımsız, özgür dille

sağlanacağını düşünür:

*“Türerken yeni sözcüklerimiz
Bu senin yazmandır söylemendir
Yönündür bilincindir
Uygarlığındır
Özgürlüğündür
Bu senin yarımındır
ey Türk genci.”•*

Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Ruhan Ertop’a söyleyerek yazdığını, hiçbir yerde yayımlanmamış son şiirlerinden biri:

ÇARPILMIŞ YÜZLE UYANMAK

*Ovalar ağzı açık
Ne der yaradılıştan beri ne der
Ceylan ağzı açık zürafa kaplan gergedanlar ağzı açık
Ne der kırmızı akşama karşı*

*Büyük kentlerin göğe varan çatıları
Pay almıştır mavilikten belki de yıldızlardan
Ayaklarındaki kalabalık birikir çoğalır bin bir göz bin bir giyim
Senin sessizliğin midir ağzı açık*

*Bütün okullar o trenin döşenmiş demiryolu
Toplumunu ulaştırır eski açlığından yeni açlığına
Felsefenin ağzı açık
Eylemin ağzı kapalı*

*Bu yeryüzüdür
Çıkmasını uzatmıştır uzaya
Sayısız buluşlarıyla birine kutsal betikteki cennet olmuştur
Ağzı açık kalmıştır birinin*

*Ormanlar doyulmaz köklerinde ağzıları
Sürez duyulmaz ilk patlamada kalmıştır ağzıları
Yazınınsa bütün ülkelerde kapatılmıştır ağzıları
İşte soluk bile alamazsınız ağzımız açık*

Fazıl Hüsnü Dağlarca

DÜNYANIN DÖRT KÖŞESİ
İzmir Tolga

NOBEL BARIŞ ÖDÜLÜ

Finlandiyalı eski öğretmen ve eski cumhurbaşkanı bir TÜRK DOSTUNUN OLDU

İlkokul öğretmeni olan Finlandiya eski Cumhurbaşkanı Martti Oiva Kalevi Ahtisaari, barış uğruna gösterdiği çabalar nedeniyle, 71 yaşında Nobel Barış Ödülü'nü kazandı.

Türk dostu Ahtisaari'nin Ekim 2008'de aldığı bu ödülün bildirgesinde, uluslararası çatışmaların çözümünü için üç kuşaktan buyana değişik ülkelerde çaba gösterdiği belirtildi.

1965'te Finlandiya Dışişleri Bakanlığı'na giren Ahtisaari, 20 yıl yurt dışında çalıştı. İlk görevi Tanzanya Büyükelçiliği oldu, 1977-1981 döneminde BM temsilcisi olarak görev yaptığı Namibya'da onursal yurttaş kabul edildi. Diplomatik görevlerinden sonra, Finlandiya dışişleri bakanı (1991-1994) ve cumhurbaşkanı (1994-2000) olan Martti Ahtisaari, daha sonra uluslararası krizlere çözüm arama ve barış çabalarını sürdürme amacıyla özel bir örgüt kurdu.

Ahtisaari, 1995-2008 yılları arasında 8 uluslararası barış ödülü aldı.

Aralık 2000'de Ahtisaari'ye, dünyanın en çatışmalı bölgelerinde barışın sağlanması için yaptığı çalışmalardan dolayı, uluslararası J. William Fulbright Ödülü, Güney Afrika tarafından da "OR Tambo" Ödülü verildi. 2007 yılında, dünya barışına ömürboyu verdiği katkı gereğiyle, UNESCO Barış Ödülü'nü kazandı.

Jüri başkanı olan ABD Dışişleri Eski Bakanı Henry Kissinger, kriz yönetiminde Ahtisaari'nin elde ettiği sonuçların, ödül bildirgesinde özellikle vurgulandığını söyledi.

Ağustos 2005'te Endonezya

Martti Oiva Kalevi Ahtisaari, Şubat 2008'de, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-moon'la Kosova'nın geleceği için görüşmeler yaptı.

hükümeti ve Aceh asileri arasında 30 yıllık çatışmanın sona erdirilmesi ve Helsinki'de barış anlaşması imzalanmasında, Ahtisaari'nin önemli katkısı oldu.

2007 yılında Ahtisaari'nin Finlandiya'daki ofisinde, Iraklı Sunni ve Şii gruplar arasında, barış için yol haritası üzerinde anlaşma sağlanmasına yönelik gizli görüşmeler başlatıldı. Taraflar görüşmeyi sürdürmeyi kararlaştırdılar.

Ahtisaari 1992-1993 döneminde, BM genel sekreterinin eski Yugoslavya ile ilgili özel danışmanlığını ve uluslararası barış konferansında, Bosna-Hersek çalışma grubunun başkanlığını da yaptı.

Bu arada Yugoslavya Başkanı Slobodan Milosevic'in kabul edebileceği Bosna Barış Planı üzerinde, NATO, AB ve Rusya anlaşmaya varmadan, Belgrad'a gitmemekte ısrarcı oldu. Milosevic ile yaptığı görüşmeden sonra, Yugoslavya başkanının barış için önerilen koşulları kabul ettiğini bildirdi.

Ahtisaari, Finlandiya başkanlığı sırasında, Boris Yeltsin ve Bill Clinton ile Helsinki'de bulundu. 1999'da Kosova'da çatışmaların sona erdirilmesi için Viktor Chernomyrdin ve Slobodan Milosevic'le görüşmeler yaptı.

Bu arada hazırladığı barış planına karşı, Kosova Bağımsızlık Ordusu ve Sırbistan ortodoks

kilisesi tarafından protesto gösterileri düzenlendi.

Uluslararası diplomatik çabaların sonuç vermemesi üzerine, Şubat 2008'de Kosova bağımsızlığını ilan etti.

Ahtisaari, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı Avrupa kamuoyunda yapılan tartışmaların yoğunlaştığı bir dönemde, bu tartışmaları sorgulama ve Türkiye'nin AB üyeliğinin sağlayacağı yararları araştırma amacıyla, seçkin politikacılarla birlikte bağımsız bir komisyon kurdu.

Martti Ahtisaari'nin başkanlığını yaptığı komisyonda, devlet ve hükümet eski başkanları, dışişleri bakanları ve Avrupa'nın çeşitli kurum ve kuruluşlarının üst düzey eski sorumluları görev almıştı.

7 Ekim 2008 Salı günü Finlandiya'nın başkenti Helsinki'ye giden Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, üç günlük resmi ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı Tarja Halonen, Başbakan Matti Taneli Vanhanen, Parlamento Başkanı Sauli Niinistö, eski Cumhurbaşkanı ve bağımsız Komisyon Başkanı Martti Ahtisaari ile görüştü.

Helsinki'den 9 Ekim'de Yuvaskula kentine geçen Gül, Yuvaskula Üniversitesi'nin eski cumhurbaşkanı onuruna düzenlediği "Martti Ahtisaari Yıllık Konferansı"nda bir konuşma yaptı ve Türkiye'nin AB üyeliğine itirazlara karşın bu konuda işbirliğine duyulan gereksinimin unutulmaması gerektiğini söyledi. •

izmirtolga@butundunya.com

Bernard Shaw, sözünü esirgemeyen bir insandı. Düşüncesini *dobra dobra* söylemesiyle ünlüydü. Davetlerden ve törenlerden hoşlanmıyordu; ama bir dostunun davetini kabul ederek bir ziyafete gitti.

Yanında bir bayan oturuyordu. Kadın bir ara Bernard Shaw'a dönerek "Kaç yaşında olduğumu tahmin edersiniz, lütfen?" diye sordu.

Shaw şaşkınlığı atlattıktan sonra "Bilmem ki dişinize bakılırsa 18 diyeceğim geliyor. Sarı buklelerinize bakıyorum 19 vardır diyorum. Hal ve tavrınıza göre yaşınızı söylemek gerekirse 14 demek gerekir" dedi.

Karşısındaki kadın sorduğu sorunun yanıtını tam olarak almak istedi ve "Ne kadar nazıksınız. Ama yaşımı tam olarak söylemediniz" dedi.

Shaw hemen şu yanıtı verdi:

"Canım toplayverin işte: 18, 19, 14 daba ne eder?" •

“MASUMİYET MÜZESİ” ve ORHAN PAMUK

YAZAN: DEMİR AYTAÇ

“...uzlaşsınız çünkü birbirinizden vazgeçemezsiniz...”

Orhan Pamuk

Bir “Masumiyet Müzesi” okudum, Orhan Pamuk düşüncelerim değişti. Daha önceleri Orhan Pamuk, hakkında büyük hayranlık beslediğim yazarlarımız arasında değildi. Yanlış anlaşılmasın! Edebiyatı severim. Bu sanatın “insanı insan yapan” sanat olduğuna inanırım. Orhan Pamuk’u da, ömrünü bu sanata adanmış, bu uğurda gece gündüz çok çalışmış ve bu çabalarının karşılığını Nobel Ödülü ile taçlandırmış bir yazar olduğu için beğenirim. Ayrıca, Orhan Pamuk “en iyiyi” yapmaya odaklanmıştır. Çok çalışır, büyük emek harcar. Emeğe saygı duyan herkesin –eğer var ise– Orhan Pamuk gibi bir “roman

nakışçısı” ile arasındaki mesafesinin hemen kapanması gerekir.

Ev ödevlerini çok iyi yapmasının yanında yazarın bir o denli beğendiğim bir başka güçlü yönü de, Batı ile Doğu arasında çok rahat gezebilmesidir.

(Bence bu başarıyı farklı mekanlarda daha önceleri Halide Edip mükemmel yakalamıştır.) Bizim ülkemizde, hem Batı’yı bilen hem de Doğu’dan özümlenen binlerce kolej mezunu, yabancı dil bilen, dünyayı gezebilen yurttaş var. Orhan Pamuk’u onlardan (biz-

lerden demek daha doğru) ayıran öge, yazarın Batı ile Doğu arasında elinde bir yol haritası ile doluşmamasıdır. O, iki farklı kültürle tanışmış, aynı anda iki yapboz birden çözebilen ve somutla uğ-

raşip kendini geleneksel kalıpta mutlu duyumsamak yerine, soyutla ilgilenecek denli de yürekli bir kişiliktir. Batı ile Doğu arasında tercih yapmak ya da taraf olmak yerine “iki sestem üçüncüyü çıkarmaya” gönül vermiş ve bençe çok başarılı olmuştur.

Yapıtlarında, onca “ev ödevi”ni arka planda örerken, Batı’yı Doğu’nun acısı ve ruhuyla yakalayabilmiş, Doğu’yu en olmadık yerlerde Batı’nın rasyonel yaklaşımı, akli ve sentezi ile açıklayabilmiştir. İki yapbozu hakkı ile çözdükten sonra, üçüncü yapboza geçmeden önce, “İlk ikiyi bitirdim diye mutlusunuz ve yapboz parçalarını veri kabul ediyorsunuz, nereden geldiklerini sorgulamıyorsunuz, düşünmeden, zahmetsizce çözdüğünüz için çabuk mutlu oluyorsunuz; ancak yaşam yapboz çözümler mutlu olmaktan ibaret değildir” diyebilmiş ve hepimizi düşünmeye zorlamıştır.

Orhan Pamuk ile bugüne değin aramızda oluşmuş mesafe, yapıtlarında dili ile başımın derinde olmasındandır. Benim gibi en sade ve en güzel Türkçe’yi Reşat Nuri’de bulmuş –Reşat Nuri için roman yazmak bir çeşmenin musluğunu açmak kadar kolay ve zahmetsizdir ve sizi bu rahatlıkla hiç yormadan kucaklarken sanatın zirvesine çıkarır– bir okurun Orhan Pamuk romanlarını kendini

zorlayarak okumaya çalışması çok doğal olmasa gerek. Tüm zorlamalarıma karşın kimi romanlarını ancak ilk 50 sayfa değin sürdürebilmiş ve işin içinden çıkamayınca da kurtuluşu İngilizce çevirilerinde bulmuşumdur. Üstelik İngilizce çeviriyi okurken, “İstanbul” kitabında olduğu gibi, “tramvay şoförü” ifadesini kullanmasını yadırgayıp, niçin “Vatman” demedi gibi bir rahatsızlık da duymazsınız.(1)

Orhan Pamuk, Nobel Ödülü’nü aldığı anda yanında ulusunun desteğini tam bulamamış olabilir. Bu tür konularda biraz daha zaman geçmesi gerekir ki, tepkileri daha soğukkanlılıkla değerlendirebilelim. Ancak, Nobel Ödülü’nü aldığı gece yaptığı konuşmada –bence edebiyat dünyası için bir başyapıttır ve kesinlikle okunmalıdır– toplumun her kesitini ve kesimini adeta kucaklamış, kaleminin gücünün nerelere çıkabileceğini kanıtlamış ve tören konuşmasını da Türkçe yaparak hepimizin gönül borcunu kazanmıştır.

İşte, bu duygularla Orhan Pamuk’un Nobel Ödülü’nden sonra bizlere ilk sunuşu olan “Masumiyet Müzesi”ni, bir yolculuk öncesi, havalanında son dakikada aldım ve uçakta okumaya başladım.

Keşke başlamasaydım! Adeta sitemlerimi dikkate almışçasına, dili çok sade, akıcı ve güzel bir Orhan Pamuk’la karşılaştım. İlk

50 sayfada, yazar, bana bu denli hitap edebilmek için “Niçin Nobel Ödülü’nü bekledi?” demekten kendimi alamadım. Büyük yazar olabilmek için bir dönem yenilik ve değişim adı altında, dil ve tümcelerle bu denli oynamak niye? Ya da koşul mudur?

Neyse ki “Masumiyet Müzesi” hem konu hem dil olarak o denli akıcı ve güzel ki...

Orhan Pamuk analizi yapmayı bırakıp kitaba odaklandım. Orhan Pamuk bu sefer “çeşmenin musluğunu açmıştı”. Kolay okunuyor, konu beni sürüklüyordu. Aşk, aile, arkadaşlık, cinsellik, yaşam, İstanbul hepsi adeta el

ele vermişti. Konu belki bilinen bir konuydu. Hatta “basit”ti. Ama ben bu bilineni, elimden bırakmıyorum, çok sevdiğim gezintilerimi yapamıyordum. Bu romanda başka bir tat vardı. Bu kadar bilinen bir konuda, beni yapıta bağlayan, Orhan Pamuk’un bütün üstün meziyet, başarı ve ustalıklarının dışında bu kitaba beni adeta esir eden neydi? Satırlar kimi zaman sapma içeriyor –konunun dışına

çıkıyor– ve yazar bunu bilinçli yapıyor, sonra adeta toparlıyor, normal kurgu sakın devam ederken, arka plan yavaş yavaş kendini gösteriyor, hafif bir kıpırdanmayla heyecan izlerinin belirtile-ri, örgüyü çözebilenin öncül sevinmelerini verirken, saklanmışlar adeta birer birer kendini gösteriyor. Kimileri fütursuzca kendini ortaya atarken, her kitapta olduğu gibi yazarın okuru doruk noktalarından birine hazırladığını duyumsuyor, ancak başka bir süreç tüm heyecanı yerlere sererken ve “Yok artık çok günlük bir yazı gibi oldu” derken hiçbir artçı olmaksızın aniden sarsıla sarsıla zirve noktaları iliklerinize kadar işliyor.

Bence “Masumiyet Müzesi”ni bu denli güzel yapan, Nobel Ödülü’nden sonra, sanat yaşamının zirvesinde ve en önemli noktasında, tüm dünyanın gözleri üstüneyken, en yalın, en samimi, en içten biçimiyle yazarımızın yuvaya dönmesidir. (Orhan Pamuk hep yuvadaydı ve hatta hep İstanbul’daydı. Tüm yapıtlarında biz, tarihimiz, kentimiz vardı. Ama ön planda, ama arka planda.)

Orhan Pamuk, Nobel Ödülü’nü aldığı gece yaptığı konuşmada (bence edebiyat âlemi için bir başyapıttır ve mutlaka okunmalıdır) toplumun her kesitini ve kesimini adeta kucaklamış, kaleminin gücünün nerelere çıkabileceğini kanıtlamıştır.

Ancak, “Masumiyet Müzesi”ndeki “bizlik” bir başka. Sunuştaki samimiyet ve tat bir başka...

En uluslararası oynayacağına beklediğiniz bir anda adeta hepimize “Bu ülkede büyük başarılar için düşünce ithalatçısı olmaya gerek yok” dercesine bizden... Böylesine usta bir kalemin (Mevlana’nın Yunus Emre için, “Hangi mertebeye geldiysem geldim, ayağı çarıklı Yunus’u geçemedim” ifadesindeki samimiyet gibi) en yükseklerden, en tepelerden, “Ekmekeçi Kadın’da Türkan Şoray, Fatma Girik’ten daha iyiydi” diyecek kadar bizden... İliklerimize değin bizden...

“Masumiyet Müzesi”nde benim görebildiğim iki direk ya da mihenk taşı var. Ben olayı bu iki direk arasına diziyorum. Her ikisi de birer yemek sahnesi...

Birincisi, Kemal’in babasıyla yediği öğle yemeği. (21. Bölüm: “Babamın Hikâyesi İnci Küpeleler”)... İkinci mihenk taşı ise, Yıllar sonra annesi kahvaltıda ederken Kemal’e, kadın erkek ilişkisini açıklaması ve aşkı anlattığı sahne (Bölüm 74, “Tarık Bey” sayfa 499). Bu iki direk arasındaki olaylar, öyküler, kişiler, mekanlar, duygular, sayfaların sayısı değil, kitabın adı denli güzel ve sürükleyici silsilesidir. Mihenk taşlarının hazırlıklarıdır ve ulaşılması ne kadar

uzun sürerse o denli değerlidir, zevklidir dercesine uzatılmış hazırlık aşamalarıdır. Başka bir deyişle önceden planlanmamışın daha iyi duyumsanabileceğini bilen yazar, okuyucusunu uzun hazırlıklarda dolaştırırken küt diye taşa çarptırmaktadır.

Ben “Masumiyet Müzesi”ni çok beğendim. Yapıt denli, kahramanları denli, yazarı da çok sevdim.

Yazımın başında Orhan Pamuk için, “Hakkında büyük hayranlık beslediğim yazarlarımız arasında değil” demiştim. Ancak, yazımı şöyle bir gözden geçirince, bu duygumun geçerli olmadığını ayırdına vardım. “Masumiyet Müzesi” Orhan Pamuk ile aramdaki küm mesafeyi kapatmış...

Aynı zamanda, “Masumiyet Müzesi” bana, yazarımızın öteki yapıtlarını çevirilerinden vazgeçip Türkçe olarak tekrar okuma cesaretini ve sorumluluğunu da vermiştir. Kendisinin “uzlaşırsınız çünkü birbirinizden vazgeçemezsiniz...” dediği gibi...

Durum budur!

Satırlarımın değerli yazarımı zı sağlıklı ve mutlu günlerde bulmasını çok içten diliyorum. •

(1) “*Vatman*” konusunun önemini değerli edebiyatçımız Prof. Dr. İnci Enginün sağlamıştır.

KÖŞEDEN BUCAKTAN
Mehmet Muhsinoğlu

Potomac Kıyısında Sonsuza Değın...

Amerika Birleşik Devletleri’nin 35’inci Başkanı John Fitzgerald Kennedy, Brookline, Massachusetts’te 29 Mayıs 1917’de doğdu. Harvard Üniversitesi’nden 1940’ta mezun oldu.

İkinci Dünya Savaşı’nda Güney Pasifik’te deniz kuvvetlerinde görev yaptı.

Bir Japon kruvazörünün saldırısında, komutan olarak mürettebatını kurtarmak için gösterdiği üstün çaba nedeniyle, kendisine kahramanlık madalyası verildi.

Savaş bitince, önce Massachusetts eyaletinden Temsilciler Meclisi üyeliğine, daha sonra da senatörlüğe seçildi.

Kasım 1960’da Richard M. Nixon’u az farkla mağlup ederek, başkanlık seçimini kazandı.

Kennedy, 22 Kasım 1963’te Dallas Teksas’ta düzenlenen suikast sonucu, öldürülen 4’üncü ABD başkanı oldu.

1864’te Abraham Lincoln, Washington Ford Tiyatrosu’nda oyun izlerken, bir konfederasyon sempatzanı tarafından vurulduğunda, su-

Konvoyu yol kenarında izleyenler arasında olan Abraham Zapruder, 8 mm. kamerasıyla çekim yapıyordu.

ikastla öldürülen ilk ABD başkanı olarak tarihe geçiyordu.

1 881'de sorunlu bir federal görevlinin vurduğu Başkan James Garfield, saldırıdan 80 gün sonra, aldığı yaraların etkisiyle yaşamını kaybetti.

1901'de Başkan William McKinley bir anarşist tarafından öldürüldü.

Daha sonra birçok başkan öldürülmekten kıl payı kurtuldu.

1981'de Ronald Reagan göğsünden vuruldu; ancak yaşamda kaldı.

Gerald Ford iki kez suikast teebbüsünden kurtuldu.

1885'te Andrew Jackson'a düzenlenen suikast, her iki saldırganın silahları uygun biçimde doldurulmadığı için başarıya ulaşamadı.

Eşinin politik gezilerine nadiren katılan "First Lady" Jacqueline Kennedy, o gün üstü açık Lincoln otomobilde başkanın yanında oturuyordu. Teksas Valisi John Connally ve eşi de aynı otomobildeydi. Kennedyler ve Connallyler, büyük bir coşkuyla konvoyun geçişini izleyen kalabalığa el sallıyorlardı.

Saat 12:30'da, başkanın içinde olduğu otomobil Teksas Okul Kıtaları Deposu'nun önünden geçerken, Lee Harvey Oswald, iddiaya göre binanın altıncı katından üç el ateş etti. Başkan Kennedy boğazından ölümcül yara alırken, Vali Connally de ağır yaralandı.

30 dakika sonra, Dallas Parkland Hastanesi'nde Kennedy'nin yaşama veda ettiği açıklandı.

Başkan 46 yaşındaydı.

Konvoyu yol kenarında izleyenler arasında olan Abraham Zapruder, 8 mm. kamerasıyla çe-

Askeri kahramanların yattığı Arlington Ulusal Mezarlığı

kim yapıyor, böylece Kennedy'in vurulduğu anı da görüntülüyordu.

Bu film daha sonra, başkanın bir suikastla öldürülmesinin komplo olup olmadığını araştırmak amacıyla, yoğun inceleme altına alınacaktı.

Kennedy'i aynı konvoyda üç otomobil arkada izleyen Başkan Yardımcısı Lyndon Johnson, saat 14:39'da ABD'nin 36'ncı başkanı olarak and içti.

Tören, "Dallas Love Field" (Sevgi Alanı) Havaalanı'nın uçuş pistindeki, "Air Force One" uçağının çalışma odasında düzenlenmişti.

Eşinin kan lekelerini taşıyan pembe elbisesiyle, Jacqueline Kennedy ve 30 kadar "tanık" yerin töreninde hazır bulundu.

Birkaç dakika sonra uçak Washington'a doğru yola çıktı.

Ertesi gün, 23 Kasım'da Baş-

kan Johnson, öldürülen başkan için 25 Kasım'ı yas günü ilan eden ilk duyurusunu yayımladı.

O pazartesi günü yüzbinlerce insan, Kennedy'in ayin töreni için Capitol'dan St. Matthew Katedrali'ne bir top arabasında götürülüşünü izlemek üzere, Washington ceddelerinde birikti.

Gözlemcilere göre, konvoyun geçişi sırasında duyulabilen sesler, ritimle çalınan davullardan, atların nallarından ve yavaşça hıçkıran insanlardan yükseliyordu.

99 ülkenin devlet başkanlarının katıldığı bu muhteşem konvoy, askeri kahramanların yattığı Arlington Ulusal Mezarlığı'na değin devam etti.

Kennedy, oğlu John Jr.'ın 3'üncü doğum günü, Arlington'da hafif yokuş bir alanda toprağa verildi.

John Jr.'ın, babasının tabutunu selamlarken çekilen fotoğrafı, tüm dünyada milyonlarca insanın hafızasına kazındı.

Kennedy'in mezarı üstünde sonsuza değin yanacak meşale, dul eşi tarafından tutuşturuldu.

JFK'nin mezarı, Arlington'un en çok ziyaret edilen yerlerinden biri oldu.

14 Mart 1967'de mezarı birkaç metre ileriye götürüldü.

1994'te kanserden vefat eden eşi Jacqueline Kennedy Onassis, JFK'nin mezarının yanı başında toprağa verildi.

23 Ağustos 1956'da doğumundan sonra, adı bile konmadan ölen kızı, 4 Aralık 1963'te Newport Rhode Island'daki mezarın-

dan, ebeveyninin yanına getirildi.

7 Ağustos 1963'te erken doğup iki gün sonra ölen oğlu Patrick Bouvier Kennedy de, Brookline Massachusetts'teki mezarından alınıp ailesinin yanında son uykusuna yatırıldı.

1930'da Arlington Ulusal Mezarlığı'na gömülen William Howard Taft'tan sonra, burada toprağa verilen 2'nci başkan Kennedy'di.

Mart 1963'te Arlington'u program dışı ziyaret eden Kennedy, Potomac Nehri'nin mezarlıktan görülen manzarasından çok etkilenmiş ve bir arkadaşına, "Çok muhteşem, sonsuza değin burada kalabilirim" demişti.

S uikasttan sonra, birçok kişi Kennedy'nin kendi eyaleti olan Massachusetts'te toprağa verilmesi gerektiğini savunurken, kayınbiraderi Sargent Shriver, başkanın sonsuza değin uyuyacağı yerin Arlington olmasını önermiş, 24 Kasım'da bu yeri inceleyen Jackie, "O halka ait" diyerek, bu konuda son kararı vermişti.

Kennedy'in katili Lee Harvey Oswald, 1939'da New Orleans'da doğdu. 1956'da deniz kuvvetlerine katıldı. 1959'da ordudan atılan Oswald, üç gün sonra Sovyetler Birliği'ne gitmek üzere ABD'den ayrıldı. Sovyet vatandaşı olmak için yaptığı başvuru kabul edilmedi.

Oswald, Dallas Polis Merkezi'nin bodrum katından, kentin çok güvenli cezaevine götürülecekti.

Minsk'te çalışmaya başlayan Oswald burada evlendi. 1962'de eşi ve kız çocuğu ile birlikte Amerika'ya dönmeye izin verildi.

1963'ün ilk aylarında, posta siparişi yoluyla 38 kalibre bir tabanca ve dürbünlü tüfek satın aldı.

10 Nisan'da Dallas'ta, aşırı sağcı görüşleriyle tanınan General Edwin Walker'ı vurup kaçtığı iddia edildi.

Daha sonra New Orleans'a giden Oswald, Castro'yu destekleyen "Küba İçin Dürüstlük Komitesi"nin bir şubesi burada açtı.

Eylül 1963'te Mexico City'e geçti.

Hakkında soruşturma yapan dedektiflere göre, Küba'ya gitmek ya da Sovyetler Birliği'ne dönebilmek için vize alma-ya çalışıyordu.

Ekim'de Dallas'a döndü ve Teksas Okul Kitapları Deposu'nda işe girdi.

Kennedy'in vurulmasından yaklaşık bir saat sonra, kaldığı pansiyonun bulunduğu caddede, kendisini sorgulayan bir polisi öldürdü. Kuşkulularla ilgili verilen bilgi üzerine, 30 dakika sonra polis tarafından bir sinema salonunda gözaltına alındı.

Başkan Kennedy ve polis J.D. Tippitt'i öldürmekle, 23 Kasım'da resmen suçlandı.

2 4 Kasım'da Dallas Polis Merkezi'nin bodrum katından, kentin çok güvenli cezaevine götürülecekti. Koridor kalabalık bir medya ve polis grubuyla doluydu, televizyon kameraları sürekli çekim yapıyordu.

Oswald görüldüğünde, Jack Ruby kalabalığın arasından fırladı ve gizlediği 38 kalibrelik tabanca-ıyla tek el ateş etti.

Oswald öldürülmüştü.

Kennedy'in mezarı üstünde sonsuza kadar yanacak meşale, dul eşi tarafından tutuşturuldu.

O anda yakalanan Ruby, Başkan Kennedy'in intikamını almak için bu işi yaptığını söylüyordu.

Kimilerine göre o bir kahramandı. Ancak, birinci derecede cinayetle suçlanmaktan kurtulamadı.

E sas adı Jacob Rubenstein olan Jack Ruby, Dallas'ta striptiz ve dans salonu işletiyor, organize suç örgütleriyle küçük çapta işler çeviriyordu. Kennedy suikastıyla ilgili öne sürülen bir teoriye göre, özellikle ana komplonun ortaya çıkmaması için Oswald'ı öldürmüştü.

Yargılanması sırasında bu yöndeki suçlamayı reddeden Ruby, iddiayla ilgili olarak "masumiyetini" savunuyor, Kennedy suikastının kendisinde yarattığı aşırı üzüntünün yol açtığı psikolojik sara nedeniyle, Oswald'a bilinçsizce ateş ettiğini söylüyordu.

Jüri onu "kasten adam öldürmekten" suçlu buldu ve ölüm cezasına çarptırdı.

Ekim 1966'da Teksas İstinaf Mahkemesi, sorgulamanın uygun olmayan koşullar altında yapıldığı ve Ruby'nin o dönem Dallas'ta adil yargılanmadığı gerekçesiyle, bu kararı geri çevirdi.

Ocak 1967'de Wichita Falls'da yeniden yargılanmayı bekleyen tutuklu Ruby, Dallas'ta bir hastane odasında akciğer kanserinden yaşama veda etti.

Kennedy suikastını araştırmak üzere kurulan Warren Komisyonu'nun 1964 yılında açıkladığı sonuç raporuna göre, Oswald ve Ruby, Kennedy'e suikast düzenlemek amacıyla oluşturulan, yerel ya da uluslararası bir büyük komplonun parçası değillerdi.

Komisyonun ulaştığı bu kesin sonuca karşın rapor, olayı çevreleyen giz perdesini ara-

lamakta başarılı olamamıştı.

Suikastla ilgili olarak kurulan özel Temsilciler Meclisi Komitesi de, çalışmasını 1978'de tamamladı.

Komitenin raporuna göre, Kennedy'e, organize suç örgütü ve birden fazla tetikçinin katıldığı "bir komplo sonucu suikast yapıldığı olasılığı" vardı.

Warren Komisyonu ve Temsilciler Komitesi raporları, geniş tartışmalara yol açmıştı.

Kennedy'in ölümünden sonra kuşaklar boyu süren tartışmalara göre, soğuk savaş döneminin bitmesi için başkan büyük çaba harcamıştı. Destekleyicileri, askeri harcamaları büyük ölçüde kısıtmasını, böylece silahlanma yarışını denetim altına aldığını söylüyorlardı.

Oliver Stone'un 1991 yapımı "JFK" filmine dayanak noktası olan ve ısrarla öne sürülen bir görüşe göre, Kennedy 1964'te yeniden başkan seçilirse, Vietnam'dan askeri birliklerini geri çekecekti.

Stone, filmde öne sürdüğü suçlamaları sürdürüyor ve ABD hükümeti içindeki sağ kanat militanlarının, suikast komplosunu koordine ettiğini savunuyordu.

"Kennedy acaba ne yapsaydı öldürülmezdi?" sorusuna yanıt bul-

mak çok güçtü, kaldı ki, Stone'un öne sürdüğü görüşleri destekleyen kanıtlar da yoktu orta yerde...

Kimilerine göre de, Kennedy kısa süren başkanlık döneminde askeri harcamaların artırılması için milyarlarca dolarlık fon isteminde bulunmuştu.

Amerika'yı dünya kamuoyu gözünde küçük düşüren, Küba'daki "Domuzlar Körfezi" başarısızlığından sonra, bu ülkenin "komünist hükümeti"ni bozmayı öngören ve Kennedy yönetiminin onayladığı, CIA'nın örtülü "Firavun Faresi" operasyonu gündeme getirilmiş, hatta Küba lideri Castro'ya suikast düzenlenmesi bile görüşülmüştü.

Vietnam'da ise, Kennedy göreve geldiğinde 1.500 olan Amerikan askeri danışmanlarının sayısı, öldüğünde 16 bini bulmuştu.

Kennedy yönetimi, Güney Vietnam Başkanı Ngo Dinh Diem'in devrilmesi için düzenlenen hükümet darbesinin planlanmasına da katılmıştı. Başkan Diem, Kennedy suikastından üç hafta önce, kendi askerleri tarafından öldürülmüştü.

Türk atasözü:

"Su testisi su yolunda kırılır!.."•

m.muhsinoglu@gmail.com

Genç adam dostlarından birine telefon açtı ve "Bu akşam yemeği benimle yer misin?" diye sorunca, arkadaşısı memnuniyetle "Elbette, çok seviniyorum" dedi.

Genç adam da gülümseyerek karşılık verdi: "İyi öyleyse, bu akşam size geliyorum."•

BİR BAŞKA BAKIŞ
Cheryl Tanrıverdi

Oyun Gençlere de Yaşlılara da İyi Geliyor

“Oyun” sözcüğünü düşündüğümde, hemen çocukluk günlerime gidiyorum. Yaşam o zamanlar oyunla doluydu. Sonbaharda kocaman yaprak yığınlarının üzerine atlar, meşe palamudundan yapılan fincanların kullanıldığı özenle düzenlenen çay partilerine katıldım.

Kışın, arkadaşlarımla kartopu oynar, köpeğimle yerlerde yuvarlanırdım. Hava kötü olduğunda en iyi arkadaşım kitap olur, evde bulduğumuz çeşitli eşyalardan esinlenerek küçük sahne gösterileri sergilerdik.

Bahar geldiğinde koşar, bağırır çağırır, kahkahalar atar ve hatta kimi zaman gözyaşı dökerek sonu gelmeyen oyunlar oynardık. Yaz mevsiminde birçok günümü yüzme havuzunda geçirir, derine dalar, su altında soluğumu tutar, ileri geri yüzerdim. Oyun oynarken, zamanın ne denli hızlı geçtiğinin ayırına varamıyordum bile...

Önceki gün, bir yol yapım projesi için iri kum tanelerinin ve çakılın yığılı olduğu arazilerde yürüyordum. Bir grup küçük kız ve erkek çocuk, buldukları karton kutularıyla yığının yukarisından aşağıya kayıyorlardı. Kaymak yalnızca

iki saniyelerini alıyordu; ancak yere ulaşan çocuk karton parçasını alıp yeni bir kayak macerası için hemen kum ve çakıl yığınının tepesine çıkıyordu. Gülüşmelere ve bağırışlarına bakılırsa, çocuklar çok eğleniyorlardı. Onları izlediğimin ayırına bile varmadılar.

Bir oyunu gördüğümüzde, onun oyun olduğunu anlamak zor bir şey değil, ama oyunu tanımlamak başka bir iş... Ulusal Oyun Enstitüsü'nün kurucusu Dr. Stuart Brown oyunun amaçsız olan, ancak büyük keyif veren bir hazırlıksız etkinlik olduğunu düşünüyor. Zaman ya da program düşüncesi yok. Kazanmak ya da kaybetmek, yararlı ya da eğitici bir şey yapmak gibi bir zorunluluk yok. Brown'a göre yaratıcı ve heyecan verici oyunlar genç yaşlı herkes için önemli.

Psikiyatri ve klinik araştırmaları eğitimi alan Brown, uzun kariyeri

boyunca binlerce kişiyle röportaj yaptıkça oyuna ilgi duymaya başladı. Çocukluktaki oyun eksikliği ile yaşamın ileriki dönemlerinde şiddet kullanımı arasında güçlü bir bağ olduğunun ayırdına vardı.

Kendi araştırmasının yanı sıra, şiddet, saldırganlık ve hatta cinayete bulaşan görünüşte normal kişilerin yaşamları hakkında bilgi edindiği özel bir görev de üstlenmişti. Araştırması çok şaşırtıcı bağlar ortaya çıkardı. İncelediği tüm suçlular çocukken oyun oynamamışlar. Oyun oynama istekleri yok edilmiş ve bastırılmış. Diğer taraftan çocukluklarında zengin bir oyun yaşamı olan kişiler stresli durumlarla şiddete başvurmada, daha iyi başa çıkabilmişler.

İnsanların oyun alışkanlıkları-

nı daha iyi anlayabilmek için Brown, vahşi hayvanlarda da oyunu araştırmaya başladı. Şempanzelerle ilgili yaptığı araştırmalarla tanınan Jane Goodall gibi hayvan araştırmaları alanında lider kişilerle çalıştı. Ayıları, turna kuşlarını, dağkeçilerini, çitaları ve çakalları da oynarken inceledi.

Çalışmalarına dayanarak 1994 yılı Aralık ayında "National Geographic" dergisinde "Hayvanlar Oynarken" başlıklı bir başmakale yazdı. Oyun ve oyunun hayvanlarla insanlar için önemiyle ilgili televizyon ve radyo programları yaptı. 1996 yılında, oyunun öneminin altını çizen ve bu konuda bilimsel araştırma yapılması yönünde teşviklerde bulunan Ulusal Oyun Enstitüsü'nü kurdu.

Oynamakta olan hayvanları gözlemek önemli ipuçları orta-

ya çıkarıyor. Yakın bir geçmişe değin, birçok bilim adamı yavru hayvanlar arasındaki oyunu, yaşamın ileriki dönemlerinde gereksinim duyacakları becerileri öğrenme yöntemi olarak yorumluyordular. Yavru aslanlar birbirlerinin boyunlarını ısırırken kavga ediyormuş gibi görünüyorlar. Yavru ayılar avlanma alışması yapar gibi saklambaç oynuyorlar. Yavru kurtlar her seferinde daha da hızlanarak birbirlerini kovalıyorlar. Oyun gerçek yaşama benzese de, kuşkusuz ikisi de aynı şey değil.

Büyük bir fark, gerçek yaşamda ayakta kalabilmek için büyük önem taşıyan kazanma ve kaybetmenin yavru hayvanlar için bir anlam taşımaması. Oyun sırasında yavru hayvan baskın olmaya başlayınca, hemen eşyle yer değiştirir. Yukarıdaki hayvan aşağı-

dakinin yerine geçer. Kovalanan hayvan kovalayan olur.

Bu, ilerisi için yararlı bir alıştırma mıdır, yoksa başka bir şey mi olmaktadır? Kimi tanınmış bilim adamları oyunun, beynin gelişimi ve büyümesine doğrudan katkıda bulunan en önemli ikinci etken olduğuna inanıyorlar. Oyun oynayan hayvanların, en azından deneylerde incelenmiş olanların beyinlerinin zengin bir sinir hücreleri ağı var, oyun oynamayan hayvanlarınsa beyinlerinde bu çok daha az.

Deneyler, oyundan yoksun kalan hayvanların değişime ayak uydurmada ağır kaldıklarını ve tepkilerinde sabit olduklarını gösteriyor. Bilim adamları sonuca varma konusunda tedbirli davran-

salar da, oyunla beyin gelişimi arasındaki yakın bağın, insanlarda olduğu gibi hayvanlarda da geçerli olması son derece mantıklı.

Dahası, onlar artık, insanların yaşamları boyunca yeni beyin hücreleri üretebildiklerini ve yeni bağlar oluşturabildiklerini biliyorlar. Bu yüzden de oyunla geçirilen bir ömrün yaşlılıkta da beyninizi sağlıklı tutabileceğini öne sürüyorlar.

Dr. Stuart Brown gibi uzmanlar, yaşınız kaç olursa olsun oyunun sayısız yararı olduğu konusunda hemfikirler. Oyun hareket edebilme yeteneğine, iletişime, zihinsel gelişime, sosyal ilişkilere ve duygusal sağlığa olumlu yönde katkıda bulunuyor. Yaşama iyimser yaklaşmamıza, daha sakin olmamıza ve

stresle başa çıkmamıza yardımcı oluyor. Bağışıklık sistemini güçlendiriyor. Doğuştan gelen yeteneklerimizi keşfetmemizi sağlıyor. Oyun oynamak empati kurmayı, güven duymayı ve sorunlarla başa çıkmayı öğrenmemizi sağlayabiliyor. Brown'a göre oyunsuz geçen bir yaşamın sonuçları arasında bunalm, hastalık ve bağımlılık bulunuyor. Oyun oynamayan kişilerin sert mizaçlı ve zorba olabileceğini de ekliyor Brown.

Oyunun öneminin ayırda olsak da, oynamaya zaman ayırmak her zaman kolay olmuyor. Bugünlerde hepimiz daha hızlı ve karmaşık bir yaşama sürükleniyoruz. Çocuklar bile onları bekleyen ev ödevi, sınav ve dersane gibi her geçen gün artan sorumluluklarla yüzleşiyorlar.

Günler sabahtan geceye değin

o denli dolu ki oyun gibi bir şeye çok az zaman kalıyor. Toplum, amaçsız etkinliği "zaman kaybı" olarak görüp küçümseyebiliyor. Yetişkinliğe erişildiğinde oyunun boş ve önemsiz olduğu fikrine alıştırmış oluyoruz. Televizyondaki yarışmalarda, bilgisayar ve video oyunları da oyun oynansa da, bu oyunlar beş duyunun birden kullanıldığı gerçek üç boyutlu dünyanın bir alternatifi olamıyor.

Yetişkinler de çocuklar gibi, oyuna zaman ayırarak fiziksel ve zihinsel sağlıkları için yararlı bir şey yapabilirler. Oynamayı unuttuğunuzu düşünüyorsanız, yapmanız gereken şey çocukluğunuzu anımsamak ya da işin uzmanlarına, çevrenizdeki çocuklara bir göz atmak. Sizi mutlu eden şeyi yapın. Saatin kaç olduğunu ya da yetiştirmeniz gereken işlerinizi düşünmeyin.

Geçtiğimiz yaz, çocukluğumun anıları beni yeniden harekete geçirdi. Genellikle yaptığım gibi, sahilde yüzebildiğim denli çok ve hızlı yüzmek yerine suyun altında amuda kalktım ve düşene değin öylece yürüdüm. Arkadaşımın kızıyla el ve ayaklarımızdan tren oluşturduk, gülmekten batana değin suda oynadık. Beni önce kıyıya atması ve bir sonraki dalgayla tekrar denize çekmesi için, karaya vurmuş bir balina gibi kendimi dalgaların kucağına bıraktım. Oyun oynamayı yeniden keşfetmek o denli de güç değildi. Düşündüm de, elime bir karton alıp komşu çocuklarıyla o çakıl yığının dan ben de kaymalıyımışım!•

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanriverdi@butundunya.com.tr

Uzun bir uğraşla Anıtkabir'in merdivenlerini çıktılar. Mozoleye doğru ağır ağır ilerlediler. İçerisi çok serindi. Şoför büyük bir azimle yürümeye çalışan kadının koluna girmişti. Kadının soluk alışları sıklaşmıştı. Sonunda mozolenin önüne geldiler. Kadın şoförün kolundan ani bir hareketle kurtuldu. Çantasını açtı. Tek bir karanfil çıkardı. Mozoleye doğru ilerledi. Çiçeği mozoleye koydu. Şoför şaşkınlıkla olayı seyrederken kadının ağzından şu sözlerin döküldüğünün ayırına vardı: "Yaşamım boyunca sana verdiğim sözü tutmak için çalıştım."

Adalet Hanım

GÖNDERİ: ÖZÜM LARÇIN

Yaşlı kadın yatağından kalktı. Seksenkiz yaşından beklenmeyecek bir çeviklikle pencereye doğru yöneldi. Pencereyi açmasıyla birlikte odanın baharın güzel kokusu ve kuş cıvıltıları dolmuştu. Penceresinden gözükken Kurtuluş Parkı'na bakarak yaşlı ciğerlerini sabahın ılık esintisiyle doldurdu.

Mutfağa yöneldi. Çayla birlikte bir iki lokma bir şey atıştırdı.

Oturma odasına yöneldi. Eski bir fiskos masasının yanındaki koltuğuna ilişti. Masanın üstü çerçevelerle doluydu. Bir tanesine uzandı, camının üzerinde titreyen parmaklarını doluşturdu. Çerçevenin içindeki fotoğrafta istiklal maddalyalı kara yağız bir adamla,

makyajsız olmasına karşın güzelliği göz alan bir kadın birbirlerine bakarak gülümsüyorlardı. Yaşlı kadın "Günaydın Anne", "Günaydın Baba" dedi. Usulca yerine koyduğu çerçeveye bir bakış daha attıktan sonra başka bir çerçeveyi eline aldı. Bu siyah beyaz fotoğrafta da subay üniformalı bir adamla bir gelin yan yana duruyorlardı. Yaşlı kadın çerçeveyi titreyen dudaklarla öptü. "Günaydın kocacığım" dedi. Kadın bu çerçeveyi de bıraktıktan sonra üçüncü ve son çerçeveye uzandı. Artık gözlerinden yaş damlıyordu. Fotoğraftaki, biri erkek öteki kız, çocuklara bakıp "Günaydın evlatlarım" dedi. Tüm çerçevelere kısaca göz atıp "Sizleri, hepimizi çok özledim" dedi.

Gözlerinde biriken yaşları sil-di. Artık ağlamak için bile yaşlı duyumsuyordu kendini...

Ağır ağır doğrulduğu koltuğundan eski telefonuna doğru yöneldi. Ağır ağır numaraları çevirdi. Karşısına çıkan adama "Bir taksi istiyorum" dedi ve adresi verdi. Kapısını kilitleyip apartman merdivenlerine yöneldi. Yıllarca çekmediği zorluk kalmamıştı; ama şimdi bu merdivenler yaşamının en büyük engeli olmuştu. Ağır ve dikkatli bir biçimde iniyordu. Sabırsızlanan taksi şoförünün çaldığı korna, sokağı inletiyordu. "Patlama be adam" dedi. Sonunda taksiye binebildi.

"Teyze hoş geldin" dedi 25-30 yaşlarındaki şoför, "Nereye gidiyoruz?"

Kadın kısa bir sessizliğin sonunda "Tüm gün beni taşır mısın?" diye sordu. "Sana 500 lira veririm."

Adam küçümser bir gülümsemeyle, "Mal sahibi benden her gün 500 lira istiyor teyze" dedi.

Kadın gülümsedi: "O zaman sana 650 lira vereceğim ne dersin?"

"Kurtarmaz, ama senin güzel hatırını kırmayayım. İlk önce nereye gideceğiz?"

"Anıtkabir'e..."

"Anıtkabir'e mi?"

"Evet."

"Tamam teyzeciğim."

"Yaş kaç teyzeciğim?"

"Seksenkiz."

"Maşallah, Tanrı uzun ömür versin teyzeciğim."

"Tanrı sağlıklı, mutlu ömür versin oğlum."

"Haklısın teyzeciğim."

Taksi Anıtkabir'in kapısına gelmişti. Şoför "Teyzeciğim geldik" dedi. Dalgın görünen kadının "Evladım burada yardımına gereksinimim var" dedi. "Benimle gel."

Adam şaşırılmıştı. "Tabii teyze" dedi. Kuşkulu gözlerle "Bizi buraya alırlar mı?" diye sordu.

O ana değin dalgın ve yorgun görünen kadın, bir anda irkildi. Gözlerinden ateş fışkırarak "Ne demek almamak? Sen daha önce hiç gelmedin mi buraya?" dedi.

"Hayır."

"Kaç yıldır Ankara'da yaşıyorsun sen?"

"Ben Ankaralı'yım teyze. Doğma büyüme..."

"Ee o zaman..."

"Ne bileyim bir kez okulla gelmiştik bayramda... Bayram olmayanca burası kapalı sanıyordum."

Kadın sinirli bir biçimde kafa salladı. Şoför utanmıştı. Mozoleye çıkan mermer merdivenlere değin konuşmadılar. Merdivenlere geldiklerinde şoför kuşkulu bir biçimde "Nasıl çıkacaksın teyze?" diye sordu.

"Her ay nasıl çıkıyorsam öyle!"

"Her ay geliyor musun?"

"Evet."

Uzun bir uğraşla merdivenleri

çıkıldılar. Mozoleye doğru ağır ağır ilerlediler. İçerisi çok serindi. Şoför büyük bir azimle yürümeye çalışan kadının koluna girmişti. Kadının soluk alışları sıklaşmıştı.

Sonunda mozolenin önüne geldiler. Kadın şoförün kolundan ani bir hareketle kurtuldu. Çantasını açtı. Tek bir karanfil çıkardı. Mozoleye doğru ilerledi. Çiçeği mozoleye koydu. Şoför şaşkınlıkla olayı seyrederken kadının ağzından şu sözlerin döküldüğünün ayırdına vardı:

“Yaşamım boyunca sana verdiğim sözü tutmak için çalıştım.”

Kadın bir anlık suskunluktan sonra “Hadi gidelim” dedi.

Geldiklerinden çok daha ağır bir biçimde arabaya döndüler. Şoför kadının durumundan endişelenmeye başlamıştı. “Yoruldun mu teyze?” dedi.

Kadın sustu. Bir süre suskunluktan sonra “Evet hem de çok yoruldum” diye yanıtladı.

“Nereye gidiyoruz?”

“Bankaya...”

Şoför arabasındaki kadının herhangi biri olmadığını anlamıştı. Bu yaşlı kadının Atatürk’e verdiği söz ne olabilirdi? En sonunda dayanamadı:

“Teyzeciğim bir şey sorabilir miyim sana?”

“Sor bakalım evladım.”

“Anıtkabir’de Atatürk’e bir söz verdiğinizi söylemişsiniz. O söz nedir?”

“Uzun öykü evladım.”

“Olsun teyze, anlat ne olur.”

“Ben lisedeyken bizim okulumuza gelmişti Atatürk... Beni de ona çiçek vermek için seçmişlerdi. Çiçeği verdiğimde bana adımlı sordu. Ben de ‘Adalet’ dedim. Bunun üzerine ‘Ne güzel adın varmış’ dedi. ‘Okulu bitirince ne olacaksın?’ dedi bana... ‘Hemşire’ dedim. O da ‘Güzel meslek, ama bence sen hakim ol adına çok yakışır’ dedi. Ben ‘Kadınlardan hakim olmaz ki’ dedim. Kaşlarını çatı, ‘Sen istedikten sonra olur. Senden söz istiyorum hakim olacaksınız’ dedi.”

“Sen ne dedin peki?”

“Mustafa Kemal emretmiş ne denir? Söz verdim.”

“Peki olabildin mi Adalet Teyze?”

“Evet ben cumhuriyetin ilk kadının hakimlerindenim.”

“Vay be... Sende ne öykü varmış Adalet Teyze.”

Herkesin bir öyküsü vardır evladım. Herkesin öyküsü de kendine göre değerlidir. Eğer insanların öykülerini bilip anlayabilirsen insanlara daha anlayışlı davranabilirsin.”

“Haklısın Adalet Teyze. Bu banka mı gelmek istediğin?”

“Evet.”

“Yardım edeyim mi? Ben de geleyim mi?”

“Hayır. Sen burada bekle lü-

fen. Bu arada adın neydi evladım?”

“Osman teyzeciğim.”

“Tamam Osman. Beni 45 dakika sonra buradan al olur mu?”

“Tamam teyzeciğim.”

Adalet Hanım bankadan içeri girdi. Osman öğle saatinin geldiğinin ayır-dına varıp yemeğe gitti. Yemek boyunca Adalet Hanım’ı düşündü. “Kimbilir neler yaşamış, neler görmüştür?” diye düşündü. Tam vaktinde bankanın önündeydi. Adalet Hanım 15 dakikalık gecikmeyle geldi.

“Hoş geldin Hakim Teyze.”

“Çok uzun zamandır bana ‘Hakim’ denmemişti.”

“Hoşuna gitmediyse bu biçimde hitap etmeyeyim?”

“Yok, aksine hoşuma gitti. Sağol.”

“Nereye gidiyoruz?”

“Seyranbağları’na...”

“Tabii.”

“Hakim Teyze çok yer gezmişsindir sen.”

“Tüm Anadolu’yu karış karış gezdik rahatlıkla eşimle...”

“Ne iş yapardı amca?”

“Subaydı.”

“Ne zaman vefat etti?”

“1952’de...”

“Çok olmuş. Gençmiş.”

“Kore Savaşı’nda şehit oldu.”

“Allah rahmet eylesin.”

“Sağol.”

“Seyranbağları’na geldik nereye gideceğiz?”

“Sağa sap. İkinci binanın önünde dur.”

“Tamam. Buyur Hakim Teyze. Gelelim mi ben?”

“Yok bekle burada.”

Osman beklemeye başladı. Bir ara merak etti. Binanın uzak-tan görünen levhasına baktı. “Seyranbağları Kız Yetiştirme Yurdu” yazısını okudu. Anlam veremedi. “Bu kadın burada ne yapar ki?” diye düşündü.

Yarım saat sonra Adalet Hanım görüldü. Yanında orta yaşlı kibar bir hanım vardı. Adalet Hanım’ı arabaya ağır ağır bindirdi. Kadın “Adalet Hanım size ne kadar teşekkür etsek azdır. Her zaman yanımızdasınız. Kızlar da sizi çok seviyor. Ne olur arayışta çok uzatmayın. Yine gelin” dedi.

Adalet Hanım, buğulu gözlerle “İnşallah. Kızlara selamımı söyleyin. Ben de onları çok seviyo-

Bir daha da hiç anlatmadı Osman bu yaşadıklarını... Herkesin tek bildiği Osman’ın bardaktan boşanırcasına yağın yağmur altında “Gökler bile sana ağlıyor” diyerek ağladığı...

rum. Onlara iyi bakın” dedi.

Araba hareket etti.

“Nereye Hakim Teyze?”

“Hemen iki sokak öteye...”

Osman iki sokak ötede bu kez başka bir binanın önüne park etti. Bu binada da “Ankara Seyranbağları Huzurevi” yazıyordu.

“Bekle beni...”

“Tabii Hakim Teyze.”

Yine 1 saate yakın bir bekleyişin sonunda bu kez çevresinde birçok yaşlı kadın ve adamla çıkageldi Adalet Hanım...

S arılıp öpüştükten sonra oradan ayrıldılar. Osman dikiz aynasından Adalet Hanım'ın gözlelerinden akan yaşların ayırına vardı.

“İyi misin Hakim Teyze?”

“İyiyim Osman. Eski dostları görünce insan bir hoş oluyor.”

“Nereye gidiyoruz?”

“Cebeci Asri Mezarlığına...”

“Tamam.”

“Teyze nerelisin sen?”

“Aydın, Sökeli'yim. Babam orada pamuk ekerdi. Annem ev hanımıydı. Sonra Kurtuluş Savaşı oldu. Babam savaşa gitti. Söke işgal oldu. Biz dağlara kaçtık anemle... Saklandık dağ köylerinde... Savaş bitince Söke'ye döndük. Tanrı'ya şükür babam da sağ salim döndü savaştan...”

“Sonra ne oldu?”

“Liseye Aydın'a gönderdi babam. Orada Atatürk'le karşılaştım. Sözümü tutmak için İstanbul'a gittim. Hukuk fakültesine girdim. Orada rahmetli eşimle karşılaştım. O Harbiye'de okuyordu o zaman... Mezun olunca evlendik.”

“Çocuğunuz var mı?”

“Bir kızım bir oğlum vardı.”

“Neredeler şimdi?”

“Oğlum dışişlerinde çalışıyordu.”

“Ne güzel.”

“1978'de Fransa'da Ermeniler öldürdü.”

“Üzülüm Hakim Teyze. Başın sağ olsun. O da babası gibi şehit oldu yani...”

“Evet. Şehit babanın şehit oğlu... Tanrı kimseye evlat acısı vermesin.”

“Amin. Ya kızın?”

“O eşi ve çocukları ile İzmit'te yaşıyordu. Öğretmendi. 1999'da depremde hepsi vefat ettiler.”

“Allah rahmet eylesin. Boş boş gazlığımla üzdüm seni Hakim Teyze kusura bakma.”

“Sanki sormasan aklımdan çıkıyorlar mı evladım. Sen üzülme, sağol.”

“Geldik teyze.”

“Tamam evladım. Al işte paran artık gidebilirsin.”

“Hakim Teyze buradan nasıl döneceksin? Ben seni bekleyeyim eve bırakayım.”

“Yok beni alacaklar buradan.”

H akim Teyze bu para fazla. Kusura bakma ben sana yalan söyledim. Taksinin sahibi benden 350 lira bekliyor. Afet beni. 350'yi ona veririm. Gerisi kalsın. Ben de para istemem. Bugün senden aldığım yaşam dersinin parasal karşılığı yok zaten...”

“Çocukların var mı?”

“İki tane, ellerinden öperler.”

Arabanın güneşliğinden çocuklarının fotoğraflarını çıkarıp gösterdi.

“Adları nedir?”

“Kemal ve Ayşe...”

“Oğlumun adı da Kemal'di.”

Sessizliğin ardından Osman'ın elindeki parayı ittirdi Adalet Hanım:

“Onlara bir şeyler al benim için... Onları okut. Ama yalansız, dolansız, çok çalışarak helal lokmayla büyüt ve okut. Atatürk'ün bana yaptığı gibi içlerindeki gücü ayırt etmelerini sağla. Bir de vatanını, milletini sevmelerini öğütüle onlara...”

Osman, Adalet Hanım'ın ellerine sarılıp öptü. Ona iyi evlatlar yetiştireceğine söz verdi. Adalet Hanım mezarlığın kapısından ağır ağır içeri girerken, Osman yaşlı gözlerle onu izliyordu. Yaşamının en büyük dersini kendisi küçücük, yüreği yaşadığı acılara karşın kocaman ve güçlü bu yaşlı kadından almıştı. Osman arabasını mal sahibine götürmeye karar verdi. Bugün daha fazla çalışamazdı.

Ertesi gün Ankara'da garip bir yağmur yağıyordu. Sanki gök delinmişti. Osman taksiyi mal sahibinden almış, durağa gelmişti. Çay ocağının yanında duran gazeteyi aldı. İlk sayfada-

ki haberlere göz gezdirdi. Siyaset doluydu gazete... Hiç anlamazdı. Sıkılıp adli olayların yer aldığı üçüncü sayfayı açtı. Tak-siciler arkadaşlarıyla ilgili kötü haberleri genellikle oradan alırlardı. Göz gezdirirken bir haber dikkatini çekti.

“Dün gece geç saatlerde Cebeci Asri Mezarlığı'nda bulunan cesedin cumhuriyet tarihinin ilk kadın hakimlerinden Adalet Yılmaz'a ait olduğu belirlendi. Adalet Yılmaz'ın bulunduğu yerdeki mezarların eşine ve oğluna ait olduğu belirlendi. Yılmaz, vefat ettiği gün bankadaki tüm parasını çektiği, bu parayı ikiye bölerek Seyranbağları'ndaki bir kız yetiştirme yurdu ile bir huzurevine bağışladığı belirlendi. Polis, Adalet Yılmaz'ın mezarlığa ölmek için gittiğini düşünüyor.”

Osman bir anda sarsıldı. Göz yaşlarına engel olamıyordu. Tak-sici arkadaşları hiçbir şey anlamadılar. Bir daha da hiç anlatmadı Osman bu yaşadıklarını... Herkesin tek bildiği Osman'ın bardaktan boşanırcasına yağın yağmur altında “Gökler bile sana ağlıyor” diyerek ağladığı...•

Churchill, avam kamarasında konuşurken, muhalif partiden bir kadın milletvekili, Churchill'e kızgın bir biçimde şöyle seslendi: “Eğer, eşiniz olsaydım, kabvenizin içine zehir karıştırırdım.” Churchill, oldukça sakın kadına döndü ve yanıt verdi: “Hanımefendi, eğer eşim siz olsaydınız, o kabveyi seve seve içerdim.”•

Beşparmak dağlarına tırmanan tank

Dünya savaş tarihinde bir “örnek olay” tanımlamasıyla yer alan bir tankın, hiçbir yolu ve geçidi olmayan, üstelik tümüyle kayalık tepelerden oluşan böyle yüksek bir dağın tepesine çıkarılması olayı, 2 Ağustos 1974 tarihinde, Kıbrıs Barış Harekati sırasında Onbaşı Gürler Erdağ, Er Abdulkadir Kurt ve Er Recep Doğanyığıt adlı üç Mehmetçik tarafından gerçekleştirilmiştir.

YAZAN: MESUT GÜNSEV

Beşparmak Dağları, Kıbrıs'ın kuzey kıyısının birkaç adım ötesindeki “doruğundan kuş uçmaz, kovuğundan kervan geçmez, oyuğundan geçit vermez” diye bilinen yapıyla ve arkasına aldığı Kıbrıs'ın büyük bir bölümünü koruyan kalkan kimliğiyle yıllardır, ada Rumlar'ı için bir güvenlik güvencesi oluşturmaktaydı.

Aşılması olanaksız varsayılan ve yürüyerek çıkılabilmesi için özel bir dağcılık eğitiminin gerektiği bu “kayalıklar yığını”nın en üst noktasında 34 yıldan bu yana, duyanların kulaklarına, görenlerin gözlerine, dokunanların parmaklarına inanamadıkları tonlarca ağırlıktaki bir tankın kalıntısı bulunmaktadır.

Görevini başarıyla yapmış olmasının iç huzurunu çağırırken sakın yapısıyla şimdi Beşparmak Dağları'nın tepesinde sonsuz dinlenme sürecini yaşamakta olan bu tankın varlığının özündeki gerçek anlamı, tüm gorkemiyle

Mehmetçik'in vatan ve ulus sevgisinin, görev bilinci ve namusunun kanıtını simgeleyen bir anıt yüceliğinde de olmasıdır.

Dünya savaş tarihinde bir “örnek olay” tanımlamasıyla yer alan bir tankın, hiçbir yolu ve geçidi olmayan, üstelik tümüyle kayalık tepelerden oluşan böyle yüksek bir dağın tepesine çıkarılması olayı, 2 Ağustos 1974 tarihinde, Kıbrıs Barış Harekati sırasında Onbaşı Gürler Erdağ, Er Abdulkadir Kurt ve Er Recep Doğanyığıt adlı üç Mehmetçik tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kimselerin çıkamayacağını bildikleri Beşparmak Dağları'nın en üst noktasını kendilerine siper seçerek, dağın eteklerindeki Türk birliklerine oradan kurşun ve bomba yağdıran Rum askerlerinin bu “ateşi”, kimselerin çıkamayacakları sanılan dağın tepesine, bu üç Mehmetçik'in çıkardıkları tankın ateşiyle söndürülebilmisti.

Rum askerlerin ateşi söndürüldükten sonra Türk birlikleri Beşparmak Dağları'ndan daha

"Komutanım, o anda gözlerimin önünde engelsiz, dümdüz bir yol görüldü.
Rumlar kaçıyordu, ben de ateş ede ede buraya çıktım."

kolaylıkla geçebilmişler, Kıbrıs'ın iç kesimlerine daha kısa sürede girebilmişlerdi.

Tank Birliği Komutanı Mahmut Şanlıtürk, bir tankın Beşparmak Dağları'nın tepesine çıktığını duyunca bu habere önce inanmamış, belirtilen yere daha sonra kendi çıkınca, inanılmaz olayla karşılaşmıştı: Dağın en yüksek noktasında birliğin tonlarca ağırlıkta tanklarından biri duruyor, yanında da üç Mehmetçik, hazırol konumunda, komutanları karşısında selam duruyordu.

Yalnızca hayretini gidermek için sordu komutan:

"Evladım, bu tankı buraya nasıl çıkardınız?" dedi.

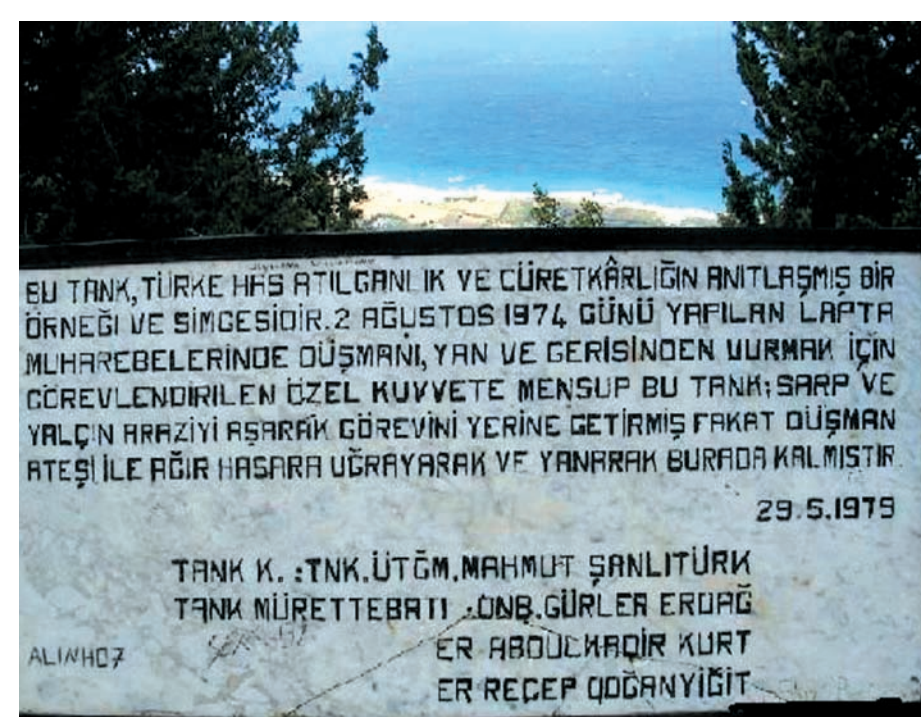
Üç askerin en kıdemlisi Onbaşı Gürler Erdağ yanıt verdi:

"Komutanım, o anda gözlerimin önünde engelsiz, dümdüz bir yol görüldü" dedi. "Rumlar kaçıyordu, ben de ateş ede ede onları kovalıyordum. Kovaladım, kovaladım, sonra baktım, buraya değin gelmişiz."

Komutan Mahmut Şanlıtürk, yerine getirilmesinin olanaksız olduğunu bile bile, Onbaşı Gürler Erdağ'a emretti:

"Hadi şimdi indir bakalım o tankı..."

Onbaşı Gürler Erdağ, çevresindeki kayalıklara baktı ve "Yol yok ki çevrede, komutanım" dedi.

Tankın bulunduğu yere konan tabelada şöyle yazıyor: "Bu tank Türk'e has atılğanlık ve cüretkârlığın anıtlaşmış bir örneği ve simgesidir."

"Hangi yoldan indireyim?"

Komutan, gülmesini belli etmemeye çalışarak sesini yine yükseltti:

"Buraya hangi yoldan çıkartıysan, yine aynı yoldan aşağı indir" dedi.

Onbaşı Gürler Erbağ yine bakındı sağına, soluna:

"O yolu görmeden nasıl indireyim komutanım?"

Komutan yine dudaklarını ısırarak konuştu:

"Bir gün önce koskoca tankın geçebildiği koskoca yol, bir gün içinde yok mu oldu, evladım?" dedi. "Hani nerede bu tankı çıkardığınız yol?"

Onbaşı Gürel Erdağ, yaşamındaki en kutsal varlıklar üstüne ye-

min üstüne yemin etti. Sonra dayanamadı, komutanının eline sarıldı, öpmeye başladı:

"Allah'ım, peygamberim üstüne yemin ederim ki, dün burada koskoca ve dümdüz bir yol vardı, komutanım" dedi. "Hem böyle bir yol olmasaydı, nasıl çıkarabilirdik bu tankı buraya?" Komutan Mahmut Şanlıtürk, daha fazla üstelemedi:

"Hadi üçünüz de benimle aşağı gelin şimdi" dedi. "Dağın eteğinde benim jip bekliyor. Bineriz, hep beraber döneriz birliğe..."

Ortada, ortada değil, tepede, bir gün önce yazılmış bir

destan vardı. O destanın kanıtı ise, işte şimdi dağın tepesinde, karşılıklıydı.

Komutan, onbaşı ve iki er, başlarını zaman zaman arkalarına çevirip, dağın tepesinde bıraktıkları tanka bakarak yürüyorlardı dağdan aşağı...

Yolunuz Kıbrıs'a uzanırsa, yarım gününüzü ayırın, Beşparmak Dağları'nın tepesindeki bu kahraman tankın kalıntısının bulunduğu yere gidin, bir kez daha kabartın göğsünüzü...

Orada bir de, üzerinde şunlar yazılı bir levha göreceksiniz:

Kıbrıs'ın kuzeyindeki Beşparmak Dağları, batıda Koruçam ile doğuda Zafer Burnu arasında uzanan 8-10 km. genişliğinde, 170 km. uzunluğunda ve aşılması çok zor bir sıradağdır. En yüksek noktası 1024 metre olan Selvili Tepe bir gözetleme kulesi gibidir.

Adanın kuzey kıyılarını iç kesimlere bağlayan yolların dağları aştığı kimi vadilerde, bu yolları denetleyen St. Hillarion, Buffavento ve Kantara Kaleleri yer alır. •

Bu Yazının Yazarı Mesut Günsev'le Tanışın

1969 yılında Harp Okulu'ndan deniz piyade subayı olarak mezun olan Mesut Günsev, 1974 Kıbrıs Barış Harekati'nde adaya ilk çıkan birlikte yer aldı ve Liyakat Madalyası ile ödüllendirildi, adı Girne'de bir sokağa verildi. 1979 yılında ABD "Naval Amph. School"da öğrenim gören Günsev, halkla ilişkiler konusunda uzmanlaştı ve bu yeni mesleğini sürekli yerleştiği Kıbrıs'ta sürdürdü. Mesut Günsev, Türkiye'deki çeşitli özel televizyonların Kıbrıs temsilciliği yanı sıra KKTC'den tüm dünyaya yayın yapan Ada TV'nin ana haberlerini de sunmaktadır. GİRME Amerikan Üniversitesi (GAÜ) ve Lefkoşa Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde (UKÜ) Gazetecilik ve Halkla İlişkiler dersleri de veren Günsev'in yayımlanmış üç kitabı bulunmaktadır. Mesut Günsev, evlidir, iki çocuk babasıdır, İngilizce, Rusça ve İtalyanca bilmektedir.

"Bu tank Türk'e has atılganlık ve cüretkârlığın anıtlaşmış bir örneği ve simgesidir.

"2 Ağustos 1974 günü yapılan Lapta muharebelerinde düşmanı, yan ve gerisinden vurmak için görevlendirilen Özel Kuvvete mensup bu tank, sarp ve yalçın araziye aşarak görevini yerine getirmiş, fakat düşman ateşi ile ağır hasara uğrayarak ve yanarak burada kalmıştır.

Tank K.: Mahmut Şanlıtürk,

Tank mürettebatı: Onb. Gürler Erdağ,

Er. Abdülkadir Kurt,

Er. Recep Doğanyigit." •

EVRENSEL BAKIŞ AÇISI
Gürbüz Evren

Komşuluk ilişkileri üzerine...

Anadolu'da komşuluk ilişkilerini anlatan çok güzel sözler vardır. "Komşu komşunun külüne muhtaçtır", "Ev alma komşu al", "Komşuda pişer bize de düşer", "Komşu hakkı" gibi sözler bunlardan yalnızca birkaçı. Yaşadığı her yerde komşularına özel bir önem veren, sıcak ilişkiler kuran Türk insanının komşu ülkelere kötü gözle baktığını, çatışma ve savaş istediğini söyleyenleri gördükçe kendi kendime kızırım. Komşu ülke halklarına yönelik düşmanlık, kin ve nefret gibi olumsuz duygular Türk insanın yapısında yoktur. Buna karşın kimi kesimlerde var olan yaygın bir kanı, komşularıyla yaşadığı sorunlarda Türkiye'nin haksız olduğu yönündedir.

6 Eylül 2008'de, Ermenistan-Türkiye ulusal futbol takımları arasında Erivan'da oynanan maç öncesinde komşuluk anlayışımız bir kez daha sorgulandı. Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sargis-

yan'ın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ü, maçı birlikte izlemeye davet etmesi, tartışmaları da beraberinde getirdi. Bir ilimiz büyüklüğündeki yoksul ülke Ermenistan'dan korkulduğu öne sürüldü, sınırın kapalı tutuluşu sorgulandı ve her zamanki gibi zavallı Ermeniler'e ve Ermenistan'a haksızlık yaptığımız söylendi.

Oysa Türk toplumunun ezici çoğunluğu, ne Ermenistan'dan korkar ne de Ermeni komşularımıza düşmanca duygular besler. Türkiye, 16 Aralık 1991'de, üstelik Amerika Birleşik Devletleri'nden 2 gün önce Ermenistan'ı tanımıştır. Ermenistan'ın Azerbaycan toprağı olan Dağlık Karabağı'ı işgal etme girişimleri üzerine başlayan savaş sırasında ise, 7 Nisan 1993'te Türkiye haklı olarak Ermenistan sınırını kapatmıştır.

Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin önemini anlatmak için "İki devlet bir millet" ifadesi kullanılırken ve Ermenistan 18 yıldır işgalden vazgeçmezken, "Sınırı aç-

mamız uygun düşer mi?” diye düşünmeyenler, sınır açılırsa sorunların biteceğine inanırlar. Eski Ermenistan Devlet Başkanı Robert Koçaryan Alman “Die Welt” gazetesinde 17 Kasım 2006’da yayımlanan röportajda sınırın açılmasına ilişkin bakın neler söylüyor:

“Türkiye ile diplomatik ilişki kurulması konusunda Ermenistan’ın ön şartı yok. Türkiye’nin ise sürekli yenilediği ön şartları var. Bazen soykırım konusunda bir şey yapmamamız isteniyor. Bazen Yukarı Karabağ ile ilgili talepleri oluyor. Tehcirin gerçekleri ve yüzbinlerce Ermeni’nin öldürüldüğü biliniyor. Türkiye’nin sorunu, bunu kabul etmektedir. Türk toplumunun Avrupa Birliği yolunda tabu olan konuları da tartışmaya hazır olduğunu düşünüyorum. Ancak bir yandan sınırlarını Ermenistan’a kapatırken, diğer yandan üyelik müzakereleri yapması kabul edilemez. Bu, Avrupa değerlerine aykırıdır.”

Sınırın açılmasının iki ülke arasındaki ilişkilerin düzelmesini sağlayacağı, Ermeniler’i, soykırımın tanınması yönündeki ısrarlarından ve diğer taleplerinden vazgeçireceği öne sürülür. Ermeni kaynakları yakından incelendiğinde, bu değerlendirmelerin doğru olmadığı görülecektir. Rusya Stratejik Araştırmalar Merkezi

üyesi Ermeni Sarkis Sarkisyan’ın 24 Kasım 2006’daki açıklaması, konuya açıklık getirmektedir:

“Ben, 1920 Sevr Anlaşması’nın hayata geçmesinden yanayım. Gerçi Sevr Türkler’in dayatmasıyla daha sonra Lozan’da değiştirildi; ancak Sevr’de alınan kararların Ermeniler’in hakkı olduğunu düşünüyorum. Ermenistan’ın şimdiki temel yaklaşımı soykırımı kabul ettirmektir. Şu açık ki başka şeyler de talep edecektir. Olay sadece olmuş bir gerçeği kabul ettirme sorunu değildir.”

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Ermeni toplumunun ileri gelenlerinden, gazeteci-yazar Harut Sasunyan, Ermeniler’in, soykırımın Türkiye tarafından tanınmasıyla yetinmeyeceğini açıkça ilan etmektedir. Sasunyan, Ermeniler’in gerçek beklentilerini, 12 Aralık 2007’de, “AZG Daily” adlı Ermeni internet gazetesinde şu sözlerle dile getirmektedir:

“On yıllardır Ermeniler’in hedefi tanınma, tazminat ve topraktır. Artık tanınma ötesindeki aşamalara geçmek gerekiyor.”

Ermenistan Meclisi’nin 19-20 Aralık 2007 tarihlerindeki “Türkiye-Ermenistan ilişkileri” konulu oturumlarındaki konuşmalara bakıldığında, Sarkisyan ve Sasunyan’ın taleplerinin, konuşmacıların sözlerinin yanında

sönük kaldığı görülecektir.

Taşnak Partisi Erivan yöneticisi Kiro Manoyan’ın, sınırların yeniden çizilmesini istediği konuşmasındaki ifadeler dikkat çekicidir:

“Türkiye ile aramızdaki sınır çizgisi de yeniden belirlenmeli. Kars Anlaşması bağımsız Ermenistan tarafından imzalanmadı. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan Ermenistan bu yüzden temel olarak Sevr Anlaşması’nı görmektedir. Bu anlaşmaya göre ise sınırlar çok farklı bölgeleri kapsıyor.”

Ermenistan’ın eski Kanada Büyükelçisi Ara Papyan ise, hazırladığı “Ermeni ulusunun soykırım yıllarında maddi kayıpları” başlıklı rapordan hareket ederek, uydurma soykırımın nasıl bir faturası olduğunu şu sözlerle dile getirecektir: “1914-1919 yılları arası belgeler incelenerek hesaplar yapıldığında ortaya 19 milyar 130 milyon 982 bin Fransız Frangı tutarında fatura çıkıyor. Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki para-

nın değeri günümüzde dolara çevrildiğinde Ermenistan’ın Türkiye’den alacağı 14 milyar 500 milyon dolardır.”

Oturumun konuşmacılarından Dışişleri Bakanı Vardan Oskanyan ise ilişkilerin kötü gidişinden Türkiye’yi sorumlu tutmaktadır:

“Türkiye, bizim yerine getiremeyeceğimiz üç koşul öne sürüyor. Birincisi sınırların şimdiki haliyle tanınması, ikincisi

Karabağ sorununun Azerbaycan lehinde sonuçlandırılması, üçüncüsü de soykırım iddiamızdan vazgeçmemiz. Bu üç konuda Türkiye’nin bizden hukuki gerekçeler bir yana, ahlak değerleri açısından da talep etme hakkı yoktur.”

Komşuluğa hangi tarafın zarar verdiğini, giderek ağırlaşan Ermeni taleplerine bakarak anlayabiliriz. Ermenistan’ın eski Kanada Büyükelçisi Ara Papyan’ın açıklamasındaki ifadeler “Daşnak zihniyeti” denilerek bir kenara bırakılacak türden değildir.

Sınırın açılması, Karabağ sorunu ve soykırımın tanınması konularında Ermenistan Dışişleri Bakanı Oskanyan gibi düşünenler arasında Batılı yetkililer de var. Amerikan Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Matthew Bryza’nın, 16 Ocak 2008 tarihli açıklaması da bu duruma iyi bir örnektir:

“Karadeniz bölgesiyle ilgili Amerikan politikası, ekonomi, enerji ve bölgesel güvenlik gibi

çeşitli alanları kapsayan bir işbirliğinin oluşturulmasını amaçlıyor.

"Bu kapsamda en önemli konulardan biri, Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik ilişkilerin kurulması ve sınırların açılmasıdır. Türkiye'ye Ermenistan ile ilişkilerini, Azerbaycan gibi üçüncü bir ülkeyi dâhil etmeden geliştirmesi ve diplomatik ilişki için ön koşul koymaması çağrısında bulunuyoruz. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerde 'Bir millet iki devlet' düşüncesinin değişmesi gerekiyor."

Komşuluğa hangi tarafın zarar verdiğini, giderek ağırlaşan Ermeni taleplerine bakarak anlayabiliriz. Ermenistan'ın eski Kanada Büyükelçisi Ara Papyan'ın "Pan Armenian.Net" adlı internet gazetesinde yer alan açıklamasındaki ifadeler "Daşnak zihniyeti" denilerek bir kenara bırakılacak türden değildir.

"Sevr Antlaşması ve buna bağlı olan Amerikan Başkanı Wilson'un 'Batı Ermenistan' için çizdiği sınırlar hâlâ geçerlidir. Antlaşmanın 62'nci maddesine göre, Ermenistan'ın gerçek sınırları da "Kuzey Kürdistan"a dayanıyor. Sovyetler Birliği döneminde 'Kemalist yönetim' ile imzalanan ve bugünkü sınırları belirleyen Moskova ve Kars Antlaşmaları da geçersizdir. 1991'de bağımsız olma-

sıyla birlikte Ermenistan uluslararası sisteme döndü. Sevr onaylanmadı; ama hâlâ geçerli. Uluslararası hukuka göre Van, Bitlis, Erzurum ve Trabzon Ermenistan'a ait. Ermenistan ile Ermeni diasporasının başlıca görevi, Birinci Dünya Savaşı'nın galiplerine Sevr Antlaşması'nın yerine getirilmesinin bir vicdan meselesi değil, bir yükümlülük olduğunu anlatmalarıdır."

Daşnak Partisi'nin Siyasi İşler Dairesi Başkanı Kiro Manoyan da, Papyan'ın sözlerini Novosti Armenia ajansına yaptığı açıklamada desteklemektedir:

"Amerikan Başkanı Wilson'un düzenlemesi zaman aşımına tabii değildir. Ayrıca, Türkiye'de hâlâ süren 'Sevr sendromu' aslında bu antlaşmanın geçerliliğini kanıtlanması bakımından önemlidir."

Şimdi, 23 Ağustos 1990 tarihli "Ermenistan Bağımsızlık Bildirgesi"nin 11. maddesine bakalım:

"Ermenistan Cumhuriyeti, Osmanlı Türkiye'si ve Batı Ermenistan'da gerçekleştirilen

1915 soykırımının uluslararası düzeyde tanınması çabalarını destekleyecektir."

Bu bildirgeden tam 5 yıl sonra 1995'de kabul edilen Ermenistan Anayasası da, 11. Maddeye atıfta bulunmaktadır. Öyleyse soralım:

"Türkiye'nin anayasasında benzeri bir madde bulunmadığı için kötü komşu biz mi oluyoruz?"

"Neden küçücük Ermenistan'dan çekiniyoruz?", "Neden Ermenistan ile iyi ilişkiler kurmuyoruz?" gibi sorulara yanıtlarını arayanlar için, Ermenistan Dışişleri Bakanı Vartan Oskanyan ve Cumhurbaşkanı Robert Koçaryan kimi açıklamalarına bakmak yeterli olabilir mi bilmem; ama bu konuşmalar en azından bir görüş oluşturulmasına yardım edecektir.

Robert Koçaryan, uydurma Ermeni soykırımını anma törenleri nedeniyle 24 Nisan 2000'deki konuşmasında ise hedefini ortaya koymaktadır:

"1,5 milyon Ermeni'nin öldürüldüğü gerçeğini dünyanın tanıması için dünya toplumuna yönelik ısrarlı bir politika izleyeceğim."

Ermenistan Dışişleri Bakanı Vartan Oskaryan da, 10 Ekim 2000'deki televizyon konuşmasında Ermeni dış politikasını anlatmaktadır:

"Ermenistan'ın dış politikasında Ermeni soykırım tasarısı öncelikli yer alıyor. Türkiye'nin tepkisini yersiz buluyoruz. Soy-

kırımın tanınması bizim desteklediğimiz bir meseledir. Dış politikamızın bir parçasıdır."

Son olarak, "Sınır açılırsa sorun büyük oranda çözümler" diyenlere Ermenistan'ın eski Kanada Büyükelçisi Ara Papyan'ın sözlerini anımsatalım:

"Türkiye'nin Ermenistan sınırını açması da yeterli değil. Zira bu kez 'güvenlik sorunu' gündeme gelecek. Bu nedenle Ermeni sınırına yakın Türk birliklerinin geri çekilmesi ve bölgeye uluslararası gözlemcilerin yerleştirilmesi gerekiyor."

Bugünkü Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan toprak talebimiz yok dese de, Ermenistan Başbakanı Tigran Sarkisyan dostluk mesajları verse de, kendilerinden önceki yöneticilerden farklı hareket etmelerini beklemek, Ermeni diasporasının ve Ermeni lobilerinin etkisinde kalmadan bağımsız karar verebileceklerini düşünmek iyimserliğin "daniskası" olacaktır. •

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Yargıç, boşanmak için başvurana kadını bu kararından caydırmaya çalıştı:

"Sayın bayan, siz 90, kocanız da 94 yaşında ve 73 yıldır evliymişsiniz" dedi. "Bu yaşınızda ve bunca yıl birlikte olduktan sonra şimdi neden boşanmak istiyorsunuz?"

Kadın, kararından vazgeçmeyeceğini söyledi:

"Evliliğimiz uzun süredir iyi gitmiyordu zaten" dedi. "Fakat biz bekleyip çocuklar öldükten sonra boşanmayı uygun gördük..." •

O günlerde herşey ne kadar da masumdu!

Gazeteci, yazar Hülûsi Turgut'un "Barzani Olayı" adlı kitabından alıntılarımız anı, bölgedeki son olayların kökeni konusunda yeni ufuk oluşturuyor.

Tanınmış **Gazeteci ve Yazar Hülûsi Turgut**, Türk basınının özgeçmişinde "örnek bir araştırmacı gazetecilik olayı" olarak yer alan "**Molla Mustafa Barzani**"yle görüşmesi olayının uzun yıllar saklı tuttuğu öyküsünü, geçen ay yayımlanan "**Barzani Olayı**" adlı kitabında açıkladı. "Osmanlı İmparatorluğu'nu ve Türkiye Cumhuriyeti'ni XIX. yüzyıldan beri meşgul eden bir Kürt aşiretinin belgeseli" ön tanıtımıyla içeriğini özetlediği kitabında Hülûsi Turgut, konuyla ilgili olarak bugüne değin bilinmeyen birçok olayı ilk kez gün ışığına getirmekte ve "konuyu günümüze taşıyan merdivenin basamaklarını" gözler önüne sermektedir. "Araştırmacı gazetecilik" kavramının gerçekte ne olduğunun, hak edilmiş bir yetkinlikle örneklendiği "Barzani Olayı"ndan alıntılarımız ve yazara Diyarbakır'daki 7. Kolordu'nun o dönemdeki komutanı **Korgeneral Faruk Güventürk** tarafından anlatılan aşağıdaki "anı", bölgedeki özellikle son günlerde tanık olunan olaylar konusunda okurlarımızda yeni ufuklar oluşturacaktır.

YAZAN: HULÛSİ TURGUT

Biliyorsunuz, Diyarbakır yakınlarında, Urfa yolu üzerinde Amerikalılar'ın Piriçlik Askeri Üssü var. Burası, Ortadoğu'yu gözetleyen büyük bir radar üssü... Bu üsse, bir süre önce Amerikalı bir korgeneral geldi, beni ziyaret etti. Misafir general, bu arada, Güneydoğu Anadolu dağlarında yabancı keçi avına çıkmak istediğini söyleyerek, bizden yardım istedi. Ben de kendisinin yanına, bölgeyi bilen, dağa tepeye tırmanabilen bir tercüman rehber verebileceğimi ifade ettim.

Amerikalı paşa, bir cipe binmiş, yanına adamlarını almış, bizim tercümanımızın refakatinde Güneydoğu Anadolu dağlarında dolaşıp duruyor. Avlanıp avlanmadığını da pek bilmiyo-

rum. Döndü, geldi. Tekrar kendisiyle beraber olduk. Ama, beraber olmadan önce, yanına verdiğim tercüman rehberden gerekli bilgileri almıştım.

Amerikalı korgeneral, bana teşekkür etti, iyi bir av partisi yaşadığını söyledi. Kendisini sükûnetle dinledim. Konuşma sırası bana gelmişti. Gözlerinin içerisine baka baka şunları söyledim:

"Sayın Korgeneral, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki Kürtçülük cereyanını nasıl buldunuz? Barzani'nin adamları, bölgeden 'vergi' adı altında haraç topluyor muymuş? Dağdaki çobanlar, size bu konuda neler söyledi?"

Amerikalı general, şaşkın şaşkın bana bakmaya başladı, ben ise konuşmamı sürdürdüm:

“Sayın Korgeneral, görüyorum ki sizin yanınıza tercüman rehber olarak verdiğim kişi ile dağ başlarında karşılaştığımız ve çoban zannettiğiniz bazı kişilerin Türk kurmay subayı olduğunu herhalde hesap etmemişsiniz. Siz, Güneydoğu Anadolu dağlarına yabancı keçi avına değil, Türkiye’de Kürtçülük cereyanı hangi noktada diye istihbarat toplamaya gelmişsiniz.”

Bu konuşmamdan sonra Amerikalı general, karşımda âdetta bir heykel gibi oldu. Artık söz bitmişti, vedalaştık...

Amerikalı’yla vedalaştık ama, bizim yapacağımız işler daha bitmemişti. Çünkü kurmay subayım, Amerikalı’nın, dağlardan çok de-

ğişik türlerde taş topladığını ve bunları bir sandığa yerleştirdiğini söyledi. Ben de kurmay subaya, “O taşları bize getirin, sandığın içerisine bu yöreden başka taşlar doldurun, Amerikalı ülkesine o taşları götürsün” dedim.

Kafa iyice karışmıştı. Adam bir yandan Kürtçülük konusunda istihbarat topluyor, bir yandan da bizim dağlarımızda ve tepelerimizde hangi madenlerin bulunduğunu tespit etmeye çalışıyordu. Amerikalı’nın topladığı bu taşları, sandığı ile daha sonra incelenmek üzere Ankara’ya, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü’ne gönderdim.

Sayın Turgut, işte Doğu Sorunu’nun temelinde bunlar var. •

Her gün yeni bir gün doğar ve her bu yeni gün, beraberinde yeni umutlar getirir.

Yaşamda bulunduğunuz tepeden belki de bu yeni ve güzel günü göremiyorsunuz. Belki de hâlâ umutsuzluk ve korku vadisinde çurpınıp duruyorsunuz. Sevincin ne olduğunu öğrenemeyeceğinizi kara kara düşünüyorsunuz.

Fakat tüm bu olumsuzluklar içinde yine de yeni ve güzel bir gün doğuyor. Bu yeni gün önce tüm insanların kafalarında ve yüreklerine doğuyor. Benim ve sizin de kafalarımızda ve yüreklerimizde doğuyor. Önümüzde henüz bir bulanıklık görünüyor. Karışıklık ve anlaşmazlıklar içindeyiz belki de... Ama yeni bir uyumun, ezgiler biçiminde yeryüzüne dağıldığını ve yayıldığını duyuyoruz. Size kendi yaşamınızı yaşama hakkını kazanmanızı ve bundan sonra da yaşamdaki gerçek amacınızı bulmanızı öğütliyorum. Bunu yaparsanız yarının dünyasında sizin de yeriniz olacaktır. •

TRT’de 1986 yılından sonra başladığı seslendirme sanatçılığı ve spikerlik görevini ilerideki yıllarda çeşitli özel televizyonlarda sürdüren tanınmış spiker Rüştü Erata, iki yıldan buyana Türk dili bilinci konusunda önemli bir çalışma gerçekleştiriyor. Radyo, televizyon ve tiyatrodaki Türkçe’yi olması gerektiği düzeyde seslendiren spikerler, sunucular, seslendirme sanatçıları ve tiyatro sanatçılarının bu özel çalışma kapsamında seslendirdikleri Türkçe’yi bir kılavuz yapıtta biraraya getiriyor. Yeditepe Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü’nde öğrencileriyle paylaştığı Türk dili bilinci konusundaki birikimlerini Rüştü Erata, bir sanatçı özeni yanısıra bir yurttaş sorumluluğuyla şimdi de, “Türkçe’nin Sesli Kılavuzu” yapıtında yeni meslektaşları ve “Türkçe’ye saygı duyan” okurlarıyla paylaşıyor.

SONSUZA DEK DOĞRU VE GÜZEL TÜRKÇE TÜRKÇE’NİN SESLİ KILAVUZU GELİYOR!

YAZAN: RÜŞTÜ ERATA

Benim çocukluğumda ülkemizde televizyon yoktu, kitaplar vardı, radyo vardı, düşlerimiz vardı. “Robinson Crusoe”, “Arzın Merkezine Seyahat”, “Define Adası” gibi pek çok serüvene kitaplarla ulaşılmış, kimileyin o kitaplarla eş zamanlı olarak radyodaki “Çocuk Saati” programında usta tiyatrocularımızın oyunlarıyla düşlere dalmıştık. Ne güzelim seslerdi onlar, ne usta oyuncular!.. Ma-

cide Tanır’lar, Müşfik Kenter’ler, Metin Serezli’ler, Işık Yenersu’lar, Haluk Kurdoğlu’lar, Tijen Par’lar, Rüştü Asyalı’lar, Ecder Akışık’lar, Sema Aybars’lar, Arsen Gürzap’lar, Can Gürzap’lar...

Ülkemizde ve gezegenimizde olup bitenleri TRT radyosundan öğrenirdik, Türkçe’yi en iyi konuşan, dinlemesi doyumsuz seslerden, Zafer Cilasun’dan, Jülide Gülizar’dan...

Radyoda eğitici-öğretici eğlendirici programlar olurdu, yine gü-

zelim-usta seslerin sunduğu... Altın Soylu'lar, Melek Dener'ler, Bengül Erdamar'lar, Bilgi Gökçer'er'ler, Mahmut Balçın'lar, Esin Öngören'ler, Elçin Temel'ler, Aylın Özmenek'ler, Şebnem Savaşçı'lar, Başak Doğru'lar, Osman Nuri Özüvar'lar...

TRT ve Devlet Tiyatroları'nın ilkeli geleneği gündelik yaşamımızda başköşeye yerleşiveren televizyonlu dönemde de sürmüş, o seçkin seslere yeni renkler katılmıştı. Haberlerde Sevim Cambaz'lar, Aytaç Kardüz'ler, Çetin Çeki'ler, Ülkü Giray'lar, Lami Sesar'lar, Mesut Mertcan'lar...

Tiyatro sahnelerinde Zekai Müftüoğlu'lar, Alev Sezer'ler, Kamran Usluer'ler, Köksal Engür'ler, Mehmet Atay'lar, Lemi Bilgin'ler, Özlem Ersönmez'ler, Sungun Babacan'lar, Meral Babacan'lar ve daha niceleri...

TRT'nin eriştiği her yerde, yalın yurttaşın kulağı kendi yerel ağızlarının yanısıra işte böylesine yetkin bir Türkçeye açıldı.

Ben de o "yalın" yurttaşlardan biri olarak yetişmiş ve 1988'de TRT'nin açtığı "Seslendirme Sanatçılığı Sınavı"na aşip seslendirilen, 1989'da açılan "Spikerlik Sınavı"nın ardından da spiker olmuşum, hem de hiçbir özel eğitim almadan!..

"Ne büyük bir yetenekmiş!" de-dirtmeye mi çalışıyorum yoksa?..

Yoksa, çok çarpıcı bir konuya

dikkat çekmeye mi çabalyorum?..

Yanıtı belli bu soruların elbette... Bir zamanlar "dil kirlenmesi" kavramının "yalnızca" dilbilimcilerce dillendirildiği bu ülkede "yalın" bir yurttaş kendi dilini, ulusal dilini "hiçbir" özel çabaya gereksinmeksizin tertemiz, güzel ve yetkin biçimde konuşabiliyordu!..

Yaşları 50 ve üzerinde olanların iç geçirerek anımsayacağı, daha genç olanlarınsa belki de dudak büzüp umursamayacağı o kişilikli dönem 1990'da noktalandı ne yazık ki!..

Birbiri ardına, hiçbir önhazılık ve denetim olmaksızın açılan özel radyo ve televizyonların tümünün spiker, sunucu ve seslendirmenlerini TRT'den karşılama-ları elbette olanaksızdı.

Öylesi bir sunu-istem dengesizliği ortamını yarattı, kendi "ben yaptım oldu"cu yoz ortamını!..

Ulusa niteliğimizin, birliğimizin, dirliğimizin başat aracı olan Türkçe, içine düşürüldüğümüz ortamda, 18 yıldır basın ve yayın kuruluşlarımızın sorumsuz yaklaşımlarıyla hızla yıpranıyor.

Türkçe'mizin "doğru ve güzel" kullanımını on yıllarca sağlayan TRT'nin bile, özel televizyon ve radyolarla "reyting" yarışına kapılan kimi yöneticilerinin elinde, bu toplumsal sorumluluğunun törpülediğine tanık oluyoruz.

Üstelik, çeyrek yüzyıldır iv-

melenen bir süreçte, bir yandan "yabancı dille öğretim" ilkokullara değin yaygınlaştırılmasıyla İngilizce dilimizi yiyip bitiriyor, öte yandan da şeriat özlemcisi kesimlerce Arapça özentisi diri tutulmaya çalışılıyor.

Geleceğimiz olan çocuklarımızın bu karanlık süreçte ulusal dillerini, dolayısıyla "benliklerini" koruyabilmelerini beklemek saflık olur.

Her ülkenin ulusal kimliğinin en önde gelen belirleyicisinin o ülkenin "ulusal dili" olduğu gerçeği doğrultusunda, Türkçe'mizin korunmasını ve gelecek kuşaklara doğru biçimde aktarılmasını kişi ya da "özerk ve bilinçli" olmayan kurumların insafına bırakmamak için, "Türkçenin Sesli Kılavuzu"nun oluşturulması "ivedi" bir zorunluluk olarak ortaya çıkıyor.

Gelin, geçmiş güzel günlere duyulan özlemlerle başlayan ve günümüzün karamsar ortamıyla tadı kaçan yazımızı bir umut ışığı yakarak sürdürelim.

"Türkçenin Sesli Kılavuzu Tasarısı" 2005'in ikinci yarısında tarafınca oluşturuldu ve Dil Derneği ile Çağdaş Eğitim Vakfı'ndan coşkun biçimde onay gördü, 2006 başında da ses kayıtlarına başlandı.

Tasarımızla, milyonlarca öğrencimize, yurttaşımıza ve gelecek kuşaklarımıza, bilgisayar ortamında "doğru" olarak yazılan Türkçe

bir sözcüğün "doğru ve güzel" Türkçe "sesli" karşılığı sunuluyor.

Tasarımızın ürünü olarak yurdumuzun her yerine "ücretsiz" olarak ulaştırılacak CD'de ve internet bağlantılarında, Dil Derneği'nin "Türkçe Yazım Kılavuzu"ndaki tüm sözcükler, başta yukarıda adlarını andığım ses değerlerimiz olmak üzere, kimileri artık aramızda olmayan, kadınlı-erkekli tam 70 özgün "renk ve söylem"deki sesimizce dillendiriliyor.

Tamamlanmasına yalnızca birkaç ay kalan tasarımızla, artık 70 milyon yurttaşımız ve gelecek kuşaklarımız, ulusal dilimiz Türkçe'mizin sözcüklerinin "doğru" söylenişlerini, Türkçe'mizin en yetkin, en seçkin seslerinden duyma olanağına kavuşacak.

Bunun ne demek olduğunu gözünüzde canlandırabilmeniz için vurgulayayım: Artık 50 yaş ve üzerindeki yurttaşlarımızın "tertemiz" bir Türkçe'ye sahip olmalarında en büyük role sahip olan spiker, sunucu ve tiyatrocularımız aynı katkıyı "sonsuz dek" sürdürecekler!..

Bu tasarıya desteklerini esirgemeyerek, "çocukluk-geçliği-min tertemiz dil ortamına ulaşma yolunu" 70 milyon yurttaşımız ve gelecek kuşaklarımıza açan Dil Derneği ile ÇEV'e, özellikle de seslerini hiçbir karşılık beklemeden bağışlayan değerlerimize ne denli teşekkür edilse azdır. •

YAZAR DEDE VE TORUNLARI
Muzaffer İzgü

SABO

Biz çocuklar ona “Yunus Dede” deriz. Apartmanımızın giriş dairesinde oturur. Babam, onun hiç kimsesi olmadığını söyler. Gerçekten, bunca bayramlar geçer, yaz tatilleri geçer, onun kapısını çalan birini göremeyiz. Ama biz çalarız. Bazen elimizde bir börek tabağı olur, bazen iç pilav olur, bazen de bir kase çorba... Gözlerinin içi güler Yunus Dede'nin... Hiç konuşmaz bizimle, salt elini uzatır, saçımızı okşar.

Bizimle konuşmaz; ama Sabo'yla konuşur. Sabo onun köpeği... Daha doğrusu apartmanın köpeği... Öyle sevimli bir köpek ki Sabo... Kulakları uzun, kuyruğu kısa, gri tüylerinin arasında yamalık gibi duran sarı lekeler... Yunus Dede hep onunla konuştuğu için midir bilemem, sanki Sabo öyle bakar ki yüzümüze “Bu köpek şimdi bir şey söyleyecek” deriz, yani konuşacak. Ağzı kapanıp açılacak, Yunus Dede'nin ona anlattıklarını, o bize anlatacak.

Sabo'nun şimdiye dek bir kez havladığını bile duymadık. Yalnız, birtakım sesler çıkarır, inler gibi, viyaklar gibi...

“Nasılsın Sabo?”

“İıyyhiiyyaaaa...”

“Yürü Sabo...”

“Yürü Sabo” diyen Yunus Dede'dir.

Çocuklar, hepimiz biliriz, Yunus Dede'yle birlikte karşı kaldırıma geçecekler, caddenin o kaldırımından

Yunus Dede hep onunla konuştuğu için midir bilemem, sanki Sabo öyle bakar ki yüzümüze “Bu köpek şimdi bir şey söyleyecek” deriz, yani konuşacak.

köprüye değin gidecekler, orada karşı kaldırıma geçecekler, sonra o parkın içine...

Oturdukları banka bile öyle alışmıştır ki Sabo, o bankta birileri oturuyorsa, birkaç kez orada dolanır, Yunus Dede'ye bakar, hem öyle bir bakış ki, "Ah işte, yine birileri yeri kapmış" der gibi...

Yo yo, oturanlara hırlamaz, kızgın kızgın da bakmaz. Yunus Dede'nin oturduğu bankın yanına dikilir, bazen de arka ayakları yerde, ön ayakları yarı kıvrılmış, oturur. Ama gözleri hep Yunus Dede'dedir. Daha doğrusu Yunus Dede'nin dudaklarına bakmaktadır.

Biz çocuklar çoktan inanmışız: "Bu Sabo, Yunus Dede'yi dinliyor."

İyi de Yunus Dede Sabo'ya ne anlatıyor? Birkaç kez onun "Naciye" dediğini duymuştuk. En çok Naciye'yi anlatıyordu. Bilmiyorduk, Naciye eşi miydi, annesi miydi, yoksa bilmediğimiz kızının adı mıydı? Babam, "Mutlaka eşi olmalı" diyordu. Bilmiyorduk ki Yunus Dede evlenmiş miydi, çocukları var mıydı?

Biz bu apartmana taşındığımızda o, bu giriş katında oturuyordu. Kimse de onun hakkında bir şey bilmiyordu.

Çamaşırlarını kendisi yıkardı, balkona asardı. Bir kez duymuştum, çamaşırlarını asarken, Sabo'ya, "Naciye'nin de yıkadığı

çamaşırlar kar gibi beyaz olurdu" diyordu.

Akşamüzeri balkonuna otururdu, biz Sabo'yu göremezdik, Sabo mutlaka dizlerinin dibinde olurdu. Yunus Dede mırıl mırıl bir şeyler anlatırdı, hatta el kol işaretleri yaptığı bile olurdu. Niçin bizimle konuşmazdı Yunus Dede Sabo'yla konuşurdu, hiç bilmezdik. Büyüklüğümüz de bilmezlerdi.

Bazen de balkonda kitap okurdu. Ama dudakları yine kıpırdardı. Mutlaka okuduğu şeyleri Sabo'nun da bilmesini istiyordu, onun için sesli okuyordu. Ama sesi, konuşması kimseyi rahatsız etmezdi.

Biz sokakta oynarken bazen Sabo'nun başını balkon demirlerinin arasında görürdük. Kimbilir, çığlıklarımızdan etkilenir, coşar, belki o da sokağa çıkmak, bizimle oynamak isterdi. Ama Yunus Dede Sabo'yu bir başına sokağa salmazdı.

Bazen oyundan başımızı kaldırır, "Sabo, Sabo" diye seslenirdik. Sabo'da "İıııııııııııııı" diye bize yanıt verirdi. Yunus Dede mi? Bize bakıp gülerdi, bazen de el sallardı.

Acaba Yunus Dede köpeğiyle aynı odada mı yatardı? Ona geceleri de mi bir şeyler anlatırdı? Sabo uykusu gelince esner miydi? Yunus Dede anlatmasını sürdürürken o gözlerini kapatır uyur muydu? Hangisi önce kal-

kardı? Yoksa Yunus Dede'yi Sabo mu uyandırırdu?

Biz de, büyüklüğümüz de hep onu düşünürdük, Sabo'ya bir şey olursa Yunus Dede ne yapardı? Acaba başka bir Sabo mu arardı? Yoksa iyice suskunlaşıp hep Sabo'sunu mu düşünürdü?

Mutlaka Sabo'yu her zaman yıkıyordu Yunus Dede... Çünkü Sabo mis gibi kokardı. Kendisi de ütülü pantolonlar giyer, ak gömleklerine kırmızı kravatlar takardı.

Yağmurlu kış günlerinde kocaman şemsiyesini açar, Sabo'yu da şemsiyenin altına alırdı. Ve yine dudakları kıpır kıpır... Kimbilir belki de eski

yağmurları, çocukluğunun yağmurlarını anlatırdı.

Sabo'nun küçücük bir sepeti vardı. "Sabo'nun" diyorum; çünkü o küçük sepet hep Sabo'nun ağzında olurdu. Sabo, sepetini ısırılmış, sokağa çıkmışsa, bilirdik ki Yunus Dede tavukçuya gidiyor, Sabo'ya tavuk boyunları alacak, Sabo'da kendi yiyeceğini kendisi taşıyacaktı. O zaman seslenirdik Sabo'ya:

"Şölenler olsun Sabo, afiyetler olsun Sabo!.."

Yunus Dede bize el sallardı.

Ya Sabo'nun dönüşü? Büyük bir utku kazanmış gibi başı dimdik, sepet ağzında, adımlar daha hızlı... Niye hızlı ki? Eh, bir an önce bu tavuk boyunları kaynatılsın, tabağına dökülsün, Sabo bir güzel karnını doyursun. Yine başlardık Sabo'yla konuşmaya:

"Sabo, bana o boyundan bir tane versene... Bak verirsen, ben de sana köfte getiririm."

Evet evet, Sabo'ya köfte götürmemiz de olurdu. "Bu köfte Sabo'nun..." diyerek uyarırdık Yunus Dede'yi...

Bir köftemizi peçeteye sarmış ayırmışsak, annelerimiz kızmazlardı. Bir köfte, ama Sabo'ya verdiğimiz sözü tutmuş olurduk.

O bize bir tavuk boynu verir miydi? Yok canım... Biz zaten Sabo'yla şakalaşıyorduk.

O pazar sabahı bir havlama sesiyle uyandık. Acaba Sabo mu? Sabo hiç havlamamıştı ki, hiç duymamıştık ki, onun sesini bilmiyorduk ki...

Karşı apartmanda oturan Suat Amca bize telefon etti:

"Sabo balkonda yalnız, durmadan havlıyor, yanında Yunus Dede yok."

Sabo havlıyor ha... Bütün dairelerin kapıları açıldı. Birbi-

*Mutlaka Sabo'yu
her zaman yıkıyordu
Yunus Dede... Çünkü
Sabo mis gibi kokardı.
Kendisi de ütülü
pantolonlar giyer, ak
gömleklerine kırmızı
kravatlar takardı.*

rimize salt şunu söylüyorduk:
“Sabo havlıyor.”

Evet, duyulmamış şey, görülmemiş şey... Sabo sanki yıllar önce havlamayı unutmuş, şimdi havlamaya başlamıştı.

Apartmanın dışına çıktık. Sabo bir balkona çıkıyor, bir içeri koşuyor, durmadan havlıyordu. Öyle ki gözleri kocaman olmuştu. Sanki bizlerden bir şeyler istiyordu. Havlama ara sıra ağıt sesine dönüşüyordu. Babam, “Sakin Yunus Dede’ye bir şey olmasın?” dedi. Çocuklar, büyükler başımızı salladık. İyi de nasıl açacağız kapıyı? Evet, babam kapının ziline durmadan basıyor kapı açılmıyordu. Balkona ulaşabiliydik; ama onun da demiri vardı. Büyüklerimiz içeriye girmek için çırpınıyorlardı. Sonunda Selim Amca polise telefon etti. Polisle cankurtaran aynı anda geldiler; ama kapıyı nasıl açacaklardı? Acaba yakında bir çilingir var mıydı? Arkadaşıma sordum, çilingir, kapıları birtakım aygıtlarla açarmış. Ama bu pazar günü çilingir nereden bulunacaktı? Babam, “Caddede var; ama bugün kapalıdır” dedi.

Umarsızlık içinde bekliyorduk. Hiçbir şey yapamıyorduk. Sabo durmadan havlıyor, sesi bir inceliyor, bir kalınlaşıyordu.

Polislerden biri üstüne telefon etti ve “Kapının kilidini kıracağız” dedi.

Hepimiz öyle heyecanlanmış-

tık ki, Şahin Amca elindeki keskiyle kapının kilidini kırmaya çalışırken, soluk almıyorduk. Başardı Şahin Amca, kilidi kolayca kırdı. Biz çocuklar dışarıydık. Önce cankurtaranın doktoru girdi, arkasından polisler...

Bilmem ki kaç dakika sürdü, bana çok uzun bir zamanmış gibi geldi. Sedyeye Yunus Dede’yi dışarı çıkardılar.

Yaşlıymış. Çocuklar hep bir ağızdan bağırarak:

“Yunus Dede yaşıyor.”

Yunus Dede’yi cankurtaranın içine koydular ve alıp götürdüler.

Peki Sabo?

Ah Sabo, sanki sedyenin bir ucundan yakalayacakmış gibi, hem Yunus Dede’ye bakmaya çalışıyor hem de ayak altında dolaşıyordu. Cankurtaranın kapısı kapanıp araba hareket edince Sabo bir süre ardından koştu. Sonra birden durdu, bize, çocuklara, büyüklerle baktı. Çok şaşkındı. Soran gözlerle bakıyordu gözlerimize:

“Onu nereye götürüyorlar? O benim arkadaşım. Şimdi kim benimle konuşacak, kim bana bir şeyler anlatacak?”

Çağırdık Sabo’yu... Durmadan kapısının kilidi kırılmış daireye girip çıkıyordu. İnanamıyordu Yunus Dede’nin gittiğine... Biz mi? Biz çocuklar da inanamıyorduk.

Büyüklerimiz Yunus Dede’nin dairesinin kapısına bir

gün sonra başka bir kilit taktılar ve kilitlediler.

Sabo mu? Sabo hiçbir evin koluğu olmadı. Çocuklar, onu evlerimize sokmaya çalışıyorduk; ama girmesiyle çıkması bir oluyordu. Kapıyı açmakta geciksek, ağlar gibi sesler çıkarıyordu.

Yunus Dede’nin kapısının yeni anahtarı bizdeydi. Benim annem, başka anneler, biz çocuklar, Sabo’ya yiyecek hazırlıyorduk. Kapıyı açıyor “Sabo, Sabo” diye sesleniyorduk.

O hep balkondaydı. Görüyorduk zaten sokağa çıktığımızda... İki bir ön ayaklarını balkonun ön duvarına uzatıyor, oradan sokağa bakıyordu. Belli ki Yunus Dede’yi bekliyordu.

Koyduğumuz yiyecekler balkonda birikiyordu. Sabo yemi-yordu. Şahin Amca biliyordu. Sahibi gittiği için onun birkaç gün yemeyeceğini, ama sonra yavaş yavaş yemeye başlayacağını söylüyordu. Bekliyorduk. Sabo’yu çok seviyorduk. •

Öğretmen, öğrencilerine çeşitli sorular soruyor, onların “mucize” sözcüğünün anlamını bulmalarını istiyordu. Sorularından biri, “İnsan yirminci kattan düşüp de ölmezse buna ne denir?” di.

Öğrenciler, hep bir ağızdan, “Tesadüf, öğretmenim” diye yanıt verdiler.

Öğretmen bu yanıt üzerine soruyu bir de şu biçimde sordu:

“Peki, insan yirminci kattan ikinci kez düşer de ölmezse ne denir?”

Öğrenciler yine hep bir ağızdan, “Şans” yanıtını verdiler.

Bu yanıt üzerine öğretmen sorusunu yeniden değiştirmek zorunda kaldı:

“Peki bu durum üçüncü kez olursa?” dedi.

Öğrenciler, yine hep bir ağızdan yanıt verdiler:

“Alışkanlık...” •

Doktora muayene olmaya giden bir adam, kapının üstünde şu duyuruyla karşılaştı:

“Birinci vizite: 50 YTL, ikinci vizite: 25 YTL.”

Adam içeri girince doktora bemen elini uzattı:

“Merhaba doktor bey!” dedi. “Ben yine geldim...”

Doktor, hastasını muayene ettikten sonra hastasına reçete yazmayarak ona bir tavsiyede bulundu:

“Geçen kez verdiğim ilaçlarımızı kullanmaya devam edin” dedi. •

SUDOKU

Canan Onural

						1	7	4
			7					6
				3			5	
6		3	2	9				
2	1		5			6		3
						4	9	
		2	4	1	7			
		5	6					9
		7		5		2	3	1

Kolay

9		3						1
2					1	9	5	3
			7					2
		1			7			
4								
	7				3		6	
					5			
6								5
5	4		9	6				

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 102'nci sayfamızdadır.

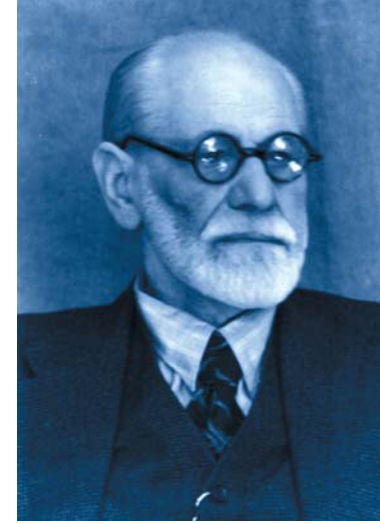
YAKINDAN TANIDIKÇA

Yücel Aksoy

Kansere meydan okuyan bilim adamı:

Sigmund Freud

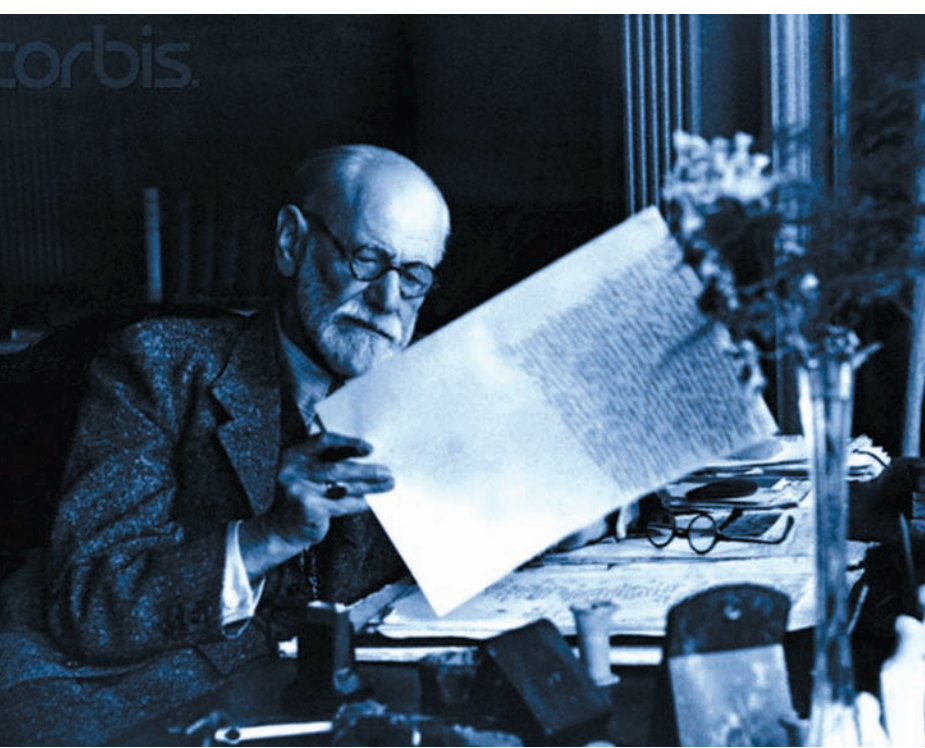

ni düşündüğünde, elinde olmayarak sarardı, heyecanlandı, ne diyeceğini şaşırıldı.

Bu olay 1923 yılı Nisan ayında oluyordu. Psikanalizin yaratıcısı Dr. Freud bu tarihten sonra 1939 yılı Eylül ayına değin yaşadı; 16 yıldan fazla bu korkunç hastalığa direndi. Kendisini ve yapıtlarını mahvedecek her türlü zorluklara, tehditlere, sevdiklerini kaybetmesine, hatta Nazi rejimi yüzünden vatanından kovulmasına karşın, hiç durmadan çalıştı, zaman zaman tahammül edilmez ağrılarına karşılığında pes etmeden savaştı.

Doktor Sigmund Freud, tesadüfen ziyaretine gelen özel doktoru Felix Deutsch'a, ağzındaki küçük şişi gösterdi. Kendince pek önemli değildi bu şiş, ama son zamanlarda onu oldukça rahatsız etmeye başlamıştı. Deutsch, sağ tarafta, damak ile çenenin birleştiği yerdeki şişkinliğin kanser olabileceği-

Freud'un yaşamı acılar üzerine kurulmuştu. Hastalığı ortaya çıkmadan iki yıl önce, çok sevdiği iki kişiyi kaybetmenin şokunu yaşadı. Birincisi çok sevdiği çalışma arkadaşı Anton von Freund idi. 39 yaşındayken sarkom ameliyatı olan, sonrasında ciddi bir nevroz geçiren arkadaşını toprağa verdiği gün Hamburg'dan gelen bir telgrafta, çok sevdiği kızı Sophie'nin bir akci-

ğer rahatsızlığı geçirdiği ve hastaneye kaldırıldığı bildiriliyordu. Freud, kızının yanına gitmeyi çok istiyordu; ama o günlerde Almanya ile Avusturya arasında tren çalışmıyordu. Zaten iki gün sonra da Sophie'nin ölüm haberi geldi.

1 923 yılında, ağzında endişe verici bir şişlik başgösterdi. Acaba Freud, bir doktor olarak bunun önemli bir rahatsızlık olduğunun bilincinde miydi? Ameliyat oluncaya değin bundan, doktoru hariç kimseye, hatta ailesine bile söz etmediğine bakılırsa, herhalde biliyordu.

Dr. Felix Deutsch hemen ilk

ameliyatını yaptı; ama kısa bir süre sonra tümörün tekrar büyüdüğü görüldü. Birincisinden daha kapsamlı bir ameliyat daha yapılması gerekiyordu. Fakat ikinci ameliyat, ancak 6 ay sonra yapılabildi. Çünkü Freud, çoktan buyana planladığı bir yolculuğunu gerçekleştirmek üzere kızı Anna ile birlikte Roma'ya gitti.

Yolculuk dönüşü ameliyatını Dr. Pichler, 4 ve 11 Ekim tarihlerinde olmak üzere iki ayrı günde yaptı. Hastalık, yalnız damağa değil, çene altı ve yanak dahil çevre dokulara da yayılmıştı. Alt çene tamamıyla, damağın ise büyük bölümünü (ağız ve burun boşluğunu ayıran bölge) çıkarmak gerekti. Freud'un yemesi ve konuşması olanaksızdı. Bu ne-

denle birkaç gün burundan yemek borusuna yerleştirilen sonda ile beslendi.

Y aralar biraz iyileştikten sonra, damağı kapatan ve hastanın yemesine olanak sağlayan bir protez takıldı. Freud bu apareyi "ucube" diye adlandırıyordu. Protezi ağıza yerleştirmek ise yine küçük bir operasyonla olanaklı oldu. Bu arada sağ kulağı işitme fonksiyonunu kaybetmişti.

Freud artık kızı Anna'dan başka yardımcı kabul etmez olmuştu. Aralarında da şöyle bir anlaşma yapmışlardı: Freud'un hastalığı ne denli dramatik olursa olsun ikisi de duygusallıktan uzak, soğukkanlı hareket edeceklerdi. Gerçekten de bu anlaşmaya ikisi de sadık kaldı ve tüm sıkıntılar, acılar aralarında giz olarak kaldı.

Freud, kendisinden hiçbir şeyi gizlememesini doktorundan rica etti. Her ne olursa olsun açıkça öğrenmek istiyordu.

Sağlık yönünden zaten acılar içinde olan Freud, 1933 yılında iktidara gelen Hitler'in uygulamalarıyla daha da zor durumda kaldı. Hitler, büyük meydanlarda Freud'un kitaplarını yakıtıyordu. 1936 yılında 80 yaşını kutlayan ünlü bilim adamının evine, Einstein, Mann, Wells, ve daha birçoklarının gönderdiği çiçek ve tebrik telgrafları yağarken, Leipzig'de Gestapo dokto-

run psikanalizle ilgili tüm yayınlarını toplatıyordu.

1938'de Hitler Avusturya'yı ilhak edince Freud için artık burada kalmak anlamsız ve tehlikeliydi. Aylarca süren uğraşlardan sonra 1938 yılı Haziran ayında trenle Fransa'ya, oradan da İngiltere'ye geçti. Londra'da krallar gibi karşılandı. Muazzam bir kalabalık ve dünyanın dört bir yanından gelmiş bulunan gazeteciler kendisini bekliyordu.

1938 yılında Freud'un kanserli bölgesinde yeni bir kuşku lu yara görüldü. Yine büyük bir ameliyat yapıldı ama boşuna... 1939 yılında Paris'te doktorların yorumu, "tedavi edilemeyecek derecede ilerlemiş vaka" olduğu biçimindeydi.

F reud çektiği şiddetli ağrılardan dolayı uyuyamıyordu. O güne dek ağrı kesici almamaya özen göstermişti; ama artık dayanamıyordu. Doktorunun da önerisiyle morfin almayı kabul etti. Gerçekten de az miktarda verilen morfin Freud'u rahatlatı ve hemen, uzun zamandır hasret olduğu uykuya daldı.

Psikanaliz'in yaratıcısı ünlü doktor Sigmund Freud, yıllardır çektiği acıları 23 Eylül 1939 günü geride bırakarak sonsuzluğa göç etti. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

İNSANLAR YAŞADIKÇA
Mehmet Ünver

Anımsayan Kaldı mı?

Ara sıra altmışlı yılları anlatan ilginç mesajlar alıyorum. O yılları yaşayanların gözünden yine o günlerin kayda değer olayları, yaşam tarzı, modaları, gündemdeki sanatçıları, müziği vs. Sizlere çocukluğumu yaşadığım dönem olan altmışlı yılların bugün pek anlatılmayan ve artık çok az kişinin anımsayabildiği kimi farklı yönlerini yazmak istiyorum. Kır çiçeklerinin, sonbahar meyvelerinin, yaz bahçelerinin ve soba dumanlarının rengiyle anılarımda kalmış olan o günlerin, yaşamımın ve yirminci yüzyılın en ilginç, en özgün dönemi olduğuna inanıyorum. Çünkü herşeyden önce insanların geleceğe olan inancı şimdikinden kat, kat fazlaydı. İsterseniz bu kez nostaljik değil, gerçekçi bir bakışla altmışlara dönüp o dönemin gerçekten anlatılmaya değer farklı yaşam kesitlerini anımsayalım.

O zamanlar... Okula giden öğrencilerin ezici çoğunluğu baba ve ağabeylerden kalma yamalı ceket ve pantolonları giyerler; ama kimse bundan utanmazdı. Çünkü ezici çoğunluk zaten böyle giyinmekteydi. Anneler birer yama uzmanı oldukları için yırtık çorapları bile ustalıkla yamayabilirlerdi. Koca, koca adamlar görev yaptıkları devlet dairelerine yamalı ceket ve pantolonlarla gidebilirler; fakat kimse garipsemezdi. Zamanın koşulları bunu gerektiriyordu.

Tüm geçim sıkıntılarına karşın hemen hemen

bütün tiyatrolar dolu salonlara perdelerini açarlar, yazlık sinemalara gezici tiyatro toplulukları gelir, biletler günler önce tükenir, kenar mahallelerdeki küçücük arsalarındaki bahçe gazinolarında gencecik Barış Manço, Cem Karaca, Erkut Taçkın, Erkin Koray, Erol Büyükburç sahne alır, mahallenin kızları Erol Büyükburç çıktığında ortalığı yıkarlardı. Muhitin yaşlılarıysa elinde gitarı ve uzun saçlarıyla Erkin Koray'ı görünce, "Evyah bitililer mahalleyi bastı" diye hayıflanırlardı

Okullarda yalnızca varlıklı ailelerden birkaç öğrencinin eşofman ve spor ayakkabısı alabileceği durumu olduğu için beden derslerine pantolonların paçası sıvanarak kunduralar ve fanilayla girilirdi.

Evlere telefon bağlatmak için yıllarca sıra beklenir, kimi uyanık vatandaşlar hat bağlanması yaklaşan sıralarını yüklü ücretler karşılığında başkalarına satarlardı.

İşıl işıl alışveriş merkezleri, plazalar henüz yoktu. Sümerbank ve Mahmutpaşa'dan alışveriş edebilmek insanları fazlasıyla tatmin ederdi. O sıralar açılan bir mağaza vatandaşların ilk kez yürüyen merdivenle tanışmasını sağlamıştı. Oradan bir şey satın alacak durumda olmayanlar bile sırf Türkiye'nin ilk yürüyen merdivenini görmek için akın akın o mağazaya giderlerdi. Bizim mahalle halkı da vapura binip topluca o yürüyen merdiveni görmeye gitmişler; fakat görevlilerin kuru kalabalığı mağazadan içeri sokmamak için aldığı önlemler yüzünden caddede durup, içeri bakmakla yetinmişlerdi.

Aslına bakarsanız o zamanlar tutuculuk az, hoşgörü çoktu. Boğaz ve Marmara'nın kıyı semtlerinde oturan bayanlar mayolarıyla ya da mayoalarının üzerine havlularını sarak rahatça evlerinden çıkıp, sahil arsalarında yüzmeye gidip gelirler, kimse bunu garipsemez, genç kızlar minicik şortlar ve eteklerle İstanbul'un her yerinde gezebilirler, kimse onlara laf atmazdı.

İstanbul'da şehir hatları vapurları ve ahşap vagonlu tramvaylar-

dan oluşan toplu taşımacılık yetersiz olduğu için bir yerden bir yere gitmek ciddi zaman alırdı.

Bunun iyi tarafıysa, uzakça bir muhitte yaşayan akrabalara ziyarete gitmek demek kesinlikle gece orada yatıya kalınacak anlamına gelirdi. Çünkü aynı gün içinde gidip dönmek olanaklı olmaz, konukluğa gidilen evlerde cümbür cemaat sofraya oturulur, TV hiç olmadığı, radyo ise yalnızca kimi evlerde bulunduğu için en büyük eğlence sabahlara değin süren doyumsuz sohbetler olurdu. Uyku saatinde salon dâhil her köşeye yer yatakları serilir, çocuklara balık istifi yatacakları ayrı bir oda açılırdı. Eğer mevsim kışsa yatmadan önce bu odalar muhakkak mangalla ısıtılırdı.

O zamanlar en fazla rating alan program –sıkı durun– radyoda canlı olarak yayınlanan Liselerarası Bilgi Yarışmaları'ydı. Bu yarışmalar her hafta radyodan yayınlanır, insanlar evlerde toplanıp heyecanla soruları yanıtlamaya çalışır, final gecesi rating rekorları kırılırdı. İlkokulu bile bitirmemiş bir mahalle sakinini bu yarışmalar sayesinde didaktik şiirle, epik şiir arasındaki farkı ya da aruz vezniyle hece vezninin ne olduğunu bilirdi. En fazla dinlenen "talk-show" olan Orhan Boran ve Yuki ile Uğurluğil Ailesi'nin yayınlanacağı günler ipe çekilirdi. Akşamları kimse canı sıkılmazdı.

Boğaziçi köprüleri henüz yapılmadığından İstanbul'da lodos, kar, fırtına, tipi olduğu günlerde vapurlar çalışmadığından okula, işe gidememe, hatta

gece eve dönememe durumlarına sıkça rastlanırdı. Bir yakada mahsur kalanlar o yakadaki yakınlarının evlerinde ya da sabahçı kahvelerinde geceleme zorundaydılar. Buna karşılık elektrikler kesilmediği müddetçe Bebek'ten, Aksaray'a, Kadıköy'den, Erenköy'e, Üsküdar'dan, Çamlıca'ya tramvayla on kuruşa gidebilirdiniz.

Oyullarda terörizmin "T"si bile yaşanmadığından birkaç arkadaş Yeşilköy Havaalanı'na gider, güvenlik, arama, "x-ray" denetimine gerek duyulmadığı için elimizi kolumuzu sallaya, sallaya terminale girip saatlerce inip kalkan uçakları seyrederek, uzak ülkelerden gelen turistlerden ellerindeki yabancı dergileri bize vermelerini rica ederdik. Hiçbir görevli de çıkıp,

bize, "Evladım siz kimsiniz? Burada ne işiniz var?" demezdi. Zaten pek çok aile için çocuklarını havaalanına götürüp, uçakları göstermek piknik ve bayram yerlerinden sonra gelen en büyük alternatif eğlencelerdendi.

Elektronik oyunlar, bilgisayar ve TV'ler henüz ortalarda yoktu; ama toplu halde komşuların kapı zillerini çalıp kaçmak, başkalarının damlarını, camlarını taşlamak, öteki mahallelerin çocuklarıyla çete savaşları yapmak, bostanlardan erik, ayva araklamak, yazlık sinemaya kucak dolusu yastıkla gidip tüm mahalle halkına sandalye tutmak, deniz kenarlarında midye toplayıp hemen oracıkta teneke üstünde pişirip, yemek çok daha eğlenceliydi.

Hijyen koşulları oldukça kötüydü, tuvaletler alaturkaydı ve kimilerinde farelerin gelmemesi

için kapaklı bakır sifonlar vardı. Tuvalet kağıdı diye bir şey yoktu. Yine de sağlıklıydık.

Dünya hippileri Sultanahmet'te, Yener'in lokantasında toplanıp buradan eski püskü otobüslerle Nepal'e gitmek için start alırlardı.

Delikanlılar Elvis'e, genç kızlar Natalie Wood'a benzemeye çalışırlardı.

Kıbrıs için on binlerce insanın toplandığı mitingler yapılır, ateşli nutuklar atılırdı.

Yanılr da Boğaz'dan geçen bir Rus gemisine el sallarsanız casus, komünist ya da vatan haini olduğunuz sanılırdı. Hapse bile atılabilirdiniz.

Yazlık sinemalarda hıçkırıklar içinde seyredilen filmlerde Hülya Koçyiğit, Türkan Şoray, Filiz Akın, Fatma Girik asla so-

yunmazlar, asla sevişmezler, en fazla alınlarına bir öpücük kondurulur, buna karşın evlenip, nur topu gibi çocuklar doğururlardı. Uzun, amansız hastalıklar ya da feci trafik kazalarının ardından can çekişerek ölürlerken bile saçları yapılı, yüzleri makyajlı olurdu. Ayhan Işık asla ölmezdi.

Altmışlı yıllarda kışlar mı daha sert geçerdi? Yoksa kar mı yerde daha çok kalır, ya da bize mi öyle gelirdi bilmiyorum; ama kar yağdı mı günlerce yokuşlardan leğenlerle kayardık.

San Remo şarkı yarışmaları İtalyanlar'dan çok Türkler'in ulusal problemi olmuştu. Birinciliği kazanan şarkının üzerine hemen ertesi gün Türkçe sözler yazılıp kırkbeşlik plak çıkartılırdı. San Remo'da şarkısı elendiği için intihar eden İtalyan besteci Luici'nin ardından Türkiye yas tutmuştu.

Almanya'ya giden ilk gurbetçiler, tatil için memleketeye döndüklerinde tüylü şapkaları ve omuzlarına takıp sesini sonuna değin açtıkları pilli radyolarıyla sokaklarda dolaşmaya başlayınca olay olmuştu. İlk kez elektrik kablosu olmayan radyo görüyorduk.

Plastik ambalajlar, pet şişeler henüz üretilmediği için evlerde kullanılan cam şişeler, bez torbalar, mantar tıplar ve daha pek çok akla hayale gelmeyen ıvır zıvır asla atılmaz günün birinde kullanılmak üzere saklanırdı. Evimizde su ve turşu koymak için kullanılan kocaman bir toprak küp olduğunu anımsıyorum. O zamanlar plastik çöp torbaları olmadığı için mutfak artıkları olduğu gibi çöp tenekelerine boca edilir, ortalığı sinekler, sivrisinekler kaplar, ama kimse bundan ciddi bir rahatsızlık duymazdı.

Mahallede yalnızca bir evde buzdolabı olduğu için herkes o

komşudan buz ve soğuk su ister, buzdolabı tüm mahalleye çalışırdı.

İstanbul'da hemen her muhitte gayrimüslim komşular olur, paskalya, şeker bayramı, Noel, kurban bayramı, hamursuz gibi dini bayramlarda bu komşularla karşılıklı kutlamalar yapılırdı. Musevi arkadaşlarımızın Bar Mitzva töreni günlerce konuşulur, "Müslüman", "Gayrimüslim" demeden cenazelerde herkes son görev için ya kiliseye, ya camiye, ya da sinagoga giderdi.

O günleri yaşayan biri olarak daha çok yazmak olanaklı, ama sizleri sıkmak da istemiyorum. Dünya elbette ki tersine dönmeyecektir. İyisiyle, kötüsüyle o günleri özlüyorum. Altmışlı yılları her anımsayışımında aklıma ailece birlikte olmanın huzuru, iyi komşuluklar, mahalle dayanışması gelir. Belki bir gün sizlere gri renklerle anımsadığım huzursuz yetmişli yılları anlatırım. •

yazar.unver@gmail.com

"Sudoku"nun Yanıtları

3	5	6	9	8	2	1	7	4
8	9	1	7	4	5	3	2	6
7	2	4	1	3	6	9	5	8
6	4	3	2	9	8	5	1	7
2	1	9	5	7	4	6	8	3
5	7	8	3	6	1	4	9	2
9	3	2	4	1	7	8	6	5
1	8	5	6	2	3	7	4	9
4	6	7	8	5	9	2	3	1

Kolay

9	8	3	5	2	6	4	7	1
2	6	7	4	8	1	9	5	3
1	5	4	7	3	9	6	8	2
3	9	1	6	4	7	5	2	8
4	2	6	1	5	8	7	3	9
8	7	5	2	9	3	1	6	4
7	3	9	8	1	5	2	4	6
6	1	2	3	7	4	8	9	5
5	4	8	9	6	2	3	1	7

Zor

EVRENSEL KÜLTÜR
Songül Saydam

"Alea iacta est"

"Zar Atıldı"

Tarihin akışına yön veren sayılı insanlardan biri olan Julius Caesar kırk yaşına vardığında konsül olarak seçildi.

Roma'nın eski soylu ailelerinden birinden gelmesine karşın salt buna dayanmak, bununla yetinmek gibi eğilimi yoktu. Şık olduğu denli bilgiliydi. Derin bir zekâsı, şaşmaz bir belleği vardı. Antik çağ edebiyatına, şiire ve tiyatroya düşkündü. Aynı zamanda yazardı.

Roma'nın gücünü gösterdikçe ünü de artıyordu. Üçlü yönetimde payına Galya, (Kuzey İtalya) düştü. Yedi yıl boyunca Galya'nın geri kalan bölümlerini ele geçirmekle uğraştı. Bu uğraşlarını ünlü yapıtı "Galya Savaşı"nda yazdı. Yapıtını üçüncü kişinin ağzından anlatarak kale-

me almıştı. "Roma'da ikinci olmaktansa bir köyde birinci olmak daha iyidir" diye düşünüyor ve kendini şöyle anlatıyordu:

"Durum kritikti ve yedek kuvvet yoktu. Caesar arkadaki askerlerden birinin kalkanını kaptı. Cephenin önüne doğru ilerledi. Her komutana adıyla seslenip onları ve askerlerini cesaretlendirdi. Onlara ilerlemelerini biraz daha seyrek durup kılıç sallama işini de kolaylaştırmalarını emretti. Onun gelişi, askerlere yeniden umut ve cesaret verdi. Tüm tehlikelere karşın herkes komutanın önünde elinden gelenin en iyisini yapmak istiyordu."

Roma'da Senato ve üçlü yönetimin öteki iki ortağı onun hakkında iyi düşünmüyordu. Cras-

Bu deyim bir de ikizi vardı: “Rubicon Köprüsü’nü geçmek” ya da Türkçe’de kullandığımız söylenişle “Köprüyü geçmek”.

Roma’da sırca köşkte oturanların bilmediği bir şey vardı. Caesar, fethettiği ve halkının haklarını savunduğu için büyük bir askeri kahramandı. Roma Senatosu ondan ve lejyonlarından yararlanacağına, güç alacağına korkuya kapılıp Caesar’dan tüm kazanımlarından vazgeçmesini istiyorlardı. Caesar bu emri onaylamadı. Ona savaşmaktan başka bir yol bırakılmamıştı. Geriye dönüşü olanaksız bir adım atmıştı:

“Geri çekilemeyiz, önce şu küçük köprüyü geçeceğiz tüm sorunu kılıç çezecek. Alea iacta

est.” diyen Caesar askerleriyle İ.Ö. 49 yılının Ocak ayında sınırı yani Rubicon Nehri’ni geçti.

Bu olay “Büyük Roma İç Savaşı”nı başlattı. Rubicon Nehri üzerinden geçtiğinde uzun zamandır olması beklenen savaş başladı.

Ve Caesar’ın yaşam öyküsünü oluşturan olaylar, savaşlar dizi bir zincirin halkaları örneği, başladı.

2057 yıldan buyana ne zaman dönüşü olmayan bir durumla karşılaşınca, geri çekilemeyecek bir adım atmak söz konusu olduğunda “Alea iacta est” (Zar atıldı) sözü tüm dünyada yankılanır. •

SongulSaydam@butundunya.com.tr

Üniversite öğrenci yurduunun tek kişilik odalarından birinde kalan öğrenciye annesi, odasından memnun olup olmadığını sordu.

“Odam çok güzel, manzarası çok güzel, herşey çok güzel; ama” dedi oğlu. “Tek şikayetim sağımdaki ve solumdaki odalarda kalan kişiler.”

Annesi, şikayetinin ne olduğunu sorunca oğlu şöyle yanıtladı:

“Solumdaki odada kalan kişi, geceleri saat birden sonra kafasını ‘Güm güm’ diye benim duvarıma vuruyor” dedi. “Sağımdaki odada kalan kişinin de bir ruhsal sorunu olduğu kesin... O da aynı saatlerde öteki duvarıma tekmeler savuruyor.”

Annesini bu duruma çok üzdü:

“Hemen değiştirsene odanı yavrum” dedi. “İki ruh hastasının odaları arasında sıkışıp kalmışsın. Buna dayanılır mı?”

Oğlu, bu durumu annesi denli ciddiye almadığını söyledi:

“İnan ikisinden de rahatsızlık duymuyorum, anne” dedi. “Nasıl olsa tam o saatlerde klarnet provası yapıyorum ve o sesleri duymazlıktan geliyorum.” •

sus, Suriye seferinde öldürülünce Roma’da Pompeius kendini tek yönetici gibi görmeye ve bunu uygulamaya kalkıştı.

Caesar’a senato komutanlık süresinin bittiğini ve buyruğundaki askerleri dağıtması için haber gönderdi. Üst üste kazandığı zaferler onun Roma üzerinde nüfuzunu büyüttüğü gibi kıskançlıklarından onu öldürtmeyi düşünen düşmanlarının sayısını da artırmıştı.

Caesar ile Roma arasında süren gizli pazarlıklar, onu sade bir yurttaş olarak Roma’ya getirmek hesapları açmaza girdi. Elinde tek bir birlik kalan Caesar karşısında Pompeius kendine çok gü-

veniyordu. “İtalya’yı lejyonlarımızla doldurmak için ayağımı yere vurmam yeter” diyordu.

“Öyle bir durumdaydı ki Caesar, bir an duraksadı. ‘Tanrıların işareti olan akış ve düşmanlarımızın iğreti davranışlarının işareti ettiği yönü kabul ediyoruz’ dedikten sonra tarihe mal olan ünlü “Alea iacta est” (Zar atıldı) sözünü söyledi. Bu deyim ve öyküsü Suetonius’un “De Vita Caesarum” (Caesar’ların Hayatları) adlı yapıtında bu biçimde anlatılıyor. Türkçe’de “Ok yaydan çıktı” ya da “Kılıçlar çekildi” deyimleriyle eş anlamlı olan bu sözle Caesar, savaşmaktan başka bir yolunun olmadığını, artık zar atıldıktan sonra geri almanın ya da oyundan geri çekilmenin olanaksız olduğunu vurguluyordu.

5000 yıl önce düşen yaprak

**Yaşamımızın bir parçasını oluşturan çay,
bilir misiniz, bugünümüze tam 5 bin yıl
önceki bir günün ikramıdır**

YAZAN: ECE ORALCA

Çin İmparatoru Shen Nung, 5 bin yıl önceki o gün rüzgarda savrulan bir yaprağın su kazanına düştüğünü ve bir süre sonra kaynar suyu kırmızıya dönüştürdüğünü görmeseydi, geçmişte dedelerimiz de, bugün biz de, belki de bir yudum bile çay içemeyecektik.

İmparator Shen Nung, yalnızca imparatorlukla değil, o günlerde edinebildiği bilgisi çerçevesinde bilimle de ilgileniyordu. Bu ilgi-si sonunda önemli bir olayın ayırına vardı. Sa-

vaşta askerler, önlerine çıkan suyu içmeden önce kaynatırlarsa, hasta olmaktan kurtuluyorlardı.

İşte o gün rüzgarda savrulan bir yaprak, mikropların yok edilmesi için kaynatılan suya düşüp de renk vermeye başlayınca, bu değişik oluşum, bilim adamı imparatorun gözünden kaçmadı.

Yeni içecek askerleri hastalıktan korumakla kalmıyor, onlara ayrıca zindelik de veriyordu. Savaşta askerler için bu içecek, tam da, "mumla aransa bile bulunmaz" değerdedi.

Çayın askerler arasındaki ünü, çok geçmeden din adamları arasında da yayıldı. Çinli Budist Rahip Yeisei, çayın meditasyon sırasında olumlu etkilerini gördü. Bu sihirli içecek, medi-

çok zor. Ülkede bir günde içilen 130 milyon fincan çayın yüzde 96'sı poşet çünkü..."

Türkiye'nin çayla tanışması ise, 1787 yılında, Japonya'dan getirilen çay tohumlarının ekilmesiyle başlamıştı. Bursa çevresinde gerçekleşen ilk ekim çalışmalarını, iklim koşullarının olumsuzluğu nedeniyle başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

1917 yılında, zamanın "Halkalı Ziraat Mektebi Alisi" Müdür Veki-

li ve Botanikçi Ali Rıza Erten, devam eden teknik çalışmaları sonucunda, 16 Şubat 1924 tarihinde Rize'de çay yetiştirilmesi için meclisten onay almış ve böylece günümüz çay üretiminin temelini atılmasını sağlamıştı.

Türkiye, çay tarım alanlarının genişliği bakımından üretici ülkeler arasında 6'ncı, kuru çay üretiminde 5'inci, yıllık kişi başına tüketimde ise dünyada 4'üncü sırada yer alıyor. •

ve tüccarı Thomas Sullivan, "Bu içecek para kokuyor" diyerek, çay ticaretine de girişmişti.

İsterseniz biz burada aradan çekilelim ve "çayı çay olmaktan çıkaran" poşet buluşunun öyküsünü birlikte BBC'den dinleyelim:

Ama işler pek iyi olmadığından biraz tasarruf yapayım diye düşünmüş ve çayını tanıtmak için muhtemel alıcılara yolladığı eşantyonlardan kısma karar vermiş.

"Çayı, eski usul bol bulamaç, torbalara doldurup yollamak yerine, küçük miktarlarda, minik ipek poşetlere koyarak yollamaya başlamış.

"Ama alıcılar Sullivan'ın eli sıklığını yanlış anlamış.

"Poşetleri kesip içindeki çayı demliğe koymaları gerekirken, poşeti olduğu gibi demliğe atıvermişler.

"Sullivan'ın buluşu Amerika'da kısa zamanda tutulmuş. Çay tiryakileri kitleler halinde poşet çaya dönmüş.

"Ve ipek poşet de 1930'da yerini kağıda bırakmış.

"Fakat poşet çayın, Amerika'dan İngiltere'ye gelişi tam 50 yıl gecikmeli...

"Çünkü İngiliz çay tiryakileri bu Amerikan buluşuna uzun süre kuşkuyla yaklaşmışlar.

"Yine de bugün İngiltere'de poşet çaysız bir yaşam düşünmek

Kimi kaynaklar, havanın niteliği gibi birçok öğenin çayın tadını etkilediğini, bu nedenle çayın o anın aromasını içerdiğini öne sürüyor.

Zen öğretisinden öğelerin yer aldığı çay törenlerine, savaş ve iç çatışma dönemlerinde bile, kişiler savaş ve şiddeti anımsatan kılıçlarıyla katılamazlardı.

Çay Japonya'dan sonra, Portekiz üzerinden Avrupa'ya ve İngiliz kolonicileri tarafından da Amerika'ya yayıldı.

İngiltere'nin "Times" gazetesinde dört ay önce yayımlanan ilginç bir haberde ise çayın yayılma alanı ülkelerle değil, "insanlık" sözcüğüyle tanımlanıyor ve çayın, insanlık için dünyanın en güzel içeceği olduğu ileri sürülüyordu. Ve bu satırları, insanların bu konudaki yakınmasını dile getiren başka satırlar izliyordu:

"Yeryüzünün hemen her yerindeki çay tiryakisi insanlar, bu güzel içeceğin hem rengini hem tadını hem de ikram biçimini bozan ve bu güzel içeceği kimliksiz bir sıvıya dönüştüren çay poşetlerinden nefret ediyorlardı."

Nereden çıkmıştı çayı torbaya sokmak fikri? Böyle zevksiz bir buluş, kimin aklına gelebilirdi?

Aslında çayı "torbaya sokmak" fikri kimsenin aklına gelmiş değildi. Yeryüzündeki birçok buluş gibi, "poşet çay" da bir rastlantı sonu ortaya çıkmıştı.

Yüzyıl önce New Yorklu kah-

Çayın çiçeği beyaz renkli ve hoş kokuludur.

tasyon sırasında düşünce gücünü dinç tutuyordu. Rahiplerin istediği de buydu.

Çay daha sonra keşişler ve Zen rahipleri tarafından Japonya'ya götürüldü ve önce din adamları arasında, sonra da halk arasında hızla yayıldı.

Bir süre sonra çay, hem hazırlanış, hem ikram biçimleri açısından Çin ve Japon kültürlerine göre iki ayrı özelliğin sahibi oldu. Japonya'da çay sunumu törensel bir boyut kazanmıştı. Buna göre çayın hazırlanışı ve sunumu, zarif, hoş ve saygılı biçimde olmalıydı. Bu düzeyi elde edebilmek için yıllar süren bir eğitim ve pratik gerekiyordu.

1001 Güzel Söz

Derleyen: Halil Can

İNSAN, düşünmek, inanmak ve sevmek için dünyaya gelmiştir.

J. J. Rousseau

KENDİNİ olduğu gibi kabul etmek istemeyen tek varlık insandır.

Aristo

BAŞLICA üç tür insan vardır: Bilgisever, ünsever ve parasever...

Platon

EN çok hoşlandığımız insan, kendimize benzettiğimiz insandır.

Montaigne

HİÇBİR varlık, insan denli yükselmez ve onun denli alçalamaz.

Friedrich Holderin

İNSANLIK her gün ilerliyor; fakat insan hep aynı kalıyor.

E. Gebiel

EN kötü insanlar, birine gereksinim duyduklarında, dünyanın en iyi insanı kesilirler.

Ebner Eschenbach

BİR merdivenin basamağı, üzerinde dinlenmek amacıyla değil, kişinin ayağını biraz daha yüksek bir basamağa taşımaya olanaklı kılmak üzere düşünülmüştür.

Thomas Huxley

İNSANLAR size karşı değildirler. Yalnızca kendilerinden yanadırlar, o kadar.

Gerald Fowler

BİRARAYA gelmek başlangıçtır. Bir arada durabilmek ilerlemedir. Birlikte çalışmak başarıdır.

Henry Ford

İNSANLAR her zaman bir kahraman olamazlar; ama her zaman insan olabilirler.

Benjamin Franklin

TÜM dünyayı memnun etmenin olanağı yoktur.

Jean de La Fontaine

KİMİ zaman büyük sonuçların, küçük şeylerin sonucunda ortaya çıktığını dikkate alınca, düşünüyorum ki, küçük şey yoktur.

Bruce Barton

ZENGİN kişi elindekini yeterli görendir.

R. W. Emerson

HAYVANLARIN DÜNYASI

Erdoğan Sakman

Sırtlan avlarını akıllıca yakalar

Sırtlanlardan biri olan Benekli Sırtlan (*Hyaena crocuta*) ya da insanın içini ürperten garip gülme sesi yüzünden Gülen Sırtlan, leş yiyici olarak bilinir.

zerleri gibi uzun köpek dişleri ve batıcı tırnakları olmadığından avının üzerine atlayıp dişlerini boğaza geçirerek avını soluksuz bırakmaz ve kan akıtamaz.

Fakat özellikle Afrika bozkırlarında açlıktan ölmek için kendinden iri hayvanları da avlamayı öğrenmiştir.

Aslan, kaplan, jaguar ve ben-

Her canlı gibi sırtlanın da temel amacı, soyunu sürdürmektir. Bunun için korunması, üremesi ve kuşkusuz beslenmesi zorunludur. Bozkır hayvanları

boynuzları dışında kendilerini koruyacak yapıda olmadıklarından, ancak çok hızlı koşarak canlarını kurtarabilirler.

Avcılarla aynı ortamda yaşayan tüm hayvanlar onlardan daha hızlı koşarlar; ama pusuya yatan ve kısa aralıklarda çok hızlı olan avcılar, avlarını çoğunlukla yakalarlar.

Güçlü pençe, kaslı vücut ve kısa mesafelerde çok hızlı hareket edebilme ve uzun delici diş özellikleri sırtlanlarda yoktur. Aç da kalamayacaklarına göre av yakalama sorununu çözmeleri gerekir.

Tüm canlılar sorunlarını belli çözüm ilkeleri kullanarak çözer-

ler. İnsanların büyük bir çoğunluğu sorunlarını çözseler bile hangi çözüm ilkesini kullandıklarından ayırdına varmazlar. Bu ilkelerden biri, küçültmek ya da azaltmaktır. İnsan toplumları arasında yapılan savaşlarda bile bu ilke kullanılır. Bunun için düşman önce zayıflatılır. Düşman güçleri küçültülür. Bu, ya karşı güçler yok edilerek ya da savaşamayacak duruma getirilerek yapılır. Bunun en tanınmış örneği Çanakkale Savaşları'dır. Birçok devlet biraraya gelecek kara ve deniz güçlerini çoğaltıp Türk güçlerini saldırılarla, top ateşleriyle sürekli ateş altında tutarak zayıflatmak ve böylece hem İstanbul'u hem Anadolu'yu ele geçirmek istemişlerdir.

Bu çözüm ilkesinin kullanılmasıyla Türk güçleri yaklaşık 50 bin askerini kaybetmiştir. Türkler de aynı çözüm ilkesini uyguladıklarından karşı güçlerin de kaybı 50 bin kadar olmuştur. Fakat o zaman ki Osmanlı Devleti'nin çok geniş toprağından asker toplama özelliği düşman tarafından unutulmuştur. Çanakkale'nin taze güçlerle sürekli beslenmesiyle zayıflatma ilkesi çözüm getirmemiştir.

Sırtlanlar da dikkatle seçtikleri güçsüz ya da hasta bir memeliyi, sürü biçiminde sürekli korkutucu, ürkütücü sesler çıkararak ve durmadan taciz ederek (Çanakkale üzerinde hiç kesilmeyen düşman ateşi gibi, öyle ki tarafların silahlarından çıkan kurşunların havada çarpıştıkları söylenir) yorar yani güçsüz bırakırlar. Sonuçta zavallı av

güçsüz kalıp kendini savunamayacak durumda yere yığılır. Bu durumu bekleyen sırtlanlar, çok güçlü çeneleriyle ve her biri avın bir yerinden et ve yağ parçaları kopararak hatta ince kemikleri kırarak karınlarını doyurmaya başlarlar.

Sırtlanların uyguladığı bu zayıflatma, azaltma ya da küçültme ilkesinin insanlar tarafından da kullanılması yaradılışın ilginç yönlerinden biridir. Buna dayanılarak denilebilir ki insan çözemediği sorunların nasıl ve hangi çözüm, ilke ya da ilkeleri kullanılarak sonuca ulaşabileceğini doğadan öğrenebilir. Güç olan ve ilk bakışta çözülemeyen sorunların çözülebilir ya da çözümleri bilinen daha küçük parçalara ayrılarak ki adına "Analiz" denmektedir, sonuca ulaştırılması insanların çok sık kullandıkları yöntemlerden biridir. •

Küçük Ayşegül karnını tutarak annesine geldi ve "Karnım çok ağrıyor" diye yakındı.

Annesi hemen kararını verdi:

"Üzülmene gerek yok, midenin içi boştur, o nedenle ağrıyor-dur" dedi. "Şimdi onu doldururuz, ağrın da hemen geçer."

Gerçekten de birkaç lokma birşeyler yedikten sonra karnının ağrısı tümüyle geçti.

Ertesi gün babasının baş ağrısından yakındığını duyunca, annesinden önce Ayşegül atıldı ve babasının baş ağrısının hem nedenini hem de çözümünü söyledi:

"İçi boş olduğu için ağrıyor başım babacığım" dedi. "Biraz bir şeylerle doldurursan, merak etme, hemen geçer." •

Seksenine merdiven dayamış yaşlı babayla onu ziyarete gelen 45 yaşında ve saygın bir işi olan oğlu salonunda oturuyorlardı. Hal hatırdan, çoluk çocuktan, havadan sudan sohbet ettikten sonra, oğlu sustu ve ayrılmanın sinyalini verdi. O anda oturdukları kanepenin yanındaki pencerenin pervazına bir karga kondu. Yaşlı baba kargaya gülümseyerek biraz baktıktan sonra oğluna sordu:

“Bu ne oğlum?”

Oğlu şaşkın, yanıtladı:

“O bir karga baba...”

Yaşlı baba kargaya biraz daha baktıktan sonra yine sordu:

“Bu ne oğlum?”

Oğlu daha da şaşkın, yine yanıtladı:

“Baba, o bir karga!”

Karga hâlâ pervazda, komik hareketlerle başını sağa sola çeviriyor, başını yan yatırıyor, havaya bakıyor, sonra başını yine onlara çeviriyordu. Yaşlı baba üçüncü kez sordu:

“Bu ne?”

Oğlunun şaşkınlığı sabırsızlığa döndü:

KARGA

“O bir karga baba, üç oldu soruyorsun. Beni duymuyor musun?”

Yaşlı baba dördüncü kez de

sorunca oğlunun sabrı taşı ve sesini yükseltti ve “Baba bunu neden yapıyorsun?” diye sordu. “Dört kezdir onun ne olduğunu soruyorsun, sana yanıt veriyorum ve sen hâlâ sormaya devam ediyorsun. Sabrımı mı deniyorsun?”

Babası yüzünde hâlâ bir gülümseme yerinden kalktı, içeri odaya gitti ve elinde bir defterle döndü.

Bu bir anı defteriydi.

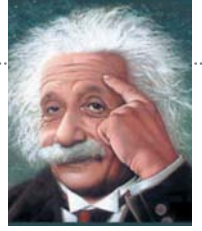
Oturdu, sayfalarını karıştırdı ve aradığını buldu. Sevgiyle gülümseye devam ederek sayfası açık durumda defteri oğluna uzattı ve o sayfayı okumasını söyledi:

“Bugün 3 yaşındaki minik yavrumla salondaki kanepede otururken yanı başımızdaki pencerenin pervazına bir karga kondu. Oğlum tam 23 kez onun ne olduğunu sordu. 23 soruşunda da ona sevgiyle sarılarak, onun bir karga olduğunu söyledim. Rahatsız olmak mı? Hayır! Onun sorusunu masumca tekrar edişi içimi sevgiyle doldurdu.”•

BİLGİNİZİ DENETLEYİN

Özüm Larçin

- 1 Ok biçimindeki 77 katlı “Chrysler” binasının bulunduğu kent aşağıdakilerden hangisidir?
a) New York
b) Chicago
c) Los Angeles
ç) Detroit
- 2 Naziler’den kaçan ressamlar Hofmann, Albers ve Mondrian’ın sığındıkları ülke aşağıdakilerden hangisidir?
a) Fransa
b) Belçika
c) Amerika
ç) Türkiye
- 3 İngilizce’nin ABD’de konuşulan lehçe sayısı kaçtır?
a) 2
b) 4
c) 3
ç) 6
- 4 İstanbul Şehir Tiyatrosu komedi bölümünün 1911’deki adı aşağıdakilerden hangisidir?
a) Anfi Tiyatrosu
b) Amfi Tiyatrosu
c) Asti Tiyatrosu
ç) Aiti Tiyatrosu
- 5 Sinemaskop tekniğinin sinemada uygulandığı yıl aşağıdakilerden hangisidir?
a) 1963
b) 1953
c) 1949
ç) 1947
- 6 Afrika’dan getirilen ilk zenci kölelerin ayak bastıkları yer aşağıdakilerden hangisidir?
a) Long Island
b) Boston
c) Virginia
ç) Houston
- 7 Karada ve suda kullanılabilen araç aşağıdakilerden hangisidir?
a) Amfibi
b) Ametist
c) Amerind
ç) Amfipot
- 8 İlk film gösterisinin yapıldığı yıl kaçtır?
a) 1877
b) 1887
c) 1905
ç) 1896
- 9 Amforaların nerede yapıldığını gösteren mühürün vurulduğu yer aşağıdakilerden hangisidir?
a) Boğaz
b) Kulp
c) Alt
ç) Yan
- 10 Robert Luzarches tarafından yapımına 1220’de başlanan yapı

aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Notre-Dame Kilisesi
- b) Eiffel Kulesi
- c) İstanbul Dikilitaş
- ç) Galata Kulesi

11 Sönümleyicinin eşanlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Debriyaj
- b) Fren
- c) Amortisör
- ç) Kriko

12 Avustralya'da yaşayan "sakallı" canlı türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Çekirge
- b) Kertenkele
- c) Kene
- ç) Kaplumbağa

13 İngiltere'nin 1962'de kurduğu Antarktika sömürgesinde hak iddia eden iki ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Arjantin-Bolivya
- b) Arjantin-Fransa
- c) Arjantin-Hollanda
- ç) Arjantin-Şili

14 1906 yılında İstanbul'da dünyaya gelen ve Türkiye futbol liglerini gerçekleştiren spor yöneticisi kimdir?

- a) Orhan Şeref Apak
- b) Hasan Polatkan
- c) Hasan Polat
- ç) Süleyman Seba

15 Kutsal Mısır boğası Apis'in sergilendiği müze aşağıdakilerden hangisidir?

- a) British Museum, Londra
- b) Louvre, Paris
- c) Topkapı, İstanbul
- ç) Etnografya, Ankara

16 1933-1952 yılları arasında yapılan Amsterdam-Ren kanalının uzunluğu kaç metredir?

- a) 25
- b) 72
- c) 45
- ç) 50

17 Osmanlı devletinde kullanılan gümüş sikkedeki kraliyet aslanının alındığı ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Hollanda
- b) Belçika
- c) Fransa
- ç) İngiltere

18 Mindanao Adası'ndaki Apo Yanardağı'nın bulunduğu ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Şili
- b) Endonezya
- c) Filipinler
- ç) Malezya

19 Neyzen Tevfik'in soyadı nedir?

- a) Koçu
- b) Kolaylı
- c) Hızır
- ç) Bodrumlu

Yanıtlar 139'uncu sayfamızdadır.

MARS DAKİKACALARI

İkinci Bölüm

Sarı beyaz çizgili tişörtlü adamın adı Henry imiş. Dayanamayıp kaçınıcı Henry olduğunu sordum. Gülümseyerek saymaya başladı: "Dedemin dedesinin babasının adı Henry imiş. Onun da erkek kardeşinin oğlu Henry olmuş. Dedemin dedesi ve kendisinin de adları Henry imiş. Onun kuzenleri arasında da tam üç Henry var. Amcam ve onun oğullarından en büyüğü de..."

"Tamam, tamam" dedim. "Anlaşıldı. Sana Sonuncu Henry diyebilirim sanırım."

"Yok, diyemezsiniz. Benim oğlumun da adı Henry, iki ay sonra doğacak torunum da Henry olacak."

Çattık yahu... Adama bir espri yapalım dedik dersimizi aldık. Adam mühendis... Devlet İstatistik Enstitüsü gibi yayılım ateşine tutuyor insanı... Bu kadar da

bilimsellik biraz fazla değil mi? "Bizim ailede hiç Henry yok" dedim.

"Hristiyan bir aile olmadığınıza göre normal" dedi.

Susup konuyu abartmamaya karar verdim. Henry kutusundan çıkardığı bir aygıtı bana uzattı: "Lütfen bunu başınıza takın."

Gözlük gibi bir bölümü olan acurgut bucurgut birşeydi. Çok temiz ve kompleks bir işçiliği vardı. Başıma yerleştirip gözlerimi aletin yuvalarına oturttum. Henry eğilip yanındaki düğmeye dokundu. Bir çınlama sesi ile alet hareketleniverdi.

İçinde küçük küçük ekranlar var sanıyordum; ancak yoktu. Hiçbir ışık mışık görmüyordum. Aygıtın iki parçası kulaklarımın altına doğru baskı yapıyordu. Henry hem gözlerime hem de kulaklarıma gelen parçaları önündeki başka bir aygıttan aldığı sinyallere göre ince ince ayarladı.

“Nedir bu?”

“Görüntü, ses, koku ve titreşimleri doğrudan sinir uçlarını etkileyerek beyne yolluyoruz.”

“Yani göz, kulak gibi organları pas geçiyorsunuz.”

Evet. Ara birimlerin algılama, derleme ve beyni uyarma sistemleri hem çok yavaş hem de yetersiz. Biz

bunları atlayarak beyni doğrudan depoluyoruz.”

“Vaay, böyle bir şeyin yapılabileceğini sadece sinemalarda, filmlerde görürüz sanırdım. Meğer yapılmış bile.”

“Sinirleri doğrudan etkilemek otuz yıldan beri var; ancak şimdi daha yeni yeni beynin bilgileri nasıl depolayabildiğini, nasıl bir algoritma kullanıldığını öğreniyoruz.”

“Böylece?”

“Böylece eğitim ve öğrenim yıldırım hızıyla yapılabiliyor. Birkaç dakika içinde birkaç aylık bilgi depolanabiliyor.”

“Okullar topu atacak desene.”

“Okullar çağ dışı kaldılar. Bilim herşeyi değiştirir.”

“Teknoloji yani.”

“Tam değil. Teknoloji bilimin sadece küçük bir parçasıdır, arayüzüdür. Bilim beyinde oluşur. Makineler onu depolarlar, uygulanır hale getirirler.”

Harika. Tam aradığım yere gelmiştim. Benim gibi bir bilim psikopatı için burası bir lunaparktı.

“Ee, o zaman depoladığınız gibi silebiliyorsunuz da bilgileri herhalde.”

“Evet, bu olası” dedi Henry; ama bu soruyu sormamdan pek huzetmediği yüzünden okunuyordu.

Eliyle beni iteleyerek bir koltuğa oturmamı sağladı. Sırtını dayayıp başını geriye attırdı.

“Acıtmaz, değil mi?”

“Hayır. Hiç ses çıkarmadan otur. Gelen görüntülerden pek birşey algılayamayabilirsin, endişe etme.”

“Ne olacak?”

“Beynin farklı depolama alanlarına eşzamanlı çok hızlı görüntüler depolayacağız. Aynı anda binlerce farklı görüntü belleğine yerleşecek. Tıpkı optik fiber kablolar gibi milyonlarca bilgi beynin farklı noktalarına depolanacak. Burada zaman kavramı göreceli olarak çok hızlı bir biçimde akacak. Örneğin birkaç

yıllık zamanı birkaç dakika içinde yaşayacaksın. Tabii bu görecelik senin gerçek yaşamına etkin olmayacak.”

“İnanılmaz doğrusu. Pekala, beynin böyle bir kapasitesi var mı ki?”

“Çok daha fazlası var. Rüyaları düşünün. Saniyenin küsuru kadar bir zamanda saatlerce süren rüyalar görürüz. Bu da böyle bir şey. Yoga, beynimizin sadece üçbinde birini kullanabildiğimizi söylerdi. Oysa beyin doğru kullanılsa neredeyse sınırsız bilgi depolayabilir.”

“Ya sesler?”

“Onlar da aynı şekilde verilebiliyor. Aynı anda değişik frekans aralıklarından milyonlarca farklı sesi beyne depolamak mümkün. Hem de hızlandırarak.”

Söyleyecek bir şey kalmamıştı. Benim bilim sınırim hayli zorlanıyordu. Hem ürküyordum hem de bir an evvel başlayalım istiyordum.

“Pekala, başlıyor muyuz?”

“Çoktan başladık bile.”

“Ama bir şey hissetmiyorum.”

“Tabii ki öyle olacak. Duyularınız devre dışında. Söyleyin bana, Fildişi Sahili'nin resmi başkenti nedir?”

“Yamoussoukro.”

“Nasıl bildiniz?”

Vaay. Nasıl bildim hakikaten? Ben Fildişi Sahili'nin yerini bile bilmezdim ki başkentini bi-

lebileyim. Bir an acaba neler bilmekteyim şu anda diye düşündüm; ama şansımı fazla zorlamayıp anın koşullarına teslim olma kararı verdim.

“Bu yöntemle bilgi yüklemesi şimdiye kadar kimlere yapıldı?”

“Henüz halka dönük bir çalışma yok. Üst düzey devlet insanlarının bir kısmına yapıldı. Çoğunluk hâlâ konuya ürkek yaklaşıyor.”

“Bakanlar veya devlet başkanları?”

“Bu konuda bilgi vermeye yetkim yok. Doğrusunu söylemek gerekirse, yetkinin dışında, üst düzey çalışmalarını yönlendiren sadece birkaç insan var ve bu konudaki tüm çalışmalar çok gizli tutuluyor.”

“Bir şey daha sorayım. Yüklediğiniz bilgiye ulaşmak konusunda bir sıkıntım olacak mı?”

“Hayır. Kesinlikle çok rahat erişebileceğiniz bellek düzenekleri oluşturuluyor. Depolanan bilgi, hem yerleştirilirken iyi sı-

nıflandırılıyor hem de aynı bilgi birkaç defa geri istenerek ve kontrol edilerek verildiği için bir çeşit pekiştirme oluyor.”

Bu işlemler olurken ateşimin çıkmaya başladığını hissettim. Başımda garip bir ağrı peydahlanmıştı. Bütün bunlar psikolojik de olabilirdi; ama yine de sordum.

“Kendimi çok iyi hissetmiyo-

rum. Ateşim çıkıyor gibi.”

“Bu çok doğal. Nasıl bir atlet koşarken vücudu ısınırsa sizin de beyin damarları aşırı çalıştığı için benzer bir durum söz konusu. Ayrıca beyninizin daha önce kullanılmamış alanları çalışmaya başladılar ve hızla enerji tüketiyorlar. Bu da ateşinizin çıkmasını sağlıyor. Gayet normal.”

“Babam vücutta belli miktarda fosfor olduğunu, bunu beyin ve vücudun diğer uzuvlarının

paylaştığını söylerdi. Bu nedenle bilim insanlarının iri ve güçlü olmadıklarını, çok iri ve güçlü insanların da çok akıllı olmadığını inanırdı.”

“Her zaman doğru olmasa da geçerli bir varsayım. Çizgi filmlerde bile aptal insanlar iri yarı, akıllılar ufak tefek ve çelimsiz olarak çizilirler.”

“Fareler ve İnsanlar”, Lennie... John Steinbeck. Nobel Ödüllü yazarın 1937’de ilk basımı yapılmış romanı.”

Sadece “Fareler ve İnsanlar” romanındaki Lennie de öyleydi” demek istemiştım; ama birden kitabın ilk basımına kadar her türlü bilgiye sahip olduğumu hissettim. İnanılmaz bir duyguydu. Yaptığım kısa özetle birden mutlu oluverdim.

Henry beni bir süre yalnız bırakacağını söyleyerek odadan çıktı. Öylece uzanıp güya beynime dolan bilginin tadını çıkarmaya devam ettim. Birden cep telefonum titremeye başladı. Sessize almıştım, dolayısıyla çalamıyor; ama cebimde kıpırdañp duruyordu. Elimi cebime atıp el yordamıyla durdurdum. Sonra da çıkartıp kapatacağım ki sanki şeytan dürttü, kendime doğru çevirip fotoğraf çekim düğmesine basıverdim. Bir klik sesi duyuldu. Hemen ardından kapatma tuşunu tıklayıp kapatıverdim. Aradan bir iki saniye geçmeden odaya birinin girdiğini hissettim. Kafamdaki zımbırtı etrafımı görmemi engellediğinden

çevreyle iletişimim sesler düzeyinde oluyordu.

“Buradan telefonla konuşamazsınız efendim” dedi gelen.

“Farkındayım” diye yanıtladım. “Açık kalmış, yanıt vermeden kapattım ben de.”

“Alabilir miyim? Siz dönerken geri alabilirsiniz.”

“Tabii. Buyrun.”

Telefonu uzattım. Adam çıktı gitti. Öylecene arkama yaslı bir vaziyette bir, birbuçuk saat kaldım. Derken kapının dışındaki seslerden kalabalık bir grubun geldiğini anladım. Kapı açıldı. Henry’nin sesi duyuldu.

“Yükleme yaklaşık onbeş dakika önce bitti. Transplex aygıtını alabilirim.”

Demek adı buydu. Transplex. Geleceğin okulu. Hoş.

Aygıtı verip gözlerimi araladım. Henry, yanında Çinli çocuk

Leong ve siyah kadın Alice ile yanı başımda dikiliyorlardı. Odada onlardan başka dört adam ve üç kadın daha vardı. Henry gülümseyerek sırtımdan tutup beni kaldırdı.

“Tam 78 saattir burada oturuyorsunuz.”

“78 saat mi? Yani üç günden fazla. Nasıl olur? Bana göre sadece bir, bilemediniz birbuçuk saat geçti.”

“Zaman görecelidir demiştik. Hatırlarsınız.”

“Ya yeme içme, tuvalete gitme falan?”

“Onlar hatırlanması gerekmeyen bilgiler sınıfında diye düşünebilirsiniz. Neyse, artık büyük gün geldi. Az sonra başlıyoruz. Tabii siz de hazırsınız.”•

(Devam edecek)

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Üç kız arkadaş çölün ortasında arabayla gidiyorlardı. Hava çok sıcaktı ve arabanın motoru bir anda durdu. İniş baktıklarında, motoru yeniden çalıştıramayacaklarını anladılar. Çölde uzunca bir yürüyüş yapmaları gerektiğinden, her biri arabadan bir şeyler aldı. Yaşça büyük olan, bir şişe su, ortanca bir paket bisküvi ve küçük olan da arabanın kapısını söküp aldı. Çölde yürümeye başladılar ve bir süre sonra dinlenmek için mola verdiler. Mola sırasında küçük olanın yanındaki araba kapısına bir anlam veremeyen iki arkadaş, ona, kapıyı neden yanına aldığını sordular. Genç kız biraz düşündü ve “Şeyy” dedi. “Çok sıcak olursa pencereyi açıp serinlerim diye düşündüm de...”•

“Yaşamın içinde kullandığımız sözcükler duygularımızı ve düşüncelerimizi düzenliyorlar. Olumsuz sözcükler içimizdeki heyecanı yok ederken, sürekli içimizde fısıldadığımız olumlu sözcüklerse, bizi hem yönetmekte hem de kendimizi daha iyi duyumsamamızı sağlamaktadır...”

Böyle diyor uzmanlar! Ve “yeni bir başlangıç için” 10 sözcükten oluşan bir mutluluk reçetesi öneriyorlar. İşte insanları mutluluğa götürecek 10 sihirli sözcük:

Mutluluk İçin Sihirli 10 Sözcük

YAZAN: NÜKHET ALİCİKOĞLU

Başlamak: Yaşamınıza yeni bir yön vermenin en önemli yolu, başlamaktır. Başlamak sözcüğü aklınıza herşeyi getirebilir. Hep yapmak istediğiniz, ama bir türlü fırsatını yaratmadığınız bir şey, yeni bir dil, okula dönmek, hiç yapmadığınız bir yemeği yapmak, eski bir dostu aramak, yürümeye başlamak vs... Başlamak istediğiniz şeyler gözünüzü korkutuyorsa, öncelikle kolay ve yakın plan şeyleri yapmayı deneyebilirsiniz.

Düşlemek: Düş gücünün sınırı yoktur. Çocukken oyun oynarız; ama yetişkin olduğumuz za-

man bizim için “düş” diye bir dünya yoktur, gerçeklerle boğuşur, çocukluk düşlerimizi unuttur gideriz. Düşümüzde neler kurarsınız? Cennet gibi bir adada tatil, iyi bir kariyer ve iş vs... Bu düşler gerçekte ne kadarını yapabileceğimizi de bize gösterir ve düşünmek başarının ilk adımıdır.

Gülmek: Gülmek insan ruhunun en iyi ilacıdır. Perspektiflerinizi geliştirir, sağlıklı duyumsamanızı sağlar ve size zor görünen birtakım şeylerin altından daha kolay kalkmanıza neden olur. Çocuklarınıza anlatacağınız komik fıkra ve öyküler öğ-

renin, en sevdiğiniz karikatürü duvara asın ve eski bir arkadaşınızla buluşup, geçmiş günleri anarak mutlu olun.

İnanmak: Kendinize, yapacağınız işte ne olursa olsun başarılı olacağınızı söyleyin. Güne pozitif başlayın ve kendinizi iyi ve olumlu şeylerin yaşanacağı bir gün olduğuna ikna edin. Eğer kendinize hedeflerinizi gerçekleştiremeyeceğinizi söylerseniz, gerçekleştiremezsiniz. İnançsız hiçbir şey yapılmaz, hiçbir şeye sahip olunamaz.

Keşfetmek: “Bilmiyorum” demek kimi zaman risklidir. Bulmaya, öğrenmeye çalışmak bilmenin yarısıdır. Yeni yerler gezin, keşfedin, yeni insanlarla tanışın, konuşun. Kısacası yaşamı, küçük küçük adımlarla yeniden keşfe çıkın.

Oynamak: Biz yetişkinler gerçek dünyanın içinde kaybolup, eğlenmeyi unuttur, ihmal ederiz. Haftanın bir gününü de kendinize tatil olarak ayırın ve gerçekten ne iş ne ev ne de koşuşturmaca, düşünmeyin. Arkadaşlarınızla kağıt oynayın, çocuğunuz varsa, onunla sohbet edin, kafanızı dağıtın. Hafif ve sakin geçen günün ardından, ertesi gün çok daha taze ve dinç kafayla işleri düşünebilirsiniz.

Güvenmek: Karar verme biçiminizi bir daha gözden geçirin. Her zaman için ilk verilen kararlar daha doğrudur, unutmayın. Kararsızlık bir konu hakkında kö-

tü karar vermekten bile daha acıdır. İç sesinize güvenmezseniz, büyüyemezsiniz.

Dinlemek: Çoğu zaman birini dinlerken ikinci dakikada kafamız başka yerlere gider ve dağılır, konudan uzaklaşırız. Sözcükler ve duyduklarımız bizim için bir şey ifade etmez. Oysa karşınızdaki insanı kesinlikle dinleyin, kaybedecek hiçbir şeyiniz olmaz; ama günün birinde o da sizi dinlemezse, dikkatini vermezse, “Neden?” diye sormayın.

Yaratmak: Hızla değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmak için sürekli bir şeyler yaratmaya çalışın. Yaratıcılığınızı pekiştirmek için kendinizi oyalayacak şeyler bulun. Değişik tarzda müzik dinlemek, dişinizi öteki elinizle fırçalamak gibi günlük yaptığınız işleri farklı yapmaya çalışarak, beyin oyunları oynamaya başlayabilirsiniz.

Dokunmak: İnsanoğlu dokunmayı sever ve dokunulmasını da ister. Dokunmak sevgi, şefkat anlamındadır ve bizi daha iyi duyumsattırır. Her sabah kapıdan çıkmadan önce, eşinizi 30 saniye de olsa mutlaka öpün ve ona sarılın. Kendinize haftada ya da iki haftada bir masaj yaptırın. Konuşurken arkadaşınızın sırtına dokunun.

Bu arada bize ulaştırılan bir başka uzman önerisinde de, 11 madde sıralanıyor ve “bunları gözönünde bulundurmamız” öneriliyor:

•Eğer bu sabah hastalıklı değil de sağlıklı uyanmışsanız, bir hafta sonrasını göremeyecek olan bir milyon insandan daha şanslısınız.

•Bir savaş tehlikesiyle, işkence görmek olasılığıyla sağ kalma korkusuyla karşı karşıya değilseniz, 500 milyon insandan daha iyisiniz.

•Buzdolabınızda yiyeceğiniz, üzerinizde elbiseniz, başınızı sokup uyuyabileceğiniz bir eviniz varsa, dünyadaki insanların çoğundan daha zenginsiniz.

•Bankada ve cüzdanınızda para varsa, dünyanın en ayrıca-

lıklı yüzde 8'i arasındasınız.

•Anneniz, babanız yaşıyorsa, siz bu dünyada nadir kişilerden birisiniz.

•Bu yazıyı okuyabiliyorsanız, mutlu olun; çünkü okuma yazma bilmeyen 2 milyar kişiden biri değilsiniz.

•Paraya gereksiminin yokmuş gibi çalış.

•Kimse seni üzmemiş gibi sev.

•Kimse seni seyretmiyormuş gibi dans et.

•Kimse seni dinlemiyormuş gibi şarkı söyle.

•Cennet dünyadaymış gibi yaşa. •

Dönemin etkin paşalarından biri bir gün, Neyzen Tefik'e devlet makamlarından birinde bir iş önerdi, onu devlet memuru yapmak istediğini söyledi. Neyzen, paşanın bu önerisinden rahatsız oldu; ama bunu pek belli etmedi:

“Etmem ya, hadi kabul ettim diyelim” dedi. “Peki sonra ne olacak?”

Paşa bu işte olağandışı birşey olmadığını anlatmak için “Hiç...” deyince, Neyzen Tefik bu kez gülerek karşılık verdi:

“O zaman zabmetinize ne gerek var, paşam” dedi. “Ben zaten bir ‘Hiç’im...” •

Zengin ve cimri bir kişinin bindiği taksinin frenleri patlamıştı. Taksi yokuş aşağı hızla yol alırken şoför arkasındaki müşterisini uyardı:

“Taksinin frenleri patladı, efendim” dedi. “Lütfen koltuğa iyi tutunun ve dikkatli olun...”

Zengin ve cimri müşteri bir yandan şoförün dediğini yaparken, bir yandan da kendisi şoföre bir uyarıda bulundu:

“Sen de açığözhlük yapıp böyle bir durumdan yararlanmaya kalkışma” dedi. “Lütfen taksimetreyi kapat!” •

H

Hiçbir karşılaşma tesadüf değildir. Hiçbir duyumsama, düşünüş, bakış, algılayış, sezış de öyle... Hatta bunların tersi de tesadüf değil. Alışveriş yaptığımız market, yemek yediğimiz lokanta, su içtiğimiz çeşme, yürüdüğümüz kaldırım ve orada yanlarından birer yabancı olarak geçip gittiğimiz insanlar... Tesadüf gibi görünen karşılaşmalar, yolu sordüğümüz herhangi biri, hafifçe çarptığımız insan... Bize gülümseyen küçük bir çocuk, önümüzden aniden uçuveren kuş...

Gün boyu yaşadığımız en basit olay bile herhangi bir zihinsel, fiziksel, ruhsal ya da duygusal bir olayın tetikleyicisi olur. Küçük ya da büyük...

Kimi zaman hiç hesapta olmayan durumların içine çekiliveririz. Düş bile kurmadığımız olayları ya-

HIÇBİR KARŞILAŞMA TESADÜF DEĞİLDİR

GÖNDERİ: MESUDE AKSUNGUR

şarken buluruz kendimizi... Bir martı çığlığı, bir satıcı bağırışı, alır götürür bizi yıllarca ya da yollarca uzaklara...

Hem öğretmen hem de öğrenciyizdir her ilişkinin içinde... Doğduğumuz aile, gittiğimiz okullar, sıra arkadaşımız, sevgilimiz, eşimiz, çocuğumuz vs. Her ilişki, farklı bir yönümüzün aynasıdır. Ve bizler de onlar için birer aynayız.

Farkındalığımız yükseldikçe, durumları ve ilişkileri yaşarken, kendimizi ve yaşanılanları gözlemlemeye başlarız. Ve eğer yaşadıklarımıza yüksek idrakte bakabilmeyi başarırırsak, o ilişki ya da durumu ne için yaşadığımızı kavrarız. Düğmelerimize en fazla basan insanlar, en iyi öğretmenlerimizdir. O ilişkide kurban olmadığımızı anlar, ilişkinin bize neyi öğretmeye çalıştığını kavrarsak, dersimizi alır ve yolumuza devam ederiz. Eğer bunu yapamazsak, o ilişkide ya da durum içinde tutsak olur, ya daha ağır durumlar yaşar ya da daha travmatik durumları (o dersi alıncaya, eksik yönümüzü tamamlayıncaya, kendimizi düzeltinceye değin) tekrar

takrar yaşamaya devam ederiz.

Kimi zaman kimi insanların yaşamına yalnızca katalizör olarak gireriz. Onların yaşamlarında değiştirmesi gereken durumun düğmesine basar ve sessizce çekiliriz. Ve yüksek farkındalık içinde kalırsak, yaşanan durumdan etkilenmeden, arkamıza bakmadan yolumuza devam ederiz.

Özet olarak, en büyük düşmanımız en iyi dostumuzdur aslında... Çünkü bizde en büyük değişime neden olur genellikle... Ve her karşılaşma kutsaldır. Karşı-

mızdaki insanın tanrısallığını kabul edip o biçimde yaklaşırsak, nefreti, öfkeyi, suçluluk duygusunu, o insana karşı sorumlu olduğumuz ve o ilişkiye tutsak olduğumuz duygusunu ve kini söküp atarız varlığımızdan...

Yaşadığımız her durum, tanıştığımız her insan öğretmenimizdir. Ne kadar kısa sürede öğrenirsek öğrenmemiz gerekenleri, karmaşamızı çözüp, iç huzuruna, mutluluğa, ideal ilişkimize ve ruhsal eşimize kavuşuruz. •

Namaste'der

Bir fil sürekli olarak karıncaların yuvasını bozuyordu. Bu duruma çok kızan karıncalar kral karıncaya başvurular ve yaramaz fil'i şikayet ettiler.

Kral karıncanın kararı sert oldu:

"Eğer fil bir daba yuvasını bozarsa, hepimiz birlik olacağız ve ona haddini bildireceğiz" dedi. "Birlikte üzerine saldıracacağız."

Krallarının bu kesin kararını tüm karıncalar sevinçle karşıladı, olası bir fil saldırısı karşısında gerekli tüm hazırlıklarını yaptılar ve beklemeye başladılar.

Karıncaların saldırı hazırlıklarını gören fil bir süre güldü, sonra da ayağıyla toprağı karıştırdı, karıncaların yuvasını bir kez daha bozdu.

Filin yaptıklarını cepbeden izleyen kral karınca, beklenen buyruğunu haykırdı:

"Saldırının..."

Milyonlarca askerden oluşan karınca ordusu bir anda filin üzerine saldırdı ve onu, her bir yanından ısırılmaya başladı. Fil şöyle bir silkelendi ve içlerinden biri dışımda sırtındaki tüm karıncaları dört bir yana savurdu.

Filin sırtında kalabilen o tek karıncaysa bızla filin boynuna doğru ilerlemeye başladı. Arkadaşlarının, filin boynuna doğru saldırısını gururla izleyen tüm karıncalar, savruldukları yerden bir ağızdan bağırarak onu coşturmaya başladılar:

"Boğ onu, boğ onu, boğ onu..." •

Ben Her Yıl Yeniden Başlarım Okula...

Sakin bana "Emekli" demeyin. Sırtında çantasıyla okula koşan her çocukla ben de bahçeden içeri adım atarım. Koridorlardadır telaşlı adımlarım... Sakin bana "Emekli" demeyin. Zeynep'ler, Ayşe'ler, Mehmet Emin'ler... Ben sizlerde yaşıyor, sizlerle büyüyorum. Yaşam savaşımınızda ben de varım. En mutsuz olduğunuz anlarınızda yine yanınızdayım. Sizler ki, ülkemin aydınlık yarınlarısınız.

YAZAN: ERSİN KÖSEOĞLU

Eylül, yılın dokuzuncu ayı olmaktan öte başka anlamlar büyütür kucağında... Sanki sabah olmak bilmez bir türlü... Bu ilk gün, ne giysem acaba? Takım elbise giymeden olmaz. Yakasına da o en çok sevdiğim Atatürk rozetini takarım. Saçımı nasıl tararım daha iyi olur? Ayakkabılarımı akşamdan boyamalıyım. Kitaplarımı, klasörüm hazır. İlk ders O'nu anlatmalıyım, en çarpıcı, en gerçek ve en anlaşılır biçimde... O'na adanmış şiirlerle süslemeliyim dilimi, dersimi... Evet herşeyim tamam olmalı. Sabah bahçeden içeri girince herkes anlamalı, anlamalı ki bakışlar değişsin, "O, öğretmen" denilsin. Yaptığım kutsal görevin bilincine varılsın. Sevgiyle, saygı-

la kucaklaşsın gönüller, gözler...

Geç kalmak korkusuyla onca yılın ardından hâlâ aynı telaş... Okula yaklaştıkça, söz dinlemez yürek sanki yerinden fırlayabilecek. Çocuklarım... Kim bilir nasıl da büyümüşlerdir! Zeynep'i baba-

sı okula yollamaya razı oldu mu acaba? Ya Mehmet Emin, sevimli çocuk, biraz olsun boylandı mı ki? Pazar da "Üç tane bir lira, üç demet bir lira maydanooz!" diye bağırırken birden devleşen, yaşam yükünü omuzlamış kocaman bir adam gibi gözükten Mehmet Emin... Kabına sığmayan yaramaz Ekrem ne yaptı acaba? Karnelerin dağıtıldığı gün çocukça bir haberi, bir gizi açıklamanın coşkusu içinde, telaşla bir solukta söyleyivermişti, annesiyle babasının ayrılacağı

ve babasının onlara başka bir semtte ev tutacağını... “Böyle ağır bir yük taşıyan ruhu, o soluk yüzüne nasıl olur da yansımaz” diye bir an ne diyeceğimi bilemeden öylesine bakakalmıştım. Ya ablasının mavi önlüğü içinde kaybolan minik Ayşe!.. İnşallah forman bu yıl üstüne tam gelir!

En büyük özlemi, bir apartman dairesinin yedinci katında oturmak olan Ayşe, yılların kapıcısı Ahmet Efendi'nin sanki büyümüş de küçülmüş kızı... Bakalım zaman içinde, bu özlemine ulaşmak için gerekli gücü gösterebilecek mi?

Güneş iyiden iyiye balkonu- ma yerleşti. Çiçeklerim can buluyor, güneşin koynunda... Begonyam nasıl da güzel çiçeklenmiş! Suyu da, güneşi de hep aynı oranda ister. Dallar, yaprak yaparak büyüyor. Her dal, her çiçek “Ben de varım” diyor sanki yaşama... Benim can yavrularım da, balkonumdaki çiçekler denli narin, sevgiye, ilgiye ve bakıma gereksinim duyuyor.

İsrarla çalıyor derse giriş zili... Koşuşan, sıraya geçen miniklerin bağışmaları, kahkahaları...

“Türk'üm, doğuyum, çalışkanım. İlkem küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak...”

Var güçleriyle andımızı okuyan öğrencilerin coşkulu sesleri... Bugün bu zile yetişemedim çocuklarım... Yok hayır, derse geç kalma-

dım. Otuz yıl boyunca da hiç geç kalmadım ki... Yalnızca zaman doldu artık... Sizinle geçen koca bir ömür... Benimkisi bir anlamda hiç bitmeyen bir öğrencilikti. Her öğretim yılı başında sizlerle yenilendim, canlandım, güçlendim. Sizinle paylaşılan her an inanın ki, çok güzeldi. Size insanı, yaşamı ve doğayı sevmeyi öğrettim. Çalışmanın, başarmanın ve paylaşmanın erdemi kavradık birlikte... İyiyi, doğruyu tanıdık. İnsan haklarına saygılı olmayı ve birbirimizi sevmeyi öğrendik. Uygur ve mutlu Türkiye'yi dilimize türkü yaptık hep birlikte... Sizler her biriniz bir Atatürk'sünüz... İyi biliyorum ki, olanca gücünüzle çalışacak, yarınlarda hep var olacaksınız Atatürkçe...

Sakın bana “Emekli” demeyin. Sırtında çantasıyla okula koşan her çocukla ben de bahçeden içeri adım atarım. Koridorlardadır telaşlı adımlarım... Sakın bana “Emekli” demeyin. Zeynep'ler, Ayşe'ler, Mehmet Emin'ler... Ben sizlerde yaşıyor, sizlerle büyüyorum. Yaşam savaşımınızda ben de varım. En mutsuz olduğunuz anlarınızda yine yanınızdayım. Sizler ki, ülkenin aydınlık yarınlarsınız.

Kulaklarımda hiç susmamacasına ziller çalıyor. Akşamdan ütülediğim takım elbiselerim orada öylece hazır duruyor. Yakasında da güneşin ışıklar içinde bıraktığı Atatürk rozeti...•

Beynimde Kalan Kadın

Tüm bu anlayışsız ve duygusuz davranışım için “Basiretim bağlandı” mı diyeceğim? Geçiniz efendim... Bu mudur basiretin sözlük karşılığı olan “kalp gözüyle görmek”? O gün neyi görmüşüm, neyi görebilmişim ki, o gün kalbimin sesini dinlemiş miyim ki, bugün kendimi “Basiretim bağlandı” diye savunmaya çalışayım. Geçiniz efendim... Lütfen geçiniz...

YAZAN: BÜLENT AKKURT

Yıl 1945... Sonbahar ayları... Eylül sonu ya da ekim başları gibi olmalı. 30 Ağustos'ta Harbiye'yi bitirmiş ve subay çıkmışız. Büyük dağları değilse de, küçük dağları biz yaratmış olmalıyız ki, havamızdan geçilmiyor. O yıllarda geçerli olan Kıyafet Kararnamesi gereği, haki üniformalarımızın yakaları henüz kapalı, ayağımızda gri fitilli kadife külot pantolon ve Ankara'nın o yıllardaki ünlü ustası Platin Çizme'de yapılmış çizmeler ve nedense şıkır şıkır çıplak mahmuzlar... Sanki at binecekmişiz gibi... Yani uzun sözün kısası fiyakamız yerinde...

Meslek okulumuz açılıncaya değin verilen izinden yararlanarak İstanbul'a ailemizin yanına

gelmişiz. Oradan da birkaç gün için Bursa'ya... İki yıl önce ayrılmış olduğumuz Işıklar Askeri Lisesi'ni ziyaret edecek ve bizi liseden mezun eden hocalarımızın elini öpeceğiz. Yıllar ne kadar da hızlı geçip gitmiş. O günlerde vedalaşırken, daha samimi olduğumuz kimi hocalarımıza verdiğimiz sözü tutmaya kararlıyız. İçlerinde bize en azından ailelerimiz denli yakın davranmış bulunan ve babalarımızı sevip saydığımız kadar saygı duyduğumuz fizikçi Daniş Erten, matematik hocalarımız Osman Nuri ve Fuat Gönülenen, İngilizce'ci Mehmet Gülbahar ile ağabeyimiz gibi gördüğümüz kimyacı Naci Çakın, tarihçi Nuri Ertuna, matematikçi Ali Çakır ve felsefeci Rami Karul var. Ziyaretimizi yaptık. Bulabildiklerimizle

uzun uzun sohbet ettik. Birlikte yemek yedik ve ayrıldık. Hem biz mutlu olduk hem de sanırım hocalarımızı mutlu ettik.

Geçmiş günleri anmaya ve biraz da hasret gidermeye geldik ya Bursa'ya! Ertesi gün öğle üzeri Çekirge'ye çıkmıştım. O sıralar Ada Palas'ın karşısında güzel bir lokanta vardı. Sanırım o da Ada Palas'la aynı adı taşıyordu. Öğle yemeğimi orada yemeye ve bir de soğuk, ama buz gibi bir bira içmeye karar verdim. O sıcakta bira gözümde tütüyordu. Hafta içi ve öğle zamanı koskoca lokanta boş denilecek denli tenhaydı. O sıcak günde, püfür püfür esen hafif rüzgarla dalları ahenkli bir biçimde sallanmakta olan büyük bir ağacın altındaki masalardan birine oturdum. Bir ızgara, bir salata, galiba bir iki şey daha söyledim ve bir de buz gibi bira... Garson siparişlerimi getirdiği sırada hemen yanımdaki masaya ve bana karşı genç bir hanımın oturmak üzere olduğunu göz ucuyla gördüm.

Sıska denilecek denli zayıf ve kesinlikle güzel sayılamayacak kadar sıradan bir kadındı ve çok basit bir giysi taşıyordu. Yalnızca bir salata söylediğini duydum. Şaşırmış bulunan garsonun ısrarına karşın başka bir şey istemiyordu. Genç kadın görüş alanımın tümüyle içindeydi. Bana bakıyordu. Ve ben, ona bakmamaya çalışıyor-

dum. Yine de onun bana bakmakta olduğunun ve bakışlarını ısrarla üzerimde dolaştırdığının ve dikkatimi çekmek için de bir iki küçük davranışta bulunduğu ayırdındaydım. Alelacele yemeğimi yedim. "O yemek ağzımdan, burnumdan geldi" diyebilirim. Salataya elimi sürmek içimden gelmemiştii nedense... Ve biramı, o çok istediğim ve damlasının ziyan olmasına gönlümün asla razı olmadığı biramı da yarım bırakarak kendimi dışarı attım. Neden kaçıyordum? Niçin kaçıyordum? Anlaşılabılır gibi değildi. Ben masadan kalkıp lokantadan ayrılırken, o zayıf ve çirkin genç kızcağızın, arkamdan mahzun ve dalgın gözlerle, hatta biraz da hayretle bakmakta olduğunu asla unutamayacaktım.

O genç, zayıf ve bakımsız kadının belki doğru dürüst bir yemek yiyecek kadar parası yoktu ve bu konuda küçük bir yardıma gereksinimi vardı. Pekala ona bir yemek ikram edebilirdim. Ya da, o kadının, belki bir dosta, belki bir arkadaşına gereksinimi vardı. Ona dostluk elimi uzatabilir, onunla onbeş yirmi dakika, hatta biraz daha uzun bir süre arkadaşlık edebilirdim. O kadının, belki yalnızca sohbet edecek bir insana gereksinimi vardı. Belki dertleşecek birisini arıyordu. Ben onunla sohbet edebilir, derdini, derman olmasam bile, hiç değilse dinleyebilirdim.

O kadının belki bir erkek arkadaşına gereksinimi vardı.

Bunu yapamayacak olmasam bile onun kalbini kırmadan, onu asla rencide etmeden bu durumu pekala idare edebilirdim. O genç kadının, bir kadın olarak belki de yalnızca kendisine beğeni ile bakacak, ilgi gösterecek, yakınlığını belli edecek bir insana gereksinimi vardı.

Ben bunların hiçbirini o an değerlendiremedim ve o zavallı kadının beklentilerinin hiçbirini karşılamak için en küçük bir davranışta bulunmadım. Ona, kendimden hiçbir şey vermek istemedim. Hatta, onun benden

bir şey bekleyip beklemediğini bile anlamadan, yemeğimi ve biramı yarım bırakarak, onu da, söylemiş olduğu tek salatasıyla başbaşa ve daha kötüsü yapayalnız bırakarak kendimi lokantadan dışarı attım.

Ve ben, bu yaptığımı, daha doğru bir deyişle, tüm bu yapmadıklarımı, yapamadıklarımı, aradan altmış yıldan fazla bir süre geçmiş bulunmasına karşın, hâlâ

unutabilmiş değilim. O günü ve o olayı ne zaman anımsayacak olmasam, içimde bir derin sızı duyumsarım. Bu öyle bir sızıdır ki, hiçbir zaman o sızıyı dindirebilme şansınız kalmamıştır. O günden bugüne, benzeri bir hatayı asla yapmadığım ve gerekli gereksiz pek çok çaba harcamış olduğum halde tüm bunlar, o sızıyı dindirmeye yetmemiştir.

Bugün herhangi bir yerde o kadını, o günkü yüzüyle görsem tanıyacığımdan eminim. O kavruk ve yoksul yüz, o çelimsiz ve zayıf beden ve üzerinden kaçan giysileriyle o gün benim beğenmeyerek ve kendime uygun bulmayarak masasında bırakıp gittiğim o zavallı kadın,

Bugün herhangi bir yerde o kadını, o günkü yüzüyle görsem tanıyacığımdan eminim. O kavruk ve yoksul yüz, o çelimsiz ve zayıf beden ve üzerinden kaçan giysileriyle o gün benim beğenmeyerek ve kendime uygun bulmayarak masasında bırakıp gittiğim o zavallı kadın, hafızamdan hiç silinmedi.

hafızamdan hiç silinmemiş olarak, orada aynen durmakta... Ne zaman Bursa'ya gitsem ve ne zaman o lokantanın önünden geçsem (şimdi artık öyle bir lokanta yok ama) içim bir tuhaf olur. Kederlenir ve kaderin bana oynamış olduğu o zalim oyuna, benim için hazırlanmış bulunduğu o tuzağa nasıl düşmüş olduğuma hâlâ yarıyorum.

Şimdi ben tüm bu anlayışsız ve

duygusuz davranışım için “Basiretim bağlandı” mı diyeceğim? Geçiniz efendim... Bu mudur basiretin sözlük karşılığı olan “kalp gözüyle görmek”? O gün neyi görmüşüm, neyi görebilmişim ki, o gün kalbimin sesini dinlemiş miyim ki, bugün kendimi “Basiretim bağlandı” diye savunmaya çalışayım. Geç-

niz efendim... Lütfen geçiniz...

Ulu Tanrı, benim bu günahımı affetmiş olsa bile ve şimdi sizler de o günü tüm ayrıntılarıyla, (doğal olarak anlatabildiğim kadarıyla) öğrenmiş bulunmakla, beni affedecek olsanız bile; ben, altmış küsur yıldır kendimi hiç affedemedim ki...•

Bu Yazının Yazarı Bülent Akkurt'la Tanışın

Bülent Akkurt, 14 Eylül 1925'te Menemen'de doğdu. 1943 yılında Bursa Işıklar Askeri Lisesi'ni, 1945 yılında Kara Harp Okulu'nu, 1954 yılında İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. 1953'te “Milliyet” gazetesinde spor yazarı olarak gazeteciliğe başladı. Spor yazarlığından sonra çeşitli gazetelerde yazı işleri müdürü ve genel yayın yönetmeni olarak çalıştı. 1962 yılında İstanbul'da Arena Tiyatrosu kuruluşuna katıldı. 1963 yılında Ankara'da Asaf Çiyiltepe ile Ankara Sanat Tiyatrosu'nu kurdu ve yaklaşık dokuz yıl süreyle bu kuruluşun genel yönetmenliğini yaptı. 1971 yılında İstanbul'da Sanaşans adını taşıyan bir sanat haberleri ajansı kurdu ve bir sanat dergisi çıkardı. Onyediyi İstanbul'da “Sanat Çevresi” dergisine yazdı.

Şimdi ailesiyle birlikte oturduğu Bodrum'da ve İzmir'de çeşitli gazete ve dergilere yazılar yazan Bülent Akkurt'un yayımlanmış onbir kitabı bulunmaktadır. Bülent Akkurt, halen “Benim Şairlerim” adını taşıyacak olan kitabı için çalışmalarını sürdürmektedir.•

Erkek arkadaşıyla akşam yemeğine gitmek üzere hazırlanan genç kıza babası uyarıda bulundu:

“Gece saat tam 11'de evde olacaksın, tamam mı?”

Genç kız babasına karşı koymaya kalkıştı:

“Ama ben artık bir çocuk değilim, baba” dedi. “Koskoca bir genç kızım artık.”

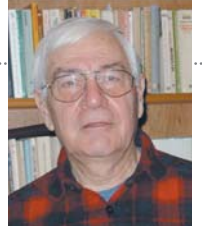
Babası gözlerini dört açtı ve kızını tepeden tırnağa süzdü:

“Gerçekten de sen büyüdün, koskoca bir genç kız oldun” dedi ve sesini yükselterek sürdürdü sözlerini:

“O balde sen en iyisi 10:30'da evde ol.”•

GÖZLEMLER, İZLENİMLER

Engin Ünsal

Devlet adamı olmak

“Beyler, sizler bu devletin yönetiminde görev almış önemli kişilersiniz, hiç devlet adamı kimdir, nasıl olmalıdır diye kendinize sordunuz mu?” diye bir soru sordu. Sonra hüzünlü bir sesle, “Bu sorunun yanıtını bana bir köy muhtarı verdi; ama bana öyle bir ders verdi ki, ömrüm boyunca verdiği dersin ve bana yaşattığı acının etkisinden kurtulamadım” dedi.

Milletvekili olmanın en önemli yanlarından biri toplumun çok değişik kesimlerinden insanları tanıma olanağı yaratmasıdır. Seçilmiş olduğunuz görev sizi en yoksul kesimden en varlıklı kesime değin tüm katmanlardan insanlarla biraraya gelmenizi sağlar.

Meclis koridorlarında ya da Ankara'nın o kasvetli akşamlarında yemek masalarında sizi yıllarca etkileyecek insanlardan unutulmaz olaylar da dinleyebilirsiniz. O günlerde tanıdıklarımı, duyduklarımı ve yaşadıklarımı bugün bile kimi zaman hüzünle kimi zaman keyifle anımsıyorum.

O kasvetli Ankara gecelerinde tanıdıklarımın ve unutamadıklarımın biri emekli bir kaymakamdı. Benim mensup oldu-

ğum partiye sıcak bakan birisi olduğundan benimle dostluk kurması kolay oldu. Güzel sanatlara yakın ilgisi vardı. Her akşam ona Ankara Sanatseverler Derneği'nde rastlamamız olanaklıydı. Ya bir ressamla perspektif tartışması yapar, ya bir şair ile Nazım Hikmet şiirleri analizini konuşur ya da bir felsefeci ile Oryantalizm üzerine tartışırdı. Çok güzel espiriler yaptığı ve çok güzel gülebildiği için hanımların ilgi odağıydı. Güzel şiir okur, bir tiyatro sahnesinde oyun sergileyen başrol oyuncusu gibi etrafında oturanların tüm dikkatini üzerine toplamayı çok iyi becerirdi.

Bir akşam yemeğinde birkaç milletvekili arkadaşla onu dinlerken okuduğu bir şiirin ardından, “Beyler, sizler bu devletin

yönetiminde görev almış önemli kişilersiniz, hiç devlet adamı kimdir, nasıl olmalıdır diye kendinize sordunuz mu?” diye bir soru sorduktan sonra hepimizin yüzüne ayrı ayrı bakarak sorusunu pekiştirmek istedi.

Sonra hüzünlü bir sesle, “Bu sorunun yanıtını bana bir köy muhtarı verdi; ama bana öyle bir ders verdi ki, ömrüm boyunca verdiği dersin ve bana yaşattığı acının etkisinden kurtulamadım” dedi. Hepimiz meraklanmıştık. Dinlemek istediğimizi söyleyince bir süre sessiz kaldı ve sonra hüzünlü bir sesle, her sözcüğün üzerinde özenle durarak anlatmaya başladı:

“Görev yaptığım ilçenin köylerini gezmek, sorunlarını dinlemek ve çözüm üretmek görevlerimin arasındaydı. Bu gezilere ilçe jandarma komutanı ile birlikte gidiyorduk. Bir yaz günü ilçenin köylerinden birini komutanla birlikte teftişe gittik. Köy muhtarı bizi saygıyla karşıladı, Köy odasında köyün sorunlarını anlattı ve sonra su sorununu anlamamız için bizi epey dolaştırdı, içme suyunun nasıl kuyulardan çekildiğini, kuyu sularının sağlıklı olmadığını ve köyün bu önemli sorunun çözülmesi için İller Bankası ile Köy İşleri Bakanlığı ile temasa geçmemizi istedi. Vakit öğlen olmuştu. Yorulmuştuk. Muhtar bizi Köy İhti-

yar Heyeti'nin odasında konuk etmek istediğini ve İhtiyar Heyeti ile birlikte bize kuzu çevirme ikram etmeyi istediğini söyleyince kumandanla birlikte itiraz etmedik, teklifini kabul ettik. “Köy odası” dediği heyet odasında toplanan azalarla tokalaşıp önceden hazırlanmış yemek masasının çevresine oturduk. Biraz hoş-beşten sonra ortaya iç pilavın üzerine oturtulmuş bir kuzu çevirme geldi. Acıkmıştık, güzel de kokuyordu. Kuzu çevirmeyi ayran eşliğinde iştahla yerken bir ara dışarıdan bağırış sesleri duydum. Muhtara ne olduğunu sordum ‘Aldırma kaymakam bey köylük yerde sık sık tartışmalar olur, kimbilir kimin bahçesine bir inek girmiştir’ diye yanıt verdi. Biz yemeğe devam ettik; ama tartışma sesleri arasından bir kadının çığlığı öne çıkıyordu.

Kadın ‘Ben yoksul bir kadını, muhtar bana bunu nasıl yapar?’ diye avazı çıktığı denli bağırdı. Sesleri gayet net duyuyordum. Birkaç erkek sesi ‘Hanım içeride kaymakam bey var ayıp oluyor ama’ dediğinde kadının suratına kırbaç gibi şaklayan şu sözlerini dudum:

“Koskoca kaymakam haram yemeğe utanmıyor mu?”

“Muhtara döndüm ve kadını duyup duymadığımı sordum sonra ayağa kalkıp, ‘Gidip şu kadını dinleyelim kumandan’ dedim. Biz

ayağa kalkınca muhtar da kalktı ve hep birlikte dışarı çıktık.

Heyet odasının önünde epey bir kalabalık toplanmıştı. Yoksulluğu her halinden belli olan kadının ağlayarak iki adım öne çıktı ve muhtara doğru ‘Utarmıyon mu miktar, benim gibi fakirin tek kuzusunu alıp kesmeye utanmadın mı?’ dedi. Muhtara dönüp baktım, yüzü kül gibiydi. Kadına, ‘Derdin ne bacı bana anlat’ dedim. ‘Kaymakam bey miktar olacak adam size ziyafet çekmek için benim tek varlığım olan kuzumu alıp kesmiş, bana günah değil mi?’ deyince beynimden vurulmuşu döndüm. Herkesin içinde muhtara bir ders vermek için döndüm, muhtarın suratına okkalı bir tokat attım. Ortalığı korkunç bir sessizlik kapladı. Cüzdanımı çıkarıp kadına, ‘Bacı kusura bakma bir cahillik etmiş al şu parayı kendine iki kuzu al’ dedim. Kadın parayı alıp söylenerek hızla yanımızdan uzaklaştı. Kumandan kalabalığa dağılmalarını söyledi. Herkes gittikten sonra muhtara neler diyeceğimi kafamda tasarlarken muhtar cebinden mühürünü çıkardı, yüzüme uzun uzun baktı

ve ‘Kaymakam bey ben bir cahillik yaptım affeyle. Beni odaya çekip iyi bir döğebilirdin. Ağzımı açmazdım çünkü haklıydın. Ama beni köyün orta yerinde, köylümün önünde tokatlamayacaktın. Ben burada devleti temsil ediyordum; ama artık beni kimse dinlemez. Sen aslında bana değil, devlete tokat attın. Ben artık burada muhtarlık yapamam. Beni de devleti de küçük düşürdün’ dedi. Mühürü verdi ve hiçbir şey söylemeden evinin yolunu tuttu.

Ben bunca yıllık kaymakamken tutmuş bir anlık sinirime yenilmiş olmuş bir köy muhtarını halkının önünde tokatlamıştım. O muhtar basit bir köy muhtarı, ama davranışı ile bana adam

Kaymakam dostumuz yıllar sonra bile yaptığı yanlışın bedelini gözyaşları ile ödüyor ve eminim ölümüne neden olduğu o onurlu muhtar için yüreği kanıyordu.

gibi adam olduğunu, devlet adamının nasıl olmasını gerektiğini çok iyi anlattı. Yaptığıma pişman olmuştum; ama olan olmuştu. Muhtar doğru söylemişti. O köyünde devleti temsil ediyordu ve onu halkının önünde küçük düşürmeye hakkım yoktu. Aradan günler geçti, günlük işlerin yoğunluğunda olanları unuttum. Birkaç hafta sonra kumandan odama geldi ve ‘Kaymakam bey sizin tokatladığınız muhtar dün evinde intihar etmiş’ dedi

Emekli kaymakam dostumuz sözünü bitirip başını önüne eğdiğinde gözlerinden yaşların süzülüğünü hepimiz gördük. Kaymakam dostumuz yıllar sonra bile yaptığı yanlışın bedelini gözyaşları ile ödüyor ve eminim ölümüne neden olduğu o onurlu muhtar için yüreği kanıyordu.

Ankara'ya çoktandır gitmiyorum. O duygu yüklü, dürüst kaymakam dostum yaşıyor mu bilmi-

yorum. Ama çok iyi bildiğim bir şey var; Türkiye'de hâlâ topluma hizmetin adını üç kuruş için kirletmeyen, temsil ettiği devlet aşağılandı diye ölümü seçen duyarlı yöneticilerin varlığı ile ayakta duruyor. Her değerın parayla ölçüldüğü günümüzde para o muhtarın devlet adamlığı onurunu da bir gün yok eder mi bilmiyorum. •

enginunsal34@smileads1.com

Bir ejderha bir ayıyı yakalamak üzere sıkıştırmıştı. Bu sırada oradan geçen bir adam, ayının çığlıklarını duydu ve hemen yardımına koştu. Aklını ve gücünü kullanarak ejderhayı yendi ve ayıyı kurtardı.

Ayı gördüğü bu iyilik karşısında o adamın peşini bırakmadı, tıpkı sadık bir köpek gibi onu izlemeye başladı. Bir gün adam hastalamp yatağa düştü. Ayı da başında beklemeye başladı.

Oradan geçen biri adamın halini sordu. Sonra da, "Bu ayının senin yanında ne işi var?" diye sordu.

Adam da, ejderha öyküsünü anlattı. Yoldan geçen adam ise anlatılanları dinledikten sonra kendi düşüncesini söyledi:

"Bak, sevginin farkında olmayan birinin dostluğu, düşmanlıktan kötüdür; sen bu ayıya güvenme, ne yapacağı belli olmaz" dedi.

Adam ise bu düşünceye kesinlikle katılmadığını belirtti:

"Bunu kıskançlığımdan söylüyorsun, baksana zavallı hayvanın sevgisine" dedi.

Adam bu konuda ısrarlıydı:

"Düşüncesizin sevgisi, aldattıcı bir sevgidir buna inanma!" deyise de dinlemedi. Adam, ayıdan vazgeçmedi.

Bir süre sonra adam uyudu. Bir sinek gelip adamın yüzüne kondu. Ayı onu kovaladı. Ayı kovaladı sinek geldi. Buna sinirlenen ayı koca bir kaya parçasını aldı, uyuyan adamın yüzüne konan sineği öldürmek için kayayı fırlattı ve adamın beynini dağıttı. Böylece ayı iyilik yapayım derken adamı öldürdü. Düşüncesizin sevgisi, ayının sevgisidir, tüm sevgilerde ilk kural, herşeyin ayırında olmaktır. •

HEM NALINA HEM MIHINA

Metin Atamer

İMECE

O gün, Sahure ağabeyinden ısrarla gelmesini istedi; çünkü çocuklarını ağabeyi hiç görmemişti. Dışarıdaki tipi gördükçe korkmakla birlikte, hasret gidermeyi çok istiyordu. Çocukları görmek için bu daveti ağabeyi de kabul etti.

Sahure telaşla telefona koştu. Telefonun öteki ucundaki ses ağabeyinin sesiydi. Çok heyecanlanmıştı. Yıllarca görmediği ağabeyinin sesini duyunca çok sevindi. Uzun uzun telefonla konuşmaya başlamış, özlemine gidermeye çalışmaktaydı. Bu sırada ağabeyinin yakın bir kentte olduğunu duyunca heyecanı daha da artmıştı. Dışarıda kar tüm hızıyla yağmakta, bu havaya karşın bulunduğu kente gelmesi için ısrar etmeye başladı. Bu kasabaya geldiğinden buyana ağabeyini hiç görmemişti. Zaman içinde evlenmiş iki de kız çocuğu olmuştu. Çocukları büyütme telaşında birçok konudan uzak kalmış, tüm gününü çocuklarının bakımına adanmıştı. Kendisi de kardeşlerini ihmal ettiğini bili-

yor; fakat bu uzak ülkede elinden başka bir şey gelmiyordu. Günlerini çocuklarının büyümesine, problemlerinin çözülmesine harcamıştı. Eşi her hafta başında uzak kentlere gidip, bir hafta işte çalışıp hafta sonraları evine gelmekteydi.

Eşi, çocukların yetişmeleri sürecinde Sahure'ye pek yardımcı dokunmadığından, çocukların tüm zorluklarını tek başına göğüslemekte, bu nedenle oldukça yıpranmaktaydı. Bu zorlanma, kendisinde zamanla unutkanlık oluşturmuş, dikkati oldukça zayıf kalmıştı. O gün, ağabeyinden ısrarla gelmesini istedi; çünkü çocuklarını ağabeyi hiç görmemişti. Dışarıdaki tipi gördükçe korkmakla birlikte, hasret gidermeyi çok istiyordu. Çocukları görmek için bu daveti ağabeyi de kabul etti.

Kasabaya gidebilmek için kullanılabileceği tek araç tren olduğundan, yağın yoğun kara karşın istasyona bu tipde yürüyerek ulaşmaya çalıştı.

Kirpikleri ve kaşlarının üstleri karla kaplanmış, zaten beyaz olan saçlarının üzerine yağın kar, bir tepelik oluşturmuştu. Paltosunun omuzları da karla kaplanmış, hem üşüyor hem de yürüyordu. İstasyona geldiğinde ayak-kabıları ıslanmış, yüzü ve kulakları soğuktan kırmızı renge bürünmüştü. Kardeşini ve yeğenlerini sevindireceğini inanarak bu zorluğa değer diye düşünüyordu. İstasyonun içine girdiğinde başını öne eğip iki tarafa sallayarak başının üzerindeki karlardan kısmen kurtuldu. Islak ayakkabılarının üstünde zıplayıp ıslaklığı bir az da olsa azaltmaya çalıştı. Elleriyile omuzlarındaki karları düşürüp bilet gişesinden biletini aldı ve garda bekleyen trene bindi.

Sahure, ağabeyi gelecek diye yemek yapmayı düşündü. Dolaptan salata için yeşillik çıkardı, yemek için çıkardığı etin çözü-

mesini beklerken öteki yandan çocukların yaramazlıklarını durdurmaya çalışmaktaydı. Bir mutfağa ocağa koyduğu etin başına, bir çocukların yanına koşturmaktan yorulmaktaydı. Trenin gelmesine çok az zaman kalmıştı. Bir telaş içinde koşturmaktan yorulmuş; fakat hasret gidereceğinden bu yorgunluk kendisini etkilememişti. Çocuklar da dayılarını göreceklelerinden onlarda da heyecan vardı. Bu koşturma içinde

çocukların üstlerini giydirmiş, başlarına şapkalarını takmıştı. Çocukların ayakkabılarını giydirirken kendi paltosunu giymeye çalışmaktaydı. Çocukları otomobilin arka koltuğuna yerleştirip arabayı çalıştırdığında trenin gelmesine çok az zaman kalmıştı. Yol boyunca trafik işaretlerine bile fazla dikkat etmeden kısa yoldan istasyona geldi.

Arabayı park ederek çocukları aracın arkasından çıkarıp ellerinden tuttu. Trenin geleceği perona koşar adımlarla gittiler. Bu sırada tren de istasyona girmekteydi. Zamanında geldiklerine sevindiler. Ne de olsa yılların hasreti sona ermekteydi.

Yaşlı dayı trenin merdivenle-

Yaşlı dayı trenin merdivenlerinde durdu gözleri kardeşini aradı. Her iki elinde bir kız çocuğu ile karşılama için gelenlerin arasından kardeşini bulması zor olmamıştı.

rinde durdu gözleri kardeşini aradı. Her iki elinde bir kız çocuğu ile karşılama için gelenlerin arasından kardeşini bulması zor olmamıştı. Kısa sarımalardan sonra arabaya bindiler.

Sahure'nin gözleri bir anda nemlendi, telaşı dinmemişti. Hep birlikte arabaya bindiler. Gelişinden daha telaşlı bir biçimde evlerinin yoluna doğru gitmeye başladılar. Sahure o kadar telaşlı araba kullanıyordu ki, birçok trafik işaretine bakmadı bile... Eve geldiklerinde evin önünde bir grup insan ve itfaiye arabası bulunmaktaydı. Sahure'nin evinin her tarafından duman çıkmaktaydı.

Yağın kara karşın ellerini başına götürdü, parmaklarını saçlarına geçirip ben ne yaptım der gibi bir durumu vardı. Ağabeyi gelmiş sevinmiş; fakat evi yanıyordu. İtfaiye şefi durum değerlendirmesi yaptı. Maske ve soluk alma tüpüyle evin içine girerek keşif yaptı. Yangın mutfaktaki ocak üstünde tavada unutulmuş etin parlamasından çıkmıştı. Evin her yanı kapalı olduğundan yangın alevi sönmüş; fa-

kat tüm evi is kaplamıştı. Bir kapının açılması ile alevlerin tekrar kö-rüklemesi işten bile değildi. Tüm hazırlıklar yapıp giriş katındaki mutafağa içeriden ve dışardan ani müdahale edilecekti. Sonunda çok kısa bir sürede alev oluşmadan yangın sönmüştü. Evde yangından çok isten tüm ev kullanılamaz duruma gelmişti. Tüm kasaba bu so-kağa gelmişti. Akşam olmaya başladığından kasaba halkı evdekileri paylaştılar. O gecede Sahure'nin eşi hafta sonu için eve gelecekti. Evin tüm pencerelerini açık bıraktılar. Sabaha karşı eve gelen eşi şoku kısa sürede atlattıktan sonra ev halkına bir şey olmadığını öğrendi ve buna çok sevindi.

Ertesi gün Sahure'nin ağabeyi trene giderken hem hüznü hem sevinçli garip bir duygu içindeydi. Kardeşinin evinin yanmasına neden olduğu için üzül-dü, kimseye bir şey olmamasına ve yeğenlerini gördüğüne sevinmişti. Kasaba halkı çok kısa bir sürede o evi imece usulü ile tekrar inşaa ettiler; fakat dumandan boğulan muhabbet kuşları çocukları çok etkilemişti. •

MetinAtamer@butundunya.com.tr

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) New York •2) Amerika •3) 6 •4) Amfi Tiyatrosu •5) 1953
- 6) Virginia •7) Amfibi •8) 1896 •9) Kulp •10) Notre-Dame Kilisesi •11) Amortisör •12) Kertenkele •13) Arjantin-Şili •14) Orhan Şeref Apak •15) Louvre, Paris •16) 72 •17) Hollanda
- 18) Filipinler •19) Kolaylı •

MEMLEKET ÖZLEMİ
İlyas Halil

Theodore Kassappis Hoca

“Yaşamak varmak değil, yenilgisiz aşkı bulmaktır.”
Kassappis Hoca öğüdü ile altmışdört yıl dostum oldu.

Ancak insan elinde su, her saat olduğunu bilir. Ya toprakla sevişir gül olur ya diken, güle yakın... Toprakla yan yana, iç içe girmediği gün, meleyen kuzuları duymadan şaşkın sıvıdır, tepelerden denize akıp giden...

Bilgi yalnız insan aklında ab-ı hayat... Ya çöle sabbar (kaktüs) ya gül kokan bahçeye yar verir.

Theodore Kassappis Hoca bilgiyi nasıl anlayacağımı, nasıl ilgi kuracağımı altmışdört yıl önce anlatmıştı.

O günden buyana kışların karını, yazın sıcaklığını izledim. Baharda kızların sesini duydum. Kassappis Hoca'nın ne dediğini üşenmeden bir daha anlattılar. Karanlığımı azalttılar.

Aşık olduğum bir sabah gökte dört güneş... İlki doğudaki çocuk, diğeri güneyde kadın, kuzeyde er, birbirlerini kovaladılar. Batıda, karanlık basınca oluştular, ışıldılar.

Doğuda doğan dört ışık, her saat başı, gerçeklerde yeni renk oldu.

Kassappis Hoca'yı karanlığıma kibrit yaptığım yıl, Talas'ta öğrenciydim. Sonra yaşam boyu, her adım başı karşıma çıktı, kulağımı çekti.

Theodore Kassapis Hoca'ya öğrenci olmam şöyle başlamıştı:

Dağ başında, kartal yuvasını andıran Talas Ortaokulu'nda spor önemli bir olaydı. Her ders yılının başında öğrenciler üç gruba ayrılır, sporun her dalında yarışlardı. Satranç oynamayı, alfabeyi yeni yeni sevmeye başladığım yıllardı.

Okul tepenin başında, üç katlı bir taş yapı... Önü Kayseri... Uzakta hep toz veya sis... Arkası boş... Ağaçsız tepeler, kişide düşünmeyi susuzluk yapar, aratırdı.

Öyle sanıyorum ki, çoğumuz bayırda dolaşmayı seven dağkeçileriydik.

Kayalık tepelerin içinde dört yılımız, aynı nakaratla geçti. Dört kez beşikte sallanmıştık sanki... Hep aynı üzüntü içimizde, benzer sevinçler yüzümüzde hep...

Okulda ilk yıl Mersin'in denizli temmuzunu, böcek sesli ağustosunu bırakıp Talas'ın, eylülün sarısına geldiğime üzül-düm. İsmet Hallaç yeşil portakalı soyarken parmaklarına bulaşan kokuyu arıyordu. Kayhan Sağlamer Talas yollarının inişte hep kayaya, taşlık, çıkışta tepe, hep yokuş olduğuna kızıyor, düz ovada okula gitmediğine üzülüyordu.

Sonra bir gün mevsimin değişeceğini bildirdiler. Bir sabah uyandık, tepeler, ovalar başka renk olmuştu. Tepeleri örten şeye “Kar” dediler. Gözün gördüğü yere kadar herşey aktı. Hanri inandı, eliyle dokunmak istedi.

Bir süre sonra ortalık yine değişti. Karlar eridi. Rüzgar dindi. Yeni mevsime “Bahar” dediler. Birkaç damla yağmurla ovalar yeşil, bazen yeşilden güzel... Uzaktan maviye “Erciyes” dediler.

Bu minval, dört yılımızı aldı. Bir gün keçi devri bitti. “Okul günleriniz tükendi” dediler. Okul müdürü Mr. Nilson, “Hadi evinize gidin” deyince şaşırımdım. Hâlâ geldiğim çocuktum. Hiç değişmeden köyüme dönecektim. Oysa beni Talas'a kendimi

bulmaya, kim olduğumu öğrenmeye göndermişlerdi.

Tek değişen şey, boyumdu. Uzamıştım. Biraz İngilizce, daha az Fransızca ve üşüyünce sobanın karşısına geçip ısınmayı öğrenmiştim.

Buraya çocuk gelmiş, ne öğrendiğinin farkında olmayan şaşkın bir delikanlı dönüyordum. İster istemez yatağımı, yorganımı topladım. Ulukışla yoluyla Gülek Boğazı'ndan kara tünelleri geçtim. Akdeniz'i, beni mavi bekler buldum.

Yaşım ilerledikçe şaşkınlığı sevmiştim. Şaşırarak bana kapılar açıyor, yeni duygular öğretiyordu.

Liseyi Tarsus'ta bitirdiğim yıl, çocuk dünyam değişmiş, mevsimlere, Aktarlar Çarşısı'na, yoğurt pazarına başka bir düzen gelmişti.

Oğrendiğim herşeyler eskimişti. Bilgisizliğimden kurtulmam gerekecekti. Bir gün Eflatun adında yaşlı, başka bir Yunanlı'nın kitabını okuyordum. Kassappis Hoca'nın verdiği öğütlere sözler buldum. “Bilgi, ancak çikarsız uygulandığı zaman su olur, faydalı olur” diyordu.

Ortaokulun son yılı, 1944... Dünya ateşler içinde... O yıl okulda ağabey olmuşum. Yılın başında Mr. Nilson bizim sınıfa, bizi uyarmaya geldi. “Beyefendiler” dedi. “Bu yıl sizin sınıfta öl-

çüler değişti” dedi. “Sorumluluğunuzu bilin” dedi. “Gençler düşünmeyi sizden kapacak.”

Oyılın başında okula Kassappis Hoca geldi. Mr. Nilson çalışma salonunda yeni hocamızı tanıttı. Theodore Kassappis Hoca'nın Avusturya'da felsefe doktorası yaptığını, bize geometri dersi vereceğini söyledi.

Soğuk, karlı bir hafta sonu... Okul boş... Öğrenciler okulun arkasında, tepede kayak yapmaya gitmişler. Önümde geometri kitabı, bir açıyı üçe bölmeyi yolunu arıyordum.

Kassappis Hoca başımın üstünde dikildi. Ne yaptığımı sordu. Ne yaptığımı söyledim.

“Neden?” dedi.

“Bir açının nasıl ikiye bölündüğünü kitaptan öğrendim” dedim. “Nasıl üçe bölüneceğini arıyorum.”

“Bulunca ne yapacaksınız?” dedi.

“Bilmiyorum” dedim.

“Bilmediğin güzel” dedi. “Nedensiz sorular, sevgiden doğar. Gerçeklerini çıkarına kullanma. İki kere iki, yağmurda, karda, güneşte hep dörtlür. Bu gerçeği be-

nimsediğin gün başkalarının boyunduruğundan kurtulursun.”

Bahardı, okulun kapanmasına yakındı. Çalışma salonunda bir şiirin üstünde uğraşıyordum, başımın üstünde yine Kassappis Hoca... “Ne yapıyorsun?” dedi.

“‘Love’, (Aşk) kelimesinin nereden geldiğini, kaynaklandığını arıyorum” dedim.

“‘Live’ (Yaşam) kelimesine bak” dedi. “‘Leaf’ (Yaprak) kelimesini ara, aşk kavramını anlarsın. Sanskritçe’de ‘Lubhyati’ kelimesi karşına çıkar. Hayat, zaman kavramlarının kökünü bulursun.

“Bir gün senin yaşta, genç bir kızın kapının önünden geçmesini dileyeceksin. Gelişini sevecek, geçip gittiğine üzüleceksin. Sonra aradan geçen şeyin zaman olduğunu anlayacaksın. Kızın gelmesini sev, geçtiğine üzül. Zaman kavramını bulunca, yaşadığını öğreneceksin.”

“Yaşamak varmak değil, yenilgisiz aşkı bulmaktır.”

Kassappis Hoca öğüdü ile altmışdört yıl dostum oldu. •

halililyas@yahoo.ca

Şoför, çarptığı yayayı teselli ediyordu:

“Yine de şansımız varmış” dedi. “Baksanıza, size çarptığım yer, tam da doktorun muayenebanesinin karşısımış...”

Yerde yatan kazazede, inleyerek konuştu:

“Karşıdaki muayenebanenin sabibi olan o doktor benim...” •

YAZARAK SÖYLEYEREK

Sadi Bülbül

“Ölenle ölülmeyen” diyenler...

Bir büyük insanın ya da bir yakınının ölüm haberini alan pek çok insanın “Ya, vah vah” dediğini ve sonra konunun üzerinde bir daha durmadığını gördüm. Ağızlarından çıkan birkaç sözcüklü acınma sözleriyle adeta bir görevi yerine getiriyorlar ve sonra işleri bitmiş oluyordu.

O ölen kişiyi artık bir daha hiç göremeyeceğiz. Bu ne büyük bir hicran, elem, esef ve telafisizlik-tir? Ama sözünü ettiğim kişiler için konu kapanmıştır. Yakınlarının ölümünden bir süre sonra onların adını hiç anmayan insanlar bana hep hüznün vermişlerdir.

Aynı odada yıllarca birlikte çalıştığımız duygulu bir yazar Mehmed Seyda'nın daktilosuyla romanlarını yazarken, böyle bir haberi alınca, başını kaldırarak “Ya-aa...” dediğini, sonra hiçbir şey olmamış gibi yazmaya devam ettiğini görür ve yadırgardım. Bir gün bunun nedenini sordum. “Dövünmenin bir yararı var mı?” dedi.

Bu davranışı içime sindiremiyo-

rum; ama haydi “Ölüm bir çaresizlik durumudur, yıllarca dövünsek neye yarar?” diyelim. Ne var ki, bunun alt derecelerinde de aynı kayıtsızlığı –vefasızlığı– görüyorum.

Diyelim sizi rol arkadaşınızla birlikte üne kavuşturan bir televizyon dizisinde oynuyorsunuz. Bir gün o arkadaşınızı diziden ayırıyorlar ve siz, hiçbir şey olmamış gibi yeni partnerinizle kaldığınız yerden devam ediyorsunuz. Haydi buna da “Ne yapsın, rol gereği” diyelim.

Gazetelere bakıyoruz. Diyelim, sevilen ünlü bir insanın başına geleni, uğradığı trafik kazasını, yakalandığı amansız hastalığı ya da ölümünü manşetten veriyorlar. Ama yalnızca bir iki gün... Sonra manşetlere yeni konuklar geliyor ve musalla taşındaki bir iki günlük saltanatla noktalanıyor. E, buna da “Yaşam akıyor ve yeni haberler geliyor” diyelim.

Yıllarca aynı duraktan binerek, aynı otobüsle işinize gidip geldiğiniz ve adeta sizin vazgeç-

meyeceğiniz bir parçanız duruma gelen arkadaşınız bir gün otobüse gelmiyor. İkinci ve üçüncü gün de gelmiyor ve giz oluyor.

Bu kayboluşu hiç merak etmeyen ve hatta “Herhalde yaşama veda etmiştir” diye hükümleyen, hiçbir şey olmamış gibi yeni arkadaşlar edinerek, güle oynaya yoluna devam edenlerle ne demeli?

İnsanlar ne kadar rahat.

Bu rahatlık doğrusu bana fazla geliyor ve içimi acıtıyor. Ama bunu kimseyle paylaşamıyorum. Çünkü bu sızımı anlatabileceğim rahatsız insanları nerede bulabileceğimi bilmiyorum.

Biricik eşinin mezar toprağı kurumadan yeniden evlenen erkekler, keşke bunu yapmamış olsalardı da, hiç değilse onlarla dertleşebilseydim.

Bunları diyorum da, bir de şöyle diyor ve avunuyorum:

“Yaşamını kaybedenlerimizi hiç unutmasak ve sık sık anıp dursak, acaba bu da doğru olur muydu?”

Yattıklarında durmadan yaşamını yitirmiş kocasından söz eden eşini Nasreddin Hoca'nın

bir gece yataktan yere attığını biliyoruz. Davranışına ne gerekçe bulmuştu Nasreddin Hoca:

“Üç kişi bu yatağa sığamadık. Birimiz fazla geldi.”

“Acaba” diyorum, “Ölenlerimizi unutmakta da, ayırdına varamadığımız bir bilgelik saklı olmasın?”

Bilmiyorum artık... En iyisi, ne tümüyle unutmak ne de unutmamak galiba... Bunu çaresizlikten söylüyorum. Yoksa içim hiç unutmamaktan yana...

Sevgili ağabeyim, Prof. Sudi Bülbül, böyle kuşkulu konuşuşuma bakma sakın. Ben seni galiba hiç unutmayacağım. Nasreddin Hoca'yı da çekecek durumda değilim. Meğer ölenle ölünmez değilmiş.

Prof. Sudi Bülbül, pratiksiz teorinin gücüne ve duygusuz bilginin etkinliğine inanmayan, amfisini bir tiyatro sahnesine çeviren, dersini anlatmayan “oyunayan” bir hocaydı. Öncü akademisyenlerden biriydi.

Hacettepe Üniversitesi'nden emekli olmuştu. Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde dersler veriyordu. 18 Haziran 2008 tarihinde üniversitedeki sahnesinden, bir başka büyük sahneye göç etti. •

“Satranç”ın Yanıtları

Atak: 1. Fxf7 Ke7 2. Kxh6 1-0 (2... Şxh6 3. Vh4+ Şg7 4. Vh7+ Şf8 5. Vg8+≠)

Oyun Sonu: 1. d5 Ka8 2. d6 Şf7 3. d7 Şe7 4. a6 Şd8 5. Kd6 Kb8 6. Şf3 Kb4 7. a7 Ka4 8. Kxg6 Şxe7 9. Kg8 Kxa7 10. Kg7+ 1-0

Kendi Gelen: 21... Ac6?? 22. Ff6 d4 23. Vxc6 1-0 •

Mankafa Poldi

“Bu balığa ‘Ton balığı’ diyorlar, Bay Poldi.”

“Hayret! Peki bu balığı o küçücük konserve kutularına nasıl sığdırıyorlar, acaba?”

“Yaşamımda gördüğüm en kötü hava... Siz ne dersiniz Bay Poldi?”

“Bana kalırsa, kötü hava olması hiç hava olmamasından daha iyi!”

“Bastonunuz çok uzun, neden altından biraz kesip kısaltmıyorsunuz Bay Poldi?”

“Kesmesine ben de kesmek istiyorum; ama uzun olan bölümü altı değil, üstü!”

“Şu gördüğün küçücük aygıt mikropları bir milyon kez büyük gösteriyor, Bay Poldi.”

“Öyle mi? Kimbilir altına bir fil konsa, onu ne kadar büyük gösterir.”

Anne ve Babalardan **Nine ve Dedelerden**

*Gönderi adresi: Bütün Dünya, Mimosza 4/9, D: 1, Ataşehir,
34750, İstanbul e-posta: butundunya@butundunya.com.tr
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla
olmamasına lütfen özen gösteriniz.)*

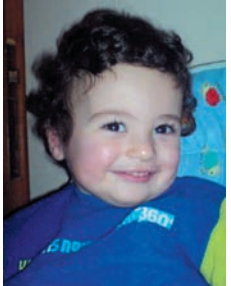
Deniz Niarchos, *Almanya*

Duygu Sevinç, *İstanbul*

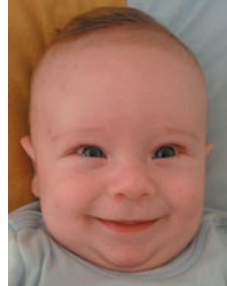
Merve Atansay, *İstanbul*

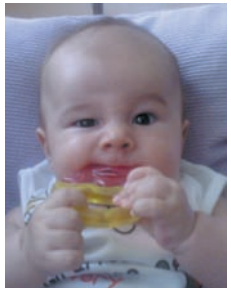
Buğra Akbal, *İstanbul*

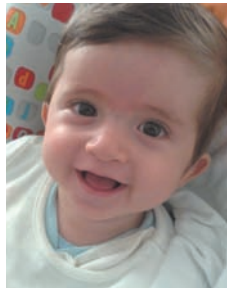
Naz Demirtaş, *Sinop*

Efe Bizim, *Bursa*

Efe Sayıcı, *İzmir*

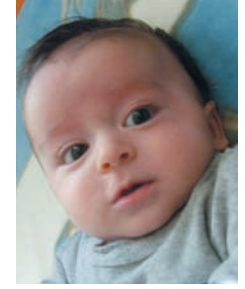
Egehan Tur, *Ankara*

Emir Yağız Tanmer, *Manisa*

Kayra Aydoğan, *İstanbul*

Emre Kaan Yaşar, *Kayseri*

Sümeyra Karaçalı, *Tekirdağ*

Cemal Doğu Tekelioğlu, *İstanbul*

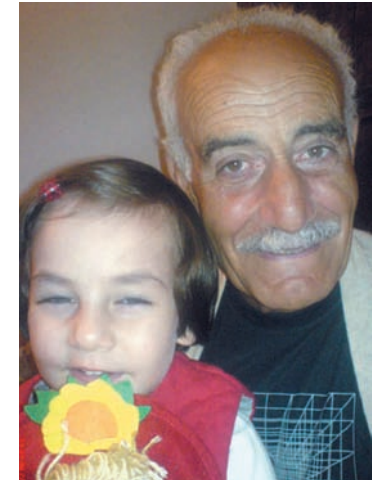
Oğulları, Kızları ve Torunlarından

Nineler ve Dedeler

Alaeddin Giray, *Ankara*

Eylem Dal ve Mustafa Alper

Nemrut'ta yine güneş doğdu

Güneşin doğuşunu izlemek için, 1998 yılının Haziran ayında gece yarısı yola koyulduk. Büyük bir merak ve heyecan içerisindeydik. “Neler olacaktı?”, “Anlatıldığı kadar güzel miydi?”, “Bu kadar zahmete değecek miydi?” Bu soruların yanıtını bilemiyorduk. Büyük çaba ve zahmet sonucunda, Nemrut Dağı'na ulaştık. Hava çok soğuktu. Biraz dinlendikten sonra elimize yiyecek bir şeyler ve kalın giysilerimizi alarak zorlu tırmanışa başladık.

UNUTAMADIĞIM ANIM Gülseren Hayoğlu

Tırmanışın ne kadar süreceğini kimse tam olarak kestiremiyordu. Farklı süreler söyleniyordu. Yavaş yavaş çıkarken bir ara üşüdüğümü, kısa bir süre sonra da yorulduğumu duyumsadım. Eşim de bu durumun sanırım ayırıcına varmıştı ki, “İstersen biraz dinlen, biraz da yavaş yürü” dediğinde “Çok iyiyim” diye yanıtladım. İçimden de “Acaba hata mı yapıyoruz? Sonuç ne olacak ki? Anlatılanlar gibi olacak mı?” diye geçirdim. Bir ara çevreme baktığımda birçok kişinin benim gibi oflaya pufloya çıktığını gördüm. Dağa tırmanan insanlarla aynı duyguyu paylaşmak güzeldi. Samimiyetler bile artmıştı.

Sonunda merak edilen yere, dağın zirvesine geldik. Ama çevre hâlâ karanlıktı. Neler olacağını bilemiyorduk. Hepimiz merdiven basamakları gibi olan yere oturduk. Oturduğumuz için, zaman ilerledikçe üşüdüğümüzü iyice duyumsuyorduk. Yanımızda getirdiğimiz sıcak çaylar ilaç gibi geliyordu. Bir yandan da saat bakıyorduk. Acaba ne zaman güneş doğacaktı? Gözümüzü bir an olsun ayıramıyorduk.

İşte o an... “Bir şeyler oluyor, kırmızı nokta mı, ışık mı, ne bu?”

derken, ifade edemeyeceğim o güzellik bir anda karşımdaydı. Büyük bir hayretle ve heyecanla izliyordum. Konuşamıyordum, soluk alıp almadığımı bile duyumsayamıyordum. Beş dakika gibi bir süre geçtikten sonra o güzel büyüden kurtuldum ve yaşama döndüm. Kendi kendime “Çok güzeldi, kesinlikle gelmemize değdi” dedim. Dağa tırmanırken çekilen sıkıntı aklımın ucundan bile geçmiyordu. Tersine, aklıma bir sürü yeni soru geliyordu: “Nasıl oldu?”, “O noktayı bir anda oraya kim yerleştirdi?”, “Neden zaman geçince gözlerimiz oraya bakamadı?”

Sınıf öğretmeni olarak birinci sınıfı okuttuğum zamanlarda Nemrut'ta güneşin doğuşunu izlemeye giderken yaşadıklarım ve sonucu aklıma gelir. “Öğrencilerim kimler olacak?”, “Ne kadar sürede okuyup yazacaklar?”, “Bu kadar emeğe, zorlu tırmanışa değecek mi?”, “Ödül olarak ‘Teşekkür ederiz’ sözünü duyacak mıyım?” Sonuç bilinmez; yaşanacak ve anlaşılacak...

Okula bir hafta önce başlayıp serbest çizgi çalışmalarını ve hamurla değişik biçimler yaparak, çeşitli oyunlar oynayarak öğrencilerin el kaslarını geliştirmeye başladık.

Düzenli çizgi çalışmalarına geçmeden önce bir güzel dinlendik. Zorlu tırmanış başlayacaktı. Kalem, silgi, defter yerliyi. Tırmanmaya başlarken ilk başlarda “Fazla beklemeye gerek yok” diyordum. “Nasıl olsa öğrenciler yapabiliyor” diye kendimi sakinleştiriyordum.

Seslerle çalışmaya başlayınca tırmanma biraz daha zorlaşıyordu. O sırada çevremdekilerle, meslektaşlarımla konuşmalar ve gözlemler daha da artıyordu. Onlarda da zorlanma olduğunu duyunca içimden “Neyse, sorun tek bizde değil” deyip tırmanıyorduk. Sesler artıyor, insanlar “Daha ne kadar kaldı, geldik mi?” derken içimi bir an telaş sarıyordu. Acaba bizden önde gidenlere yetişebilecek miydik? “Ha gayret” deyip tırmanıyorduk. Çevremden de eşimin dediği gibi “Yavaş ol” diyenler olunca, içimden “Hiçbir şey olmayacak” deyip çalışmalara devam ediyordum.

Kimi zaman da mutsuzluk oluyordu. Seslerin verildiği ilk gün düş kırıklığı... Fotokopiler, çalışma kağıtları, ses kartları... Bakıveriyorsunuz ki, gelmişsiniz, sesler artık bitmek üzere, ama daha sonucu tam olarak göremedik. Güneş hâlâ doğmadı. Güneşin karşısına dizilen insanlar gibi, sesler de tahtanın karşısında dizili duruyorlar. “Acaba okuyamayacaklar mı?”, “Bu kadar emek, bu kadar zorlu tırmanış boşa mı gidecek?” Neyse biraz daha

tekrar çalışması, öğrencilere “Ha gayret, ha gayret” derken...

İşte öğretmenin güneşi doğuyor. O an... Aynı Nemrut'taki an... Aaaaaaa! “Okuyorsun, sen bir harikasin, muhteşem” dedikten sonra okutulan bir sözcük sayısını beşe çıkartıp yeniden yeniden denetliyorsunuz ve sonunda noktayı koyuveriyorsunuz. “Tamam, senin işin bitti! Sen artık okumayı çözdün” deyip öğrencinizi öpüyorsunuz. “Süper” diyorsunuz. Beş sözcükten sonra, güneşin doğuşunu izlediğiniz beş dakika gibi bitiveriyor. Nasıl oldu da bu çocuklar okudu? Sanki okuyamayacaklar gibiydi. Sanki onca aylık süreyi birlikte tırmanmadınız. Tüm zorlukları ve çektiğiniz sıkıntıları unuttunuz. O an ki, herşeyi unutturuyordu. Anlatılamaz, yaşanır...

Güneşe beş dakikadan fazla bakamadığımız gibi, beş yıl sonra bu öğrencileriniz sizi bırakıp gidecekler. Çünkü artık sizin bilgi düzeyiniz onlara yetemeyecek, belki de sordukları kimi sorulara yanıt veremeyecek de zorlanacaksınız. Bu yüzden, branş öğretmenleri devreye girecekler. Güneşe bakamadığınız gibi, öğrencilerinizin ışığı da daha da artacak.

Nemrut'ta günde bir kez güneş doğar, günde bir kez de batır. Öğretmenin güneşi ise beş yılda bir doğar ama... Sonsuza değin batmamak üzere... •

Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Ekim Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

Adı	Daire no	Şikayet konusu	Şikayet yeri
Altan	8	Kapı	Salon
Buket	2	Zemin	Balkon
Bora	4	Musluk	Banyo
Sinem	10	Drenaj	Küçük WC
Yılmaz	6	Pencere	Mutfak

Bulmaca

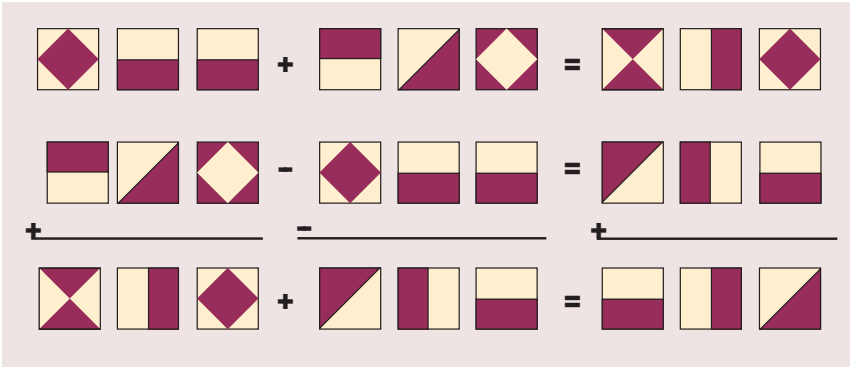
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	N	E	D	İ	M	G	Ü	R	S	E	L	Y	A	S	
2	E	F	E	S		E	N	A	M		A	K	A	B	E
3	V	E	K	T	Ö	R		Y		A	T	A	L	E	T
4	Z	N		E	N	İ	K		A	N	A	N	A	S	
5	A	D	A	K		L	İ	K	Y	A		A	K		E
6	T	İ	K		L	İ	M	A	N		İ	L		E	M
7	Ç		T	A	A	M		N	A	R	T		E	K	E
8	E	N	A	Y	İ		A	T		A	L	A	K	O	K
9	L	A	R		K	A	R	A	R	N	A	M	E		S
10	İ	D		R		H	A	R	E		F	E	N	N	İ
11	K	İ	L	E	R		B	O	N	D		T	E		Z
12		R	A	M	A	Z	A	N		A	L	A	K	A	
13	Z		T	İ	T	A	N		A	R	A	L		R	A
14	Ü	R	E		E	R		İ	M	A	L		R	E	T
15	B	O	K	S		A	S	M	A		E	K	O	S	E
16	E	N	S	E	R		T	A	N	E					
17	Y	A		M	E	S	A	J		T					
18	D		K	E	S	İ	T		F	E					
19	E	K	Ü	R	İ		İ	R	İ	N					
20		İ	R		M	A	K	İ	N	E					

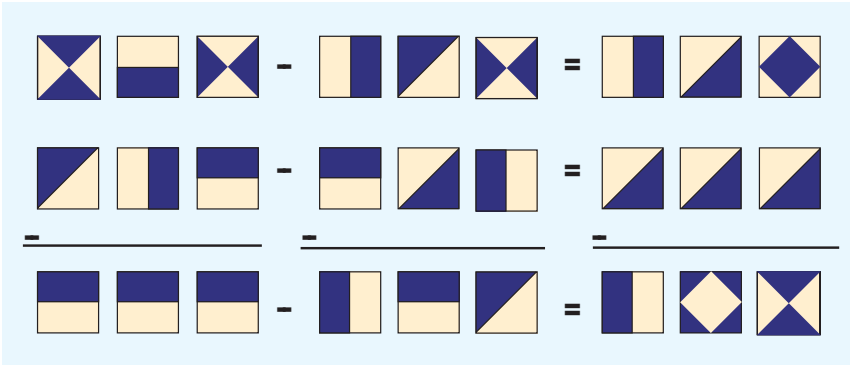

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar, her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Ekim Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 123 + 456 = 579 \\ + 456 - 123 = + 333 \\ 579 + 333 = 912 \end{array} \quad \begin{array}{r} 981 - 367 = 614 \\ - 243 - 122 = - 121 \\ 738 - 245 = 493 \end{array}$$

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

Aynı sokakta oturan beş arkadaş yaz tatillerini değişik kıyılarda geçirdiler. Aşağıdaki ipuçlarından bu gençlerin adını soyadını, oturduğu evin numarasını ve yaz tatili için nereye gittiğini bulunuz.

Not: Sokakta tek ve çift numaralı evlerin aynı hizada olmadığını anımsayınız.

İPUÇLARI:

- 1- Polat Karaboğa Çeşme'ye giden arkadaşıyla sokağın aynı hizasında oturuyordu.
- 2- Tolga 18 no.'lu evde oturuyordu.
- 3- Payalanlar 25 no.'lu evdeydi.
- 4- Saygılı yaz tatilini Side'de geçiriyordu.
- 5- Bodrum'a âşık olan genç 21 no.'lu evde oturuyordu. Onun soyadı Aydın'ın soyadından daha kısaydı.
- 6- Serik'e giden genç 12 no.'lu evde oturuyordu.
- 7- Cüneyt tatilini Belek'te geçirmeyi yeğlemişti.

	Karaboğa	Payalan	Saygılı	Keskin	Sekban	12	16	18	21	25	Serik	Side	Belek	Bodrum	Çeşme
Argun															
Aydın															
Cüneyt															
Polat															
Tolga															
Serik															
Side															
Belek															
Bodrum															
Çeşme															
12															
16															
18															
21															
25															

Adı	Soyadı	Evin numarası	Gittiği yer

YukselBozer@butundunya.com.tr

SATRAÇ

Mustafa Yıldız

ON YAŞ ALTI AVRUPA BİRİNCİSİ: CEMİL CAN ALI MARANDI

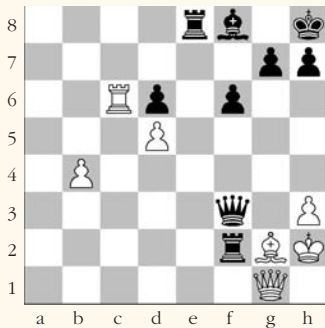

Cemil Can ve Kübra

14-25 Eylül 2008 tarihlerinde Karadağ'ın Herceg Novi kentinde yapılan Avrupa Yaş Grupları Satranç Şampiyonası'na katılan Türk gençleri iki madalya ile yurda döndüler. 10 Yaş Altı kategorisinde Cemil Can Ali Marandi 7,5 puanla 1-3'üncü dereceleri paylaştı ve altın madalya kazandı. WFM Kübra Öztürk de 18 Yaş Kızlar kategorisinde 6,5 puanla 3-6'ncı dereceleri paylaşarak bronz madalyanın sahibi oldu. 16 Yaş Erkekler kategorisinde yarışan FM Mustafa Yılmaz da 6,5 puanla 2-7'nci dereceleri paylaşarak turnuvayı başarılı bir sonuçla bitirdi.

Vavulin-Ali Marandi, 8.Tur, B 42, Sicilya Savunması Kan Varyantı

Oyunun 38'inci hamlesi. Siyahların veziri ve kalesi rakip taşlar tarafından isteniyor. 10 yaşında bir çocuk bu can alıcı tehditlerden yılmıyor. En büyük taşını, veziri kaçırmıyor! Atak olanakları araştırıyor, mat tehditleri yapıyor! Birinciliği hak ediyor.

38... fxc2! 39. Fxg2 (Siyah vezir alınamaz. 39. g1V+ ve mat.) 39... Vxf5 Siyah vezir de kale de istek altından çıktılar. 40. Kxa6 Kb2 (Hedefte g2 karesindeki fil mi var?) 41. Vc3 Kc2 42. Ve1 Vf3 (mat tehditi!) 43. Vg1 Ke8 (Bir kale gerçek gücünü açık hatta nasıl gösterir, görelim.) 44. Kc6 (Aman, f3'te vezirimiz var, c dikeyindeki siyah kale 2. yatayda durmak zorunda.) 44... Kxa2 45. Ff2?? (Siyahın baskısı beyaza bata

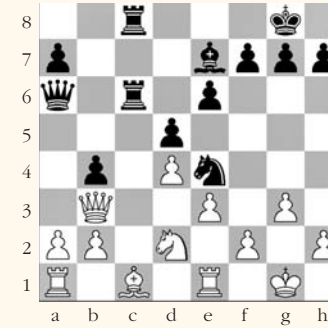
yaptırdı. Siyahlar bir fil öne geçiyor. 10 yaş kategorisinin çok üzerinde bir oyun ve konum değerlendirme yeteneği var Ali Marandi'nin.) 45... Kxf2 0-1

YARI AÇIK HATLARI KULLANMAK

Açık ve yarı açık hatlarda kaleler çok etkilidir. Yarı açık dikeylerden yararlanmanın yolu, kural olarak yarı açık dikeyleri açık dikeye çevirmek ya da üzerinde zayıf rakip piyon oluşturmaktan geçer.

Stahlberg-Taimanov, Zürich, 1953

1. d4 Af6 2. c4 e6 3. Af3 b6 4. g3 Fa6 5. Va4 Fe7 6. Fg2 O-O 7. Ac3 c6 8. Ae5 (8. Ff4 dikkate değer.) 8... Ve8 9. O-O d5 10. Ke1 (10. cxd5! cxd5 11. Vxe8 daha iyi.) 10... b5! 11. cxb5 cxb5 12. Vd1 b4 13. Ab1 (e4 umuduyla oynanmış.) 13... Ac6 14. Axc6 Vxc6 15. Ad2 Vb6 16. e3? (16.Ab3!?) 16... Kac8 17. Ff1 Beyaz filleri değiştirme planı, beyazın pozisyonunu daha da bozuyor. 17... Kc6 18. Fxa6 Vxa6 19. Af3 Kfc8 ("c" dikeyi ele geçirildi.) 20. Vb3 Ae4 21.Ad2 (D)

(21. Fd2 Kc2 daha iyi değil.) 21... Kc2! (21... Kxc1 22. Kexc1 Axd2'den sonra siyah, kaleye karşılık iki aleti almaktan vazgeçti.) 22. Axe4 dxe4 23. a3 h5 (23... Vd3! 24. Vxd3 exd3 25. Kd1 Ke2 ya da 24. Va4 b3 25.Vxa7 Ff8 daha iyi.) 24. d5 K8c4! 25. Kd1 exd5 26. Fd2 Vf6 27. Kab1 h4 28. Va4 Vf5 29.Vxa7 Ff8 (29...Fg5 daha iyi.) 30. Vb8 g5 31. gxh4 gxh4 32. Vf4 Vxf4 33. exf4 d4 34. b3 Kc6 35. axb4 f5 36. h3 Ka6 37. Kbc1 Kxc1 38. Kxc1 Ka2 39. Fe1 Kb2 40. Şg2 Kxb3 41. Kc8 Kb1 42.Fd2 e3 0-1

MustafaYildiz@butundunya.com.tr Çözümler 144'üncü sayfamızdadır.

ATAK

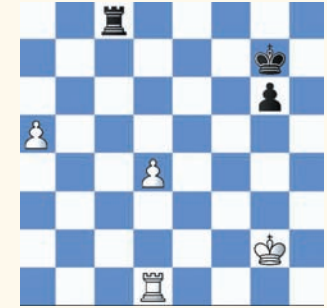
Kanmazalp-Kazdağlı, 2008

Beyaz kazanır

OYUN SONU

Gabor, 1933

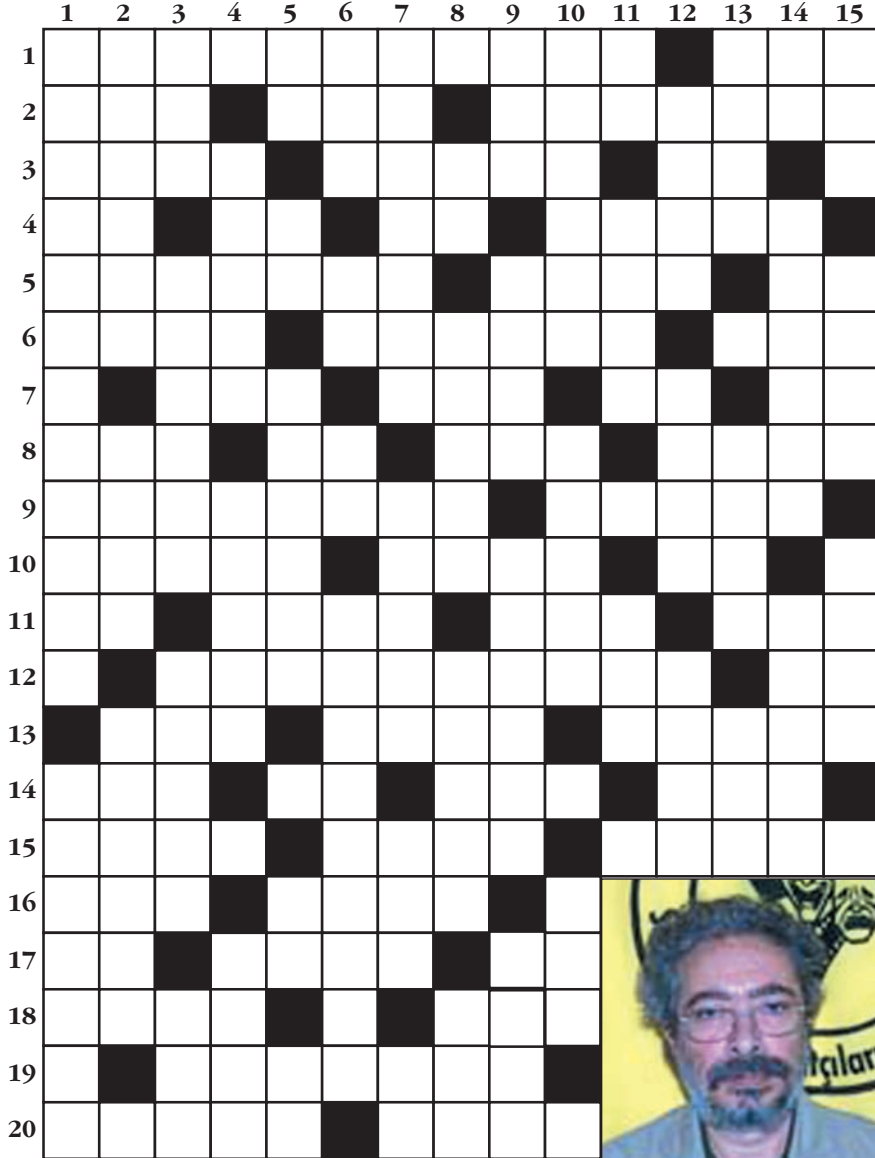
Beyaz kazanır

KENDİ GELEN

Sanikidze-Olcayöz, 2008

21... Ac6??

SOLDAN SAĞA: 1) Devlet tiyatrolarında oyuncu ve yönetmen olarak çalışmış, fotoğrafta gördüğünüz tiyatro sanatçımız. - Kaz Dağları'nın mitolojik adı. 2) Avuç içi. - Tarihi nedenlerle koruma altına alınmış bölge. - İri, gürbüz. 3) Gökyüzü. - Tedarik etme. - Eski dilde su. 4) Vilayet. - Eski Mısır'da güneş tanrısı. - Tarla sınırı. - Kapsül. 5) Konuk. - Asya'da bir ülke. - Bir nota. 6) Büyükbaş bir hayvan. - Geveze. - Altı düz korkulaksuz su taşıtı. 7) Benzerlerinin niteliklerini abartılı bir biçimde üzerinde taşıyan kişi. - Çok taneli bir meyve. - Sahip. - Bir sıfat eki. 8) Kök, sap ve yaprak biçiminde farklılaşmamış bir bitkinin yaşama ve büyüme organı. - İskambilde bir kağıt. - Bir yağış türü. - Bir peygamber. 9) Esnek. - Hareket. 10) "Kaç" soru sıfatının üleştirme biçimi. - Kabul etme. - Güzel sanat. 11) Küçük mağara. - Bir dans türü. - Sık gözlü balık ağı. - Güç. 12) Kırdadıkça çeşitli renklerde parlayan kumaş. - Tok olmayan. 13) Kral başlığı. - Ulaşmış, erişmiş. - Burun akıntısı ile seyreden bir hastalık. 14) Adale. - Bir cetvel türü. - Türkiye Yazarlar Sendikası'nı imleyen harfler. - Yabancı bir uzunluk ölçüsü. 15) Yalnızca bire ve kendine bölünebilen sayılar. - Kimi patlayıcıların ateşlendiği çıkıntı. - İlim. 16) Güney Doğu Anadolu'da kadınların yaptıkları dövme. - Saklambaç oyununda kullanılan bir sözcük. 17) Şarkı, türkü. - Aslanın boynundaki tüyler. - Bir gösterme sıfatı. 18) Anakara. - Demiryolu. 19) "..... Kadısı" (Musahipzade Celal'in bir yapıtı). 20) Yanda olan, yana düşen. - Doğal gazın temel bileşeni olan bir gaz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1) Ferhan Şen-soy'la uzun yıllar birlikte aynı sahneyi paylaşmış 1959 doğumlu tiyatro ve sinema sanatçımız. - İstanbul'un bir ilçesi. 2) Azalık. - Saha, meydan. - Proje. 3) Asya'da bir başkent. - Süt ve pirinçle yapılan bir tatlı. - Yapılması men edilmiş olan. - Güneş doğmadan önceki alacakaranlık. 4) Üzerine bina yapmak üzere ayrılmış toprak parçası. - "..... Saraç" ("Çıplak Kayada Çimlenmek", "Güneş Kavgası" gibi kitapları bulunan şairimiz). - Yürüyerek giden. 5) Bir görevi yürütmek için merkez olarak seçilen yer. - Bağışlama. - Bir kuruluşta, bir iş yerinde makam bakımından yetkili kimse. - Tavlada bir sayı. - Hollanda'nın plaka işareti. 6) İlişkin. - İlkel benlik. - Bir nota. - Halk arasında, çok sık hastalananlara verilen ad. 7) Gliserinin stearik asit esterlerine verilen ad. - Gezinti teknesi, yat. - Doğum yaptıran kadın. - Bir nota. 8) Manganezin simgesi. - Fakat, ama. - Yün, pamuk gibi şeyleri tellere ayırarak kabartma. - Otomobillerde tekerlek ile direksiyon arasındaki bağlantıyı sağlayan demir çubuk. 9) Gelecek. - Temize çıkma. - İşlik. - Mobilyanın uzunluğunca konulan dar ayak. 10) Avrupa'da bir başkent. - Bir mağazada aynı tür ürünlerin satıldığı bölüm. - Mizaç. 11) İran'ın plaka işareti. - Rıza gösteren. - Bir geyik türü. 12) Yardım istendiğini anlatan sözcük. - Cenaze için kılınacak namazı haber vermek amacıyla minarelerde okunur. - Bir iskambil oyunu. 13) İmge. - Küçük ırmak. - Vurmalı bir çalgı. 14) Rusça'da evet. - Başkaları. - Bir tür otomobil yarışı. 15) Hatıra. - Bilgin. - Ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü.

FilizOskay@butundunya.com.tr

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

KARA ÇIĞLIK, ATEŞİN GELİNİ GÂVUR İZMİR, ORYANTALİSTLER VE DÜŞMANLARI

Kara Çıglık

Hıfzı Topuz

Remzi Kitabevi

Uluslararası düzeyde ve çok değişik alanlarda insanlığa hizmet eden aydınlarımız alçakgönüllülüklerinden ötürü kendilerini abartmayı yeğlemezler. Bunlardan biri de pek çoğumuzun yazar olarak tanıdığı Hıfzı Topuz'dur. Afrika üzerine birçok inceleme türünde yapıtları da olan Hıfzı Topuz bu kez bir roman aracılığı ile 1960'dan buyana

27 kez gidip geldiği Afrika gerçeğini okura aktarıyor. İlk kez bir Türk yazar Kara Afrika'nın sorunlarını, kölelerin ve sömürge insanlarının çilelerini, acılarını, emperyalizme ve yeni-sömürgeciliğe karşı direnişi bir roman çerçevesinde ele alıyor.

İstanbul'da başlayan roman, İstanbul'da bitiyor; ancak Kon-go'nun bağımsızlığı ve özgürlüğü için savaşıyor, korkunç bir biçimde öldürülen Lumumba ve arkadaşlarının yaşadığı olayları ve büyük tutku fırtınalarını soluk kesici bir akış içinde anlatıyor. Kitabın sonunda Afrika'nın ve Lumumba'nın ülkemiz insanının yüreğinde nasıl bir yanan kora dönüşünün en güzel kanıtı olan ozanlarımızın şiirlerine de yer veriliyor.

Ateşin Geline

Gâvur İzmir

13 Eylül 1922'de İzmir'i Kimler Yaktı?

Mehmet Coral

Doğan Kitap

Yakın tarihimizin en gizemli olaylarından biri, Kurtuluş Savaşı'nı taçlandıran Türk ordusunun İzmir'e girişinden çok kısa

bir süre sonra kentin 86 yıldır hâlâ karanlıkta kalmış bir bölüm unsurlar tarafından ateşe verilmesidir. Bugüne değin pek çok şeyin yazılıp söylendiği, epey bir bölümünün de olayların kalın örgüsünün altına süpürüldüğü bu büyük felaketin ardında yatan gerçekleri tarafsız bir gözle ve görgü tanıklarının ifadeleriyle aydınlatmaya çalışıyor, Coral.

Pek çoğu ilk kez gün ışığına çıkan soluk kesen tarihsel fotoğraflar eşliğinde, ön tarafta 20'nci yüzyılın başlarından Akdeniz'in en güzel birkaç kentinden biri olan İzmir'in güzel yüzü. Arka tarafta ise Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş süreci, Yunan işgali ve kurtuluşa uzanan yolun sonunda güzel İzmir'in insanı göz yaşına boğan cayır cayır yanışı. Coral, yapıtında devlet adamlarının, askerlerin, ozanların, gazeteci ve görgü tanıklarının belgelere dayanan gözlemlerini bir ışık demeti biçimine getirip "İzmir'i kimler yaktı?" sorusuna yanıtı okuyucu ile birlikte arıyor.

Oryantalistler ve Düşmanları

Robert Irvin

Yapı Kredi Yayınları

Güneşin doğduğu yere Batı'dan bakışın öyküsünü tüm çıplaklığıyla anlatan çalış-

ma. Ünlü düşünür Edward Said'in "Şarkiyatçılık" adıyla Türkçe yayımlanan kitabının yeryüzündeki büyük yankısı ardından "Oryantalizm" sözcüğünün Arap dünyasını gezmiş, bu dünyayı tanımış, bu dünya üstüne yazmış ya da inceleme yapmış olan kişilere işaret eden yeni bir sınırlayıcı anlamda kullanılmaya başlanmasına karşı çıkan Irvin, "Bunda bile Kuzey Afrika'nın Mısır'ın batısındaki bölümü değerlendirme dışında tutuldu" diyor ve ekliyor:

"Beni en çok İslam, Arapça ve Arap tarihi ve kültürü konusundaki Batı araştırmalarının tarihi ilgilendiriyor. Bununla birlikte çoğu zaman çağdaş Farsça ve Türkçe çalışmaları alanında olup bitene de göz ucuyla bakmak gerekiyor özellikle de Türkçe'ye, çünkü modern dönem öncesi Arap dünyası incelemesini Osmanlı araştırmalarından tümüyle ayrı tutmak keyfi olur.

"Çinbilim ve Mısır bilimdeki gelişmeler de bazen konuyla ilgilidir ve Kitabı Mukaddes ve İbranice çalışmalarının, aslında genel olarak dinin, İslam'ı ve Araplar'ı inceleme ve haklarında yazma biçimi açısından ezici önemini ele almayan bir Oryantalizm çalışması akıldışı ve iyiden iyiye çağdışı olur kuşkusuz" diyor. •

**BİR FOTOGRAF
BIN SÖZCÜĞE BEDELDİR**
Gönderi: Cezmi Çoban, Bodrum, Muğla

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

TÜRK RESSAMLARI: AVNİ ARBAŞ

MUSTAFA KEMAL

MUSTAFA KEMAL'İ GÖRDÜM DÜŞÜMDE
DAHA DİYORDU.

UĞRUNA ŞEHİT OLASIM GELDİ HEMEN,
SABAHA DİYORDU.

AL BİR KALPAK GİYMİŞTİ, AL BİR ATA BİNMIŞTİ,
ZAFER İRAK MI DEDİM
AHA DİYORDU.

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

ISSN 1301-7608

9 771301 760320